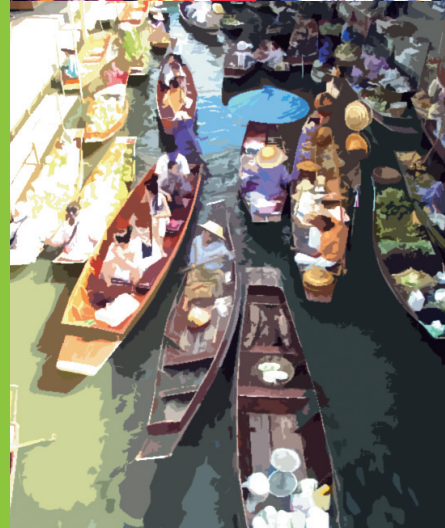

แหล่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิต ต้นแบบ

๒ ภูมิภาค

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

๐๐๑.๓๓ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ส ๖๕๑ ห แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค. กรุงเทพฯ : ๒๕๕๐.

๒๔๒ หน้า

ISBN : ๙๗๘-๙๗๔-๕๕๙-๙๙๕-๖

๑. แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต   ๒. การเรียนรู้ตลอดชีวิต

๓. ชื่อเรื่อง

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

สิ่งพิมพ์ สกศ.   ที่ ๗๒ / ๒๕๕๐

พิมพ์ครั้งที่ ๑   กรกฎาคม ๒๕๕๐

จำนวนพิมพ์   ๔,๐๐๐ เล่ม

ISBN   ๙๗๘-๙๗๔-๕๕๙-๙๙๕-๖

จัดพิมพ์เผยแพร่   สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

ถนนสุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๐๒-๖๖๘-๗๑๒๓ ต่อ ๒๕๑๑, ๒๕๑๕

โทรสาร ๐๒-๒๔๓-๐๐๘๓, ๐๒-๒๔๓-๑๑๒๙

Web Site : <http://www.onec.go.th>

สำนักพิมพ์   ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

๗๙ ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

โทร. ๐๒-๕๖๑-๔๕๖๗

โทรสาร ๐๒-๕๗๙-๕๑๐๑

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินการสรรหาและคัดเลือกแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตประเภทต่างๆ ตามมาตรา ๒๕ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยพิจารณาแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้เป็นแหล่งสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียนในระบบ ผู้เรียนนอกระบบ และผู้เรียนตามอัธยาศัย จนประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลเพื่อประกาศยกย่องเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ

สำหรับในปี ๒๕๕๐ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ประกาศยกย่องแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จำนวน ๓๑ แห่ง ประกอบด้วย แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตภาคเหนือ ๕ แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๖ แห่ง ภาคกลางและภาคตะวันออก ๑๕ แห่ง และแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตภาคใต้ ๕ แห่ง

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้ง ๓๑ แห่ง ใน ๔ ภูมิภาค ดังกล่าวนี้มีระบบการบริหารจัดการและวิธีการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในมิติต่างๆ อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับบริบทและภูมิสังคมของแต่ละภูมิภาคที่เหมาะสมกับการใช้สถานที่ดังกล่าวเป็นแหล่งการศึกษาเรียนรู้และการศึกษาดูงาน การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สมบูรณ์ได้เป็นอย่างดี

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาหวังว่าหนังสือแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค เล่มนี้จะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติและการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลทั้งในวันนี้และในอนาคตได้เป็นอย่างดี

(นายอรุณ จันทวานิช)

เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

ประกาศสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	
เรื่อง การยกย่องแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ	(๖)
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ฯ	(๙)
การดำเนินการสรรหาและยกย่องแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ	(๑๐)

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ภาคเหนือ

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่	๑
พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจำทวี	๓
สวนสัตว์เชียงใหม่	๑๑
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	๑๓
ศูนย์เรียนรู้วิถีกรรมธรรมชาติตำบลไทรย้อย	๒๓

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดมุกดาหาร	๓๑
พระธาตุเรืองรอง	๓๓
ห้องสมุดประชาชนจังหวัดอุบลราชธานี	๔๓
สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	๕๑
สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	๕๙
สวนสัตว์นครราชสีมา	๖๓

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ภาคกลางและภาคตะวันออก

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดฉะเชิงเทรา	๗๗
ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเมืองราชบุรี	๘๕

สารบัญ

พิพิธภัณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทย	๙๑
เมืองโบราณ	๙๗
พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย	๑๐๕
สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา	๑๑๑
องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ	๑๑๙
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์	๑๒๕
หอศิลป์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	๑๓๓
หอศิลป์วิทยานิเทศน์	๑๓๙
สวนสัตว์ดุสิต	๑๔๕
สวนสัตว์เปิดเขาเขียว	๑๕๓
ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๑๖๑
หอสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรักษ์	๑๖๗
ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรรม วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร	๑๗๓

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ภาคใต้

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช	๑๘๑
ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”	๑๘๗
สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำภูเก็ต	๑๙๓
สวนพฤกษศาสตร์ภาคใต้ (ทุ่งค่าย)	๑๙๙
สวนสัตว์สงขลา	๒๐๕
ภาคผนวก	๒๑๓

ประกาศสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เรื่อง การยกย่องแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ

.....

ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำโครงการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยดำเนินการสรรหาและยกย่องแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบที่จัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นต้นแบบให้แหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ได้ศึกษาแลกเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาในการเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ด้านต่างๆ และเป็นแหล่งการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในระบบ ผู้เรียนนอกระบบ และผู้เรียนตามอัธยาศัยใน ๔ ภูมิภาค นั้น

บัดนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินการสรรหาและคัดเลือกแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อประกาศยกย่องเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบใน ๔ ภูมิภาค ดังนี้

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ภาคเหนือ

๑. ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่	จังหวัดเชียงใหม่
๒. พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจำทิว	จังหวัดพิษณุโลก
๓. สวนสัตว์เชียงใหม่	จังหวัดเชียงใหม่
๔. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	จังหวัดเชียงใหม่
๕. ศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตวิถีวัฒนธรรมชาติตำบลไทรย้อย เครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง	จังหวัดแพร่

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑. ห้องสมุดประชาชนจังหวัดมุกดาหาร	จังหวัดมุกดาหาร
๒. พระธาตุเรืองรอง	จังหวัดศรีสะเกษ

๓. ห้องสมุดประชาชนจังหวัดอุบลราชธานี	จังหวัดอุบลราชธานี
๔. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	จังหวัดขอนแก่น
๕. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	จังหวัดมหาสารคาม
๖. สวนสัตว์นครราชสีมา	จังหวัดนครราชสีมา

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ภาคกลางและตะวันออก

๑. ห้องสมุดประชาชนจังหวัดฉะเชิงเทรา	จังหวัดฉะเชิงเทรา
๒. ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเมืองราชบุรี	จังหวัดราชบุรี
๓. พิพิธภัณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทย	กรุงเทพมหานคร
๔. พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย	จังหวัดนครปฐม
๕. องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ (อพวช.)	จังหวัดปทุมธานี
๖. เมืองโบราณ	จังหวัดสมุทรปราการ
๗. สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา	จังหวัดชลบุรี
๘. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์	กรุงเทพมหานคร
๙. หอศิลป์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	กรุงเทพมหานคร
๑๐. หอศิลป์วิทยานิทรรศน์	กรุงเทพมหานคร
๑๑. สวนสัตว์ดุสิต	กรุงเทพมหานคร
๑๒. สวนสัตว์เปิดเขาเขียว	จังหวัดชลบุรี
๑๓. ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	กรุงเทพมหานคร
๑๔. หอสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรักษ์	จังหวัดนครนายก
๑๕. ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรม วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	จังหวัดชลบุรี

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ภาคใต้

๑. ห้องสมุดประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช	จังหวัดนครศรีธรรมราช
๒. ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”	จังหวัดภูเก็ต
๓. สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำภูเก็ต สถาบันวิจัยและพัฒนา ทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน	จังหวัดภูเก็ต

(๘)

๔. สวนพฤกษศาสตร์ภาคใต้ (ทุ่งค่าย)

จังหวัดตรัง

๕. สวนสัตว์สงขลา

จังหวัดสงขลา

ประกาศ ณ วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๐

๐
๐๘๖

(นายอรุณ จันทวานิช)

เลขาธิการสภาการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๔๒
และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

มาตรา ๒๕ รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต
ทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวน
พฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล
และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

การดำเนินการสรรหา

และยกย่องแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการสรรหาและยกย่องแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ โดยยึดแนวทางในเรื่องการส่งเสริมการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

มาตรา ๒๕ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดไว้ดังนี้

รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

เพื่อให้การดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีต้นแบบสำหรับการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงวิธีการบริหารจัดการให้แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ได้ดำเนินกิจกรรมจนประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสามารถที่จะเป็นต้นแบบของการศึกษาสำหรับนำไปปรับประยุกต์ใช้กับแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในภูมิภาคต่างๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ในปีงบประมาณ ๒๕๔๙ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ จึงได้กำหนดกิจกรรมการสรรหาและยกย่องแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบใน ๔ ภูมิภาคขึ้น

คณะทำงานสรรหาแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบได้ดำเนินการจัดทำเกณฑ์การสรรหาและตัวชี้วัด (KPI) สำหรับการประเมินแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบจากนั้นได้ประชาสัมพันธ์แจ้งให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ดำเนินการในเรื่องของ

การจัดทำแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามมาตรา ๒๕ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดส่งข้อมูลผลงานการดำเนินงานแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ประสบความสำเร็จเพื่อประกาศยกย่องเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสรรหาแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบได้จัดทำขึ้น

ในการดำเนินงานดังกล่าวมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนนำเสนอข้อมูลการดำเนินงานแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเสนอเพื่อพิจารณาประกาศยกย่องเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นฉบับจากภูมิภาคต่างๆ รวม ๕๒ แห่ง ดังนี้

ลำดับ	หน่วยงาน/แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต	จำนวน/แห่ง
๑.	ห้องสมุดประชาชน	๙
๒.	พิพิธภัณฑ์	๑๒
๓.	หอศิลป์	๔
๔.	สวนสัตว์	๕
๕.	สวนสาธารณะ	-
๖.	สวนพฤกษศาสตร์	๔
๗.	อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	-
๘.	ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ	๑
๙.	แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตประเภทอื่น	๑๖
รวม		๕๒

คณะกรรมการได้ร่วมพิจารณาคัดสรรกลั่นกรองหน่วยงานที่ดำเนินการจัดทำแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดปรากฏว่ามีผู้ผ่านเกณฑ์การพิจารณา จำนวน ๓๗ แห่ง

เพื่อให้ผลการประเมินเป็นที่ยอมรับในมาตรฐานการดำเนินงานคณะกรรมการทั้ง ๔ ภูมิภาคได้ประเมินผลงานเชิงประจักษ์ ณ แหล่งเรียนรู้ทุกแห่งที่ผ่านการพิจารณาในรอบแรก จากนั้นได้นำผลจากการประเมินมานำเสนอต่อที่ประชุมของคณะกรรมการสรรหาแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบเพื่อพิจารณาคัดสรรกลั่นกรองร่วมกัน

ผลการประเมินปรากฏว่ามีแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน ๓๗ แห่ง ผ่านการประเมิน จำนวน ๓๑ แห่งในแต่ละภูมิภาค ดังนี้

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ภาคเหนือ

๑. ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่	จังหวัดเชียงใหม่
๒. พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจำทวี	จังหวัดพิษณุโลก
๓. สวนสัตว์เชียงใหม่	จังหวัดเชียงใหม่
๔. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	จังหวัดเชียงใหม่
๕. ศูนย์เรียนรู้วิถีกรรมธรรมชาติตำบลไทรย้อย เครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง	จังหวัดแพร่

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑. ห้องสมุดประชาชนจังหวัดมุกดาหาร	จังหวัดมุกดาหาร
๒. พระธาตุเรืองรอง	จังหวัดศรีสะเกษ
๓. ห้องสมุดประชาชนจังหวัดอุบลราชธานี	จังหวัดอุบลราชธานี
๔. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	จังหวัดขอนแก่น
๕. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	จังหวัดมหาสารคาม
๖. สวนสัตว์นครราชสีมา	จังหวัดนครราชสีมา

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ภาคกลางและตะวันออก

๑. ห้องสมุดประชาชนจังหวัดฉะเชิงเทรา	จังหวัดฉะเชิงเทรา
๒. ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเมืองราชบุรี	จังหวัดราชบุรี
๓. พิพิธภัณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทย	กรุงเทพมหานคร
๔. พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย	จังหวัดนครปฐม
๕. องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ (อพวช.)	จังหวัดปทุมธานี
๖. เมืองโบราณ	จังหวัดสมุทรปราการ
๗. สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา	จังหวัดชลบุรี
๘. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์	กรุงเทพมหานคร
๙. หอศิลป์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	กรุงเทพมหานคร
๑๐. หอศิลป์วิทยานิทรรศน์	กรุงเทพมหานคร
๑๑. สวนสัตว์ดุสิต	กรุงเทพมหานคร

๑๒. สวนสัตว์เปิดเขาเขียว	จังหวัดชลบุรี
๑๓. ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	กรุงเทพมหานคร
๑๔. หอสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์	จังหวัดนครนายก
๑๕. ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	จังหวัดชลบุรี

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ภาคใต้

๑. ห้องสมุดประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช	จังหวัดนครศรีธรรมราช
๒. ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”	จังหวัดภูเก็ต
๓. สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำภูเก็ต สถาบันวิจัยและพัฒนา ทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน	จังหวัดภูเก็ต
๔. สวนพฤกษศาสตร์ภาคใต้ (ทุ่งค่าย)	จังหวัดตรัง
๕. สวนสัตว์สงขลา	จังหวัดสงขลา

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้ง ๓๑ แห่ง ที่ได้รับการประกาศจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการนี้ นับเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบที่มีการประกาศเป็นครั้งแรกของประเทศไทย ซึ่งแต่ละแห่งถึงจะมีรูปแบบวิธีการในการดำเนินการเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบด้วยเนื้อหา วิธีการบริหารจัดการที่แปลกแตกต่างกันตามสภาพของแต่ละภูมิภาค แต่สิ่งที่ทุกแห่งมีความเหมือนร่วมกันก็คือ การเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบที่ใช้แหล่งของตนเองเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียนในระบบ ผู้เรียนนอกระบบ และผู้เรียนตามอัธยาศัย ตามลักษณะและประเภทของแหล่ง ในขณะเดียวกันก็เป็นสถานที่สำหรับการศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เกิดการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันทั้งแผ่นดิน

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ภาคเหนือ

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่

๒ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ที่ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหน่วยงานภายใต้สังกัดของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มเปิดบริการให้กับประชาชนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตประเภทห้องสมุดที่มีประวัติมาอย่างยาวนาน เพราะนอกจากจะเปรียบเสมือน “มหาวิทยาลัย” ของชาวบ้านแล้ว ห้องสมุดก็นับเป็นสถานที่ที่นำชาวบ้านที่ผ่านไปผ่านมาบริเวณนั้น ได้ใช้เป็นที่นั่งพักหลบแดด หลบฝน ได้อีกด้วย ปัจจุบันห้องสมุดยังมีระบบการจัดเก็บรักษาที่เป็นสัดส่วน และได้นำเทคโนโลยีที่

ทันสมัยมาใช้ในการบริหารและบริการ เป็นแหล่งค้นคว้าที่เพียงพอในด้านความรู้ ความสะดวกต่อผู้ใช้บริการอย่างครอบคลุมทุกสาขาอาชีพ ปัจจุบันได้ขยายการบริการให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ได้ใช้บริการสืบค้นข้อมูลทั้งด้วยระบบเอกสาร หนังสือ คู่มือหรือตำรา นอกจากนี้กิจกรรมที่นับว่ามีความโดดเด่นและเป็นความก้าวหน้าคือการเปิดห้องคอมพิวเตอร์เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ใช้บริการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ปัจจุบันมีห้องสมุดเฉพาะสำหรับชาวต่างประเทศไม่เพียงแต่ต้องการค้นคว้าหนังสือภาษาอังกฤษเท่านั้น แต่ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการจัดห้องเฉพาะสำหรับผู้สนใจที่ต้องการค้นคว้าศึกษาภาษาญี่ปุ่นอีกด้วย

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ได้ขยายโอกาสการเรียนรู้แก่ประชาชนทั่วไป โดยร่วมมือกับภาคเอกชน อุทยานการค้ากาดสวนแก้ว สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ จัดห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่สาขากาดสวนแก้ว ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้ประชาชนได้รับโอกาสแห่งการเรียนรู้เพื่อให้ประชาชนที่มาใช้จ่ายในศูนย์การค้าได้รับประโยชน์จากการอ่านหนังสือในระหว่างรอจ่ายใช้สอย สร้างจุดนัดพบของคนใน

ครอบครัว นักเรียน ผู้ปกครอง ให้ได้รับความรู้จากกิจกรรมทางห้องสมุดเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเสร็จ

ระบบการบริหารจัดการของห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่เป็นระบบการบริหารจัดการที่ดำเนินภายใต้ระบบราชการที่มีประสิทธิภาพ มีการประชุมและรับฟังความคิดเห็นของทีมงาน โดยเฉพาะการสร้างกลยุทธ์เพื่อการขยายเครือข่ายไปยังชุมชนและทุกภาคส่วนที่สัมพันธ์กับกิจกรรมของห้องสมุด ดังเช่นการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศด้วยกระบวนการดำเนินงานที่สอดประสานกันอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการติดตามข้อมูลข่าวสารที่เป็นพัฒนาการของสังคมโลกปัจจุบัน จึงทำให้การดำเนินกิจกรรมของห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ มีความหลากหลายและสร้างความประทับใจแก่ผู้ใช้บริการอย่างถ้วนหน้า ข้อมูลข่าวสารทั้งหมดสามารถสืบค้นได้ด้วยเว็บไซต์ห้องสมุด www.cmlib.org

สิ่งที่เป็นปัญหาในการจัดการห้องสมุดทั่วไปคือการจัดผังบริเวณให้บริการ เช่น ชั้นวางหนังสือ โต๊ะ เก้าอี้ สำหรับนั่งอ่านหนังสือที่จะต้องจัดวางให้อยู่ในตำแหน่งที่สะดวกสบายสำหรับการค้นหา มีพื้นที่กว้างขวางเพียงพอกับการก้มดูเลขหมวดหมู่หนังสือ มีแสงสว่างเพียงพอสำหรับการมองเห็นเลขหมวดหมู่หนังสือบริเวณสันปกของหนังสือ พื้นที่สำหรับการให้บริการนั่งอ่านหรือค้นคว้าต้องเป็นสัดส่วนเฉพาะไม่อยู่ในตำแหน่งของเส้นทางเดินของผู้ใช้บริการ แสงสว่างเพียงพอ การจัดโต๊ะ เก้าอี้ ต้องสะดวกในการเคลื่อนเก้าอี้เข้าหรือออก ประเภทและชนิดของโต๊ะ เก้าอี้ การมีความสัมพันธ์ในการใช้งานได้อย่างเหมาะสม เก้าอี้บางชนิดที่มีขนาดหนักมาก ไม่สะดวกกับการเคลื่อนย้ายหรือขยับไม่ควรใช้กับห้องสมุด ปัญหาต่างๆ ที่กล่าวถึงนี้ล้วนได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบจากคณะบริหารงานห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยการกำหนดพื้นที่อย่างเหมาะสมเพื่อการจัดวางตำแหน่งของชั้นวางหนังสือ โต๊ะ เก้าอี้ สำหรับนั่ง

ค้นคว้าศึกษาตำรา หรืออ่านหนังสือทั่วไป ไม่เพียงเท่านั้น บริเวณทางเข้าจากประตูด้านนอกมีการจัดซุ้มโครงสร้างตามแต่โอกาสหรือเทศกาลสำคัญโดยจัดเปลี่ยนอยู่เสมอจนเรียกได้ว่า ตกแต่งดัดแปลงราวกับห้างสรรพสินค้า ที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบรายสัปดาห์โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยงบประมาณมากมายในการตกแต่ง แต่เน้นที่การรู้จักประยุกต์ใช้วัสดุอย่างคุ้มค่า และการแสดงถึงรสนิยมในการตกแต่งภายในที่สอดคล้องกับโอกาสหรือเทศกาลนั้นๆ เป็นหลัก

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ได้ดำเนินการจัดซื้อหนังสือใหม่/สื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยสอบถามความต้องการจากผู้ใช้บริการโดยการเสนอรายชื่อหนังสือ/สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องการ ปัจจุบันมีจำนวนหนังสือทั้งสิ้น ๓๖,๐๖๖ เล่ม จัดแยกประเภทหนังสือที่ผู้ใช้บริการสามารถค้นหาได้อย่างสะดวก โดยการใช้แถบสีเป็นสัญลักษณ์

นอกจากนี้ยังได้จัดห้องบริการอินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ จำนวน ๑๕ เรื่อง จัดกิจกรรมแนะนำการใช้ห้องสมุดแก่นักเรียน นักศึกษาทุกภาคเรียน บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า จัดเครื่องคอมพิวเตอร์ จำนวน ๑ เครื่อง สำหรับให้บริการสืบค้นหนังสือในห้องสมุด จัดทำ Website ห้องสมุดที่ให้บริการข้อมูลพื้นฐานห้องสมุด

กิจกรรม/การให้บริการ

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ จัดบริการหนังสือทุกประเภทสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประเภทซีดีรอม วีซีดี เทปเสียง การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมไทยคม บริการอินเทอร์เน็ตและจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ต่างๆ เช่น กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น

นอกจากนี้ ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ ยังมีกิจกรรมเสริมความรู้ที่ควรค่าแก่การยกย่องอีกอย่างหนึ่งของห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่คือไม่เพียงแต่ให้บริการด้านการค้นคว้าตำรับตำรา เอกสารหรือส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชนทั่วไปเท่านั้น แต่ด้วยวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ที่ก้าวหน้าของคณะทำงานตลอดจนผู้บริหารห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เกิดกิจกรรมเสริมความรู้ที่เหมาะสมกับยุคสมัยอย่างมาก ได้แก่การจัดฝึกอบรมการใช้คอมพิวเตอร์แก่นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไปโดยให้ผู้สนใจเพียงแต่เข้าไปลงทะเบียนกับเจ้าหน้าที่ห้องสมุดกรอกข้อมูลเพื่อการติดต่อกลับ เมื่อมีจำนวนของผู้เข้ารับการอบรมเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมฝึกอบรม ก็จะได้รับ การติดต่อให้เข้ารับการฝึกอบรมโดยมีรายละเอียดกำหนดการนัดหมายอย่างเป็นระบบ โดยวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน นับเป็นกิจกรรมเสริมความรู้ที่เป็นที่ต้องการของชุมชนและเป็นแหล่งรวมกลุ่มวัยรุ่นไม่ให้หลงทางไปกับร้านวิดีโอเกมส์ที่กระจายตัวไปทั่วสังคมไทยในขณะนี้ มีบริการให้นั่งดูหนังฟังเพลงเป็นที่ครื้นเครงภายในห้องเฉพาะไม่มีเสียงรบกวนสมาธิผู้รับบริการอื่นๆ

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ ได้สร้างทีมงานเชิงรุกเพื่อปฏิบัติงานร่วมกับเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้ โดยเป็นต้นแบบในการพัฒนาห้องสมุดให้กับห้องสมุดประชาชนอำเภอทุกแห่งในจังหวัด โดยมีการประชุมวางแผนการทำงานร่วมกัน เพื่อกำหนดกิจกรรม เป้าหมายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

บทสรุปของความสำเร็จ

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ในทำเลที่ดีมีการคมนาคมสะดวก ประกอบกับการที่ห้องสมุดประชาชนได้พลิกโฉมห้องสมุดเป็นห้องสมุดมีชีวิต มีการจัดบรรยากาศทั้งภายใน ภายนอกห้องสมุด สวยงาม ร่มรื่น นำให้บริการ เอื้อต่อการเรียนรู้ มีหนังสือใหม่ให้บริการทุกเดือน มีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้บริการอย่างเพียงพอ มีประชาชนหมื่นเวียนกันมาใช้บริการและเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์สำหรับตนเองและครอบครัว รวมทั้งมีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนให้การช่วยเหลือสนับสนุนทำให้ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ มีความเป็นธรรมชาติและเป็นห้องสมุดมีชีวิตสำหรับชุมชน อันจะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจ่าทวี

๘ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจ่าทวี

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจ่าทวี ตั้งอยู่ที่ ถนนวิสุทธิกษัตริย์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านที่เก็บสะสมสิ่งของเครื่องใช้ ทั้งเครื่องมือตัดปลา จับสัตว์น้ำที่เคยใช้ในท้องทุ่ง กระจุงตะกร้า เครื่องจักสานที่คนรุ่นปู่ ย่า ตา ยาย ใช้กันอยู่ทั่วไปในสมัยก่อน รวมถึง เครื่องมือพื้นบ้านที่ทำจากการจักสานเลียนเสียงแมลงต่างๆ เพื่อการจับสัตว์ประเภทต่างๆ เช่น เลียนเสียงแมลงเพื่อดักนก รวมถึงกับดักหนู อีกหลากหลายรูปแบบ ซึ่งล้วนแล้วแต่สูญหายไปจากวงจรชีวิตของคนไทยในทุกภูมิภาคไปแล้วทั้งสิ้น นับเป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

จ่าสิบเอกทวี บูรณเขตต์ ทุ่มเทศชีวิตและจิตใจเพื่อสร้างพิพิธภัณฑ์ขึ้นมา โดยได้เก็บรวบรวมเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้านไทยในยุคเก่าก่อนไว้เป็นจำนวนมากสิ่งของเกือบทั้งหมดได้มาจากการซื้อหาแทบทั้งสิ้นโดยต้องใช้เวลายาวนานกว่า ๓๐ ปี ในการศึกษารวบรวมมรดกจากภูมิปัญญาพื้นบ้านมาจัดแสดงให้เห็นวิถีชีวิตในอดีตของไทยอย่างเป็นระบบมีคุณค่าด้านการศึกษาค้นคว้าแก่ผู้เรียนในระบบ ผู้เรียนนอกระบบ และผู้เรียนตามอัธยาศัย

ต่อมาบ้านที่จัดแสดงทรุดโทรมมากและคับแคบ ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๓ จึงได้จัดสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์ขึ้นใหม่และนับตั้งแต่นั้นจนถึงปัจจุบัน ยังคงจัดสร้างจัดแสดงเพื่อความรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นงานหนักยิ่ง เพราะพิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีฝ่ายวิชาการ ฝ่ายจัดแสดงก็เพียงจ่าทวีเป็นหลักเท่านั้น ทั้งยังต้องแบ่งเวลาจากการประกอบอาชีพของตนนำชมเมื่อมีผู้สนใจขอเข้าเยี่ยมชมอีก ซึ่งมีผู้สนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้าชมทุกวัน (ยกเว้นวันจันทร์ที่ปิดทำการ) กำลังใจจากผู้เยี่ยมชมและการยอมรับจากสังคมที่เกิดขึ้นตลอดมานับว่ามีส่วนผลักดันให้มีการสร้างสรรค์งานและดำเนินงานพิพิธภัณฑ์สืบไป

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจ่าทวี (จ่าสิบเอกทวี-พิมพ์ บูรณเขตต์) เป็นพิพิธภัณฑ์ส่วนบุคคลของจ่าสิบเอกทวี บูรณเขตต์ โดยมีบุตรสาวของจ่าสิบเอกทวี ได้แก่ นางสาวพรศิริ บูรณเขตต์ ลูกสาวคนที่ ๕ เป็นผู้อำนวยการและมีนางสาวมณฑินี

บูรณเขตต์ เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์ เปิดให้บริการแก่ผู้สนใจเข้าชม ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีระบบการบริหารจัดการที่ดีทั้งสิ่งสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและสื่อบุคคล

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

การจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์ได้มีการจัดนิทรรศการ นำชม สานิต เครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้านไทยในอดีต เช่น เครื่องมือทำนา ทำไร่ ตีเหล็ก ทอผ้า เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น อุปกรณ์ในครัว ในบ้าน ของประดับตกแต่ง ของในศาสนพิธี ของเล่น การละเล่น เป็นต้น

กิจกรรม/การให้บริการ

ให้บริการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ฟรีและมีผู้รับบริจาคเงินเพื่อไว้ใช้สำหรับเป็นเงินค่าใช้จ่ายในการบริหารงานพิพิธภัณฑ์ นอกจากนี้ยังมีสมุดเซ็นเยี่ยมให้ผู้เยี่ยมชมได้แสดงความคิดเห็นทุกครั้งที่มาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจำทวี บูรณเขตต์ มีเครือข่ายเชื่อมโยงกับพิพิธภัณฑ์โดยทั่วไปทั้งของรัฐและเอกชน เชื่อมโยงกับสถานศึกษา ชุมชน ซึ่งมีเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านของไทยที่มีผู้เข้าไปศึกษาเรียนรู้จำนวนมากและเป็นที่ภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

บทสรุปของความสำเร็จ

สะท้อนจากคำพูดจาสิบเอกทวี ที่ว่า “เกือบชั่วชีวิตของผม ผู้คนรอบข้างมักมองเห็นการซื้อหาเก็บวัตถุสิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ ที่เขาพากันทิ้งขว้าง แม้กระทั่งเศษไม้ใบหญ้าชิ้นเล็กชิ้นน้อยด้วยสายตาที่มีคำถามและไม่เข้าใจ เพราะมันเป็นเรื่องที่สวนทางกับวิถีปกติของคนในสังคม หนักๆ เข้าผมกลับถูกมองว่าเป็นคนเพี้ยนไม่เต็มเต็ง หรือ บ้าหอบฟางไปก็มี”

จากการเก็บรวบรวมในเบื้องต้นในเวลาต่อมาได้เริ่มจัดระบบ จัดแสดง สร้างอาคารสถานที่ปรับปรุงมาเป็นระยะจนเป็นแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านภาคเหนือที่สำคัญของผู้เรียนในระบบ ผู้เรียนนอกระบบ และผู้เรียนตามอัธยาศัยทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจำทวี เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

สวนสัตว์เชียงใหม่

๑๒ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

สวนสัตว์เชียงใหม่

สวนสัตว์เชียงใหม่ ตั้งอยู่บริเวณเชิงดอยสุเทพ เลขที่ ๑๐๐ ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสวนสัตว์ไทยอีกแห่งซึ่งถือได้ว่ามีความเก่าแก่ที่เริ่มก่อตั้งขึ้นโดย นายฮาโรลด์ เมสัน ยังก์ ชาวอเมริกัน ซึ่งเข้ามาเป็นครูฝึกตำรวจตระเวนชายแดน นายยังก์ก็ได้เลี้ยงสัตว์ต่างๆ ไว้ที่บริเวณเชิงดอยสุเทพมากมาย เมื่อจำนวนสัตว์เพิ่มมากขึ้น ประชาชนจึงให้ความสนใจที่จะเข้าชม พ.ศ. ๒๔๙๘ องค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงได้ใช้ที่ดินบริเวณดังกล่าวประมาณหกสิบไร่ ปรับปรุงสร้างเป็นสวนสัตว์เชียงใหม่ขึ้น และได้โอนสวนสัตว์เชียงใหม่ให้มาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การสวนสัตว์ เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๐

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

สวนสัตว์เชียงใหม่เป็นสวนสัตว์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนสัตว์ของสมาคมสวนสัตว์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และมาตรฐานระบบงานบริหารคุณภาพ ISO ๙๐๐๑ : ๒๐๐๐ มีความโดดเด่นในการออกแบบสวนสัตว์ตามแบบสวนสัตว์สมัยใหม่ที่เน้นความกลมกลืนและเหมาะสมกับความต้องการของสัตว์ป่า ตรงกับสภาพถิ่นนิเวศน์เดิมซึ่งจะเอื้อให้สัตว์ป่าสามารถแสดงพฤติกรรมได้ตามธรรมชาติ เพื่อให้ผู้เรียน

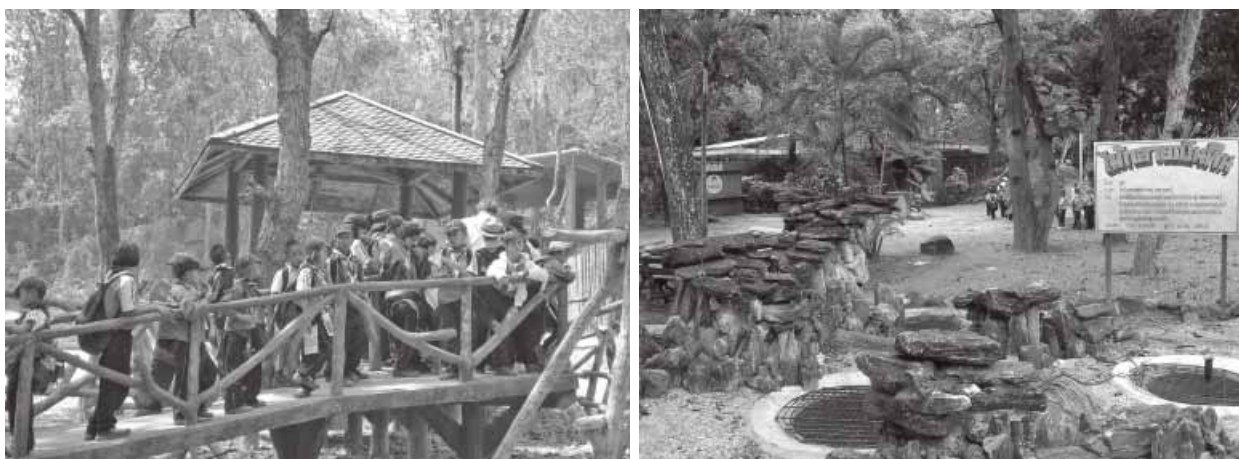
ได้เกิดการเรียนรู้อย่างถูกต้อง เป็นสวนสัตว์ที่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวด้วยมีองค์ประกอบด้านชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่ยากแก่การหาชมได้ในสวนสัตว์ต่างๆ ไป เช่นหมีแพนดา ซึ่งเป็นสัตว์ป่าหายากที่เป็นสัญลักษณ์ของป่า และเป็นสัตว์ป่าประจำชาติของสาธารณรัฐประชาชนจีน และหมีโคอาลา หนึ่งในสมาชิกสัตว์ป่าที่เป็นสัญลักษณ์ของประเทศออสเตรเลีย รวมทั้งยังมีการจัดแสดงสัตว์ป่าหายากและสัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์อื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก

สวนสัตว์เชียงใหม่เป็นสวนสัตว์ประจำภูมิภาคของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือที่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการเพิ่มโอกาสให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางด้วยโครงการพัฒนาในการจัดแสดงสวนสัตว์น้ำขนาดใหญ่ ซึ่งจะมีการนำสัตว์น้ำจืดและสัตว์น้ำเค็มมาจัดแสดงเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือ ไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเดินทางชม พิพิธภัณฑ์แสดงสัตว์น้ำในจังหวัดแถบชายฝั่งทะเลสามารถรองรับปริมาณจำนวนกลุ่มเป้าหมายกลุ่มใหญ่ในฐานะของการเป็นแหล่งการเรียนรู้ต้นแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

สวนสัตว์เชียงใหม่ได้มีการดำเนินงานจัดทำมาตรฐาน การดำเนินงานของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีการศึกษาวิจัยด้วยการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในด้านความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มที่มีต่อแหล่งการเรียนรู้ประเภทสวนสัตว์ของภาคเหนือ รวมทั้งได้มีการทำแผนงานด้วยการระดมความคิดเห็นของนักวิชาการ ในระดับชุมชน สถานศึกษา และองค์กรบริการส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เหมาะสมตามประเภทของกลุ่มเป้าหมาย

นอกจากนี้มีการพัฒนาบุคลากรในแหล่งการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาการใหม่ๆ อย่างต่อเนื่องทุกปี เชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษาของผู้เรียนในระบบ การศึกษานอกระบบเน้นการเสริมสร้างประสบการณ์ด้านการเสริมสร้างทักษะงานอาชีพ ด้วยการฝึกงานและการศึกษาตามอัธยาศัยของนักท่องเที่ยว โดยจัดให้มีการฝึกอบรมการศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องตามแผนงานประจำปี

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

สวนสัตว์เชียงใหม่มีการจัดองค์ประกอบทางกายภาพที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะดังจะเห็นได้จาก การยังคงรักษาสภาพแวดล้อมของป่าธรรมชาติ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของป่าตอนเหนือของประเทศที่มีพรรณพืชเฉพาะไว้มากที่สุดด้วยการจัดทำแนวป้องกันไฟป่า นอกจากนี้ยังมีการออกแบบสวนสัตว์ (Zoo Design) และโบราณสถานที่เป็นปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ในลักษณะแบบผสมของสวนสัตว์ประเภทต่างๆ ทั้งสวนนกนครพิงค์ สวนสัตว์น้ำขนาดใหญ่

นอกจากนี้ยังมีการจัดแสดงระบบนิเวศวิทยา น้ำจืด และน้ำเค็ม (Aquarium) สวนสัตว์เมืองหนาว ประเภทนกเพนกวิน และเจดีย์โบราณวัดกู่ดินขาวทำให้เกิดการจัดการเรียนรู้ได้หลากหลาย โดยเน้นการเรียนรู้ในลักษณะ Sensory Experience ได้ดี

กิจกรรม/การให้บริการ

สวนสัตว์เชียงใหม่มีแผนงานประจำปีและดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการศึกษา ได้มีการนำนวัตกรรมและทักษะใหม่ๆ ที่เป็นลักษณะเฉพาะในการกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภทสวนสัตว์ เช่น กระบวนการ Mind mapping, Graphic Review กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ การใช้สื่อที่เป็นสัตว์และพืชที่เป็นของจริง รวมตลอดทั้งจัดให้มีการวิเคราะห์วัดผลของการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

จากการที่มีทรัพยากรสัตว์ป่าที่มีคุณค่าและมีความสำคัญในระดับนานาชาติส่งผลให้สวนสัตว์เชียงใหม่มีเอกลักษณ์เฉพาะที่ทำให้เกิดข้อมูลเฉพาะของแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในระบบ ผู้เรียนนอกระบบ และ

ผู้เรียนตามอัธยาศัย สวนสัตว์เชียงใหม่จึงมีเครือข่ายทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ดังจะเห็นได้จากการดำเนินการวิจัยในการอนุรักษ์สัตว์ป่าร่วมกับหน่วยงานต่างประเทศ อาทิ จีน และออสเตรเลีย เป็นต้น

บทสรุปของความสำเร็จ

การบริหารจัดการของสวนสัตว์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในคุณค่าเพื่อให้เกิดเจตคติและการมีส่วนร่วมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ ที่มีความเกี่ยวข้องในด้านสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต และค่านิยมในการดำเนินชีวิตแบบไทย ที่เป็นประโยชน์แก่สังคมและผู้เรียนในการสร้างโลกทัศน์ของการเรียนรู้มีกว้างขึ้นด้วยสัตว์ป่าที่เป็นสัญลักษณ์ของป่าสากลปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายในทุกระบบไม่เพียงเฉพาะตัวอย่างพืช สัตว์ สถานที่ ได้รับความเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากผู้บริหารที่ให้ความสำคัญในการบริหารจัดการเพื่อให้สวนสัตว์เกิดความพร้อมต่อการเป็นแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ สวนสัตว์เชียงใหม่ เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบจาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้

เครื่องรดน้ำป้องกัน
และกำจัดศัตรูพืช
โดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์

๑๘ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานดำริให้หน่วยงานภาครัฐพิจารณาจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ในบริเวณพื้นที่ต้นน้ำห้วยฮ่องไคร้ ถนนเชียงใหม่-เชียงใหม่ ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๒๕ และศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๖ จนถึงปัจจุบันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหารูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมกับพื้นที่บริเวณต้นน้ำลำธารของภาคเหนือ ทั้งด้านการรักษาและพัฒนา

ป่าไม้ การอนุรักษ์ดินและการเกษตรกรรมต่างๆ สาธิตและเผยแพร่ผลการศึกษาแก่ส่วนราชการและราษฎรในภูมิภาค ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้มีพื้นที่โครงการประมาณ ๘,๕๐๐ ไร่ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าขุนแม่กวาง ซึ่งลักษณะภูมิประเทศทั่วไปเป็นป่าเขา ทิศเหนือเป็นป่าเบญจพรรณที่มีสภาพสมบูรณ์เหมาะสำหรับศึกษาการอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำลำธารส่วนพื้นที่ตอนกลางและตอนใต้ซึ่งมีสภาพค่อนข้างเสื่อมโทรมเหมาะสำหรับใช้เพื่อการศึกษาการพัฒนาเกษตรกรรมด้านต่างๆ

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นศูนย์กลางในการศึกษาเพื่อหารูปแบบการพัฒนาต่างๆ ในบริบทพื้นที่ต้นน้ำที่เหมาะสมทำการศึกษาการพัฒนาป่าไม้พื้นที่ต้นน้ำลำธารให้ได้ผลอย่างสมบูรณ์เป็นหลัก ต้นทางเป็นป่าไม้และปลายทางเป็นการศึกษาการประมงตามอ่างเก็บน้ำต่างๆ ผสมกับการศึกษาด้านสหกรณ์ ด้านเกษตรกรรม ด้านปศุสัตว์และโคนม และด้านเกษตรอุตสาหกรรม รวมทั้งด้านการตลาดเพื่อให้เป็นศูนย์ศึกษาในลักษณะของพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิตอย่างสมบูรณ์แบบ และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อราษฎรที่เข้ามาศึกษากิจกรรมต่างๆ ได้อย่างสมบูรณ์

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

การดำเนินงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ

๑. คณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการศูนย์ฯ มีหน้าที่ควบคุม กำกับ ดูแล ประสานการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ที่ได้กำหนดไว้ในแผนแม่บทศูนย์และโครงการบริหารการพัฒนาในระดับพื้นที่กำกับดูแลและการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี ให้เป็นไปตามกรอบนโยบายและแผนแม่บทและจัดทำงบประมาณเสนอขออนุมัติประจำปีงบประมาณ ให้คำแนะนำแก่หน่วยงานต่างๆ ที่ปฏิบัติงานศูนย์ฯ แต่งตั้งคณะทำงาน บุคคล หรือเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานตามความจำเป็น ปฏิบัติหน้าที่อื่นอันเกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการพัฒนาเบ็ดเสร็จลุ่มน้ำสาขาแม่ปิง โครงการพัฒนาพื้นที่ห้วยลาน และศูนย์บริการพัฒนาขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ผลบ้านไร่

๒. คณะทำงานโครงการศูนย์ฯ มีหน้าที่บริหารงานภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ร่วมกันดำเนินการบริหารงานตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์หลักที่สอดคล้องกับแนวพระราชดำริ จัดทำแผนงานประจำปี จัดทำงบประมาณเพื่อเสนอขออนุมัติงบประมาณประจำปี ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่ปฏิบัติงานทั้งในและนอกโครงการเพื่อทำแผนและขยายผลการพัฒนาจากศูนย์ไปสู่ประชาชน แต่งตั้งบุคคลหรือเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานตามความจำเป็น ปฏิบัติงานอื่นอันเกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหารโครงการฯ และคณะอนุกรรมการดำเนินงานศูนย์การศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีการจัดองค์ประกอบด้านกายภาพ ดังนี้

๑. เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ เริ่มสร้างในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ระยะทาง ๑.๕ กิโลเมตร ที่สื่อให้เห็นถึงการพัฒนาศรีพยุหะคีรี น้ำ ป่า ตามแนวพระราชดำริ ประกอบด้วย จุดศึกษาธรรมชาติ

๑๑ จุดศึกษา ได้แก่

- จุดศึกษาที่ ๑ อุดตของฝืนป่า
- จุดศึกษาที่ ๒ ออมน้ำให้ฝืนป่า
- จุดศึกษาที่ ๓ พรรณพฤษภษากระจายสู่หุบเขา
- จุดศึกษาที่ ๔ ลำเนาพร้อมสร้างสรรค์
- จุดศึกษาที่ ๕ สายสัมพันธ์เกาะเกี่ยว
- จุดศึกษาที่ ๖ ยืดเหนียวแผ่นดิน
- จุดศึกษาที่ ๗ พื้นแผ่นดินเอื้อชุมชน
- จุดศึกษาที่ ๘ หยาดฝนช่วยหล่อเลี้ยง

- จุดศึกษาที่ ๙ มิใช่เพียงแต่ที่เห็น
- จุดศึกษาที่ ๑๐ ป่าร่มเย็นเป็นภาคแลง
- จุดศึกษาที่ ๑๑ หอชมเรือนยอดไม้

๒. มีอาคาร Visiting Center ซึ่งเริ่มสร้างในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นสถานที่สำหรับเก็บรวบรวมและจัดแสดงผลงานของศูนย์ฯ เพื่อเผยแพร่พระเกียรติคุณและพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โดยผ่านการแสดงนิทรรศการประกอบมัลติมีเดีย

๓. มีพื้นที่จัดแสดงนิทรรศการกลางแจ้งเพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริของศูนย์ศึกษาการพัฒนาทั้ง ๖ ศูนย์ ประกอบด้วย ๑) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ๒) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ๓) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ๔) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ๕) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และ ๖) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

กิจกรรม/การให้บริการ

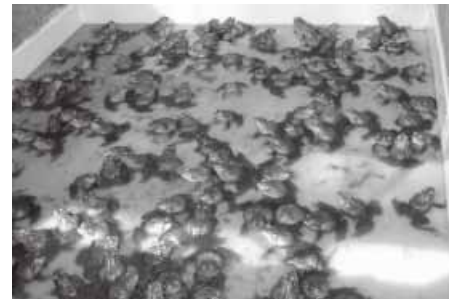
ให้บริการศึกษาการพัฒนาเกษตรกรรมด้านต่างๆ ประกอบด้วย

- งานศึกษาและพัฒนาแหล่งน้ำ สร้างอ่างเก็บน้ำ ๘ แห่ง รวมความจุของการกักเก็บน้ำประมาณ ๓.๓ ล้านลูกบาศก์เมตร ตลอดจนเชื่อมลุ่มน้ำจากลุ่มน้ำข้างเคียงด้วยท่อน้ำและสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กพร้อมทั้งพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำลำธาร โดยจัดสร้างฝายต้นน้ำและร่องน้ำระบบก้างปลา เพื่อรักษาความชุ่มชื้นของพื้นที่และเป็นการกระจายน้ำออกรอบบริเวณ
- งานศึกษาและพัฒนาป่าไม้ ดำเนินการพัฒนาป่าไม้ โดยการปลูกสร้างสวนป่าใหญ่ พัฒนาป่าไม้โดยวิธีการบำรุงรักษาป่าธรรมชาติ ปลูกป่าเสริมช่วยการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติของป่าไม้ สนับสนุนการพัฒนาป่า โดยสร้างแนวป้องกันไฟป่าเปียกในพื้นที่รองรับระบบชลประทานและวิจัยระบบวนเกษตร ระบบอุทกวิทยา นิเวศวิทยา ตลอดจนศึกษาการอนุรักษ์แพะเลี้ยงสัตว์ป่าในพื้นที่ต้นน้ำลำธาร
- งานศึกษาและพัฒนาที่ดิน ศึกษาการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ สำหรับพื้นที่ลาดชัน ซึ่งมีศักยภาพต่ำให้สามารถใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ศึกษาผลกระทบของการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ลุ่มน้ำ ศึกษาระบบการปลูกพืชเพื่อการอนุรักษ์ และมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยวิธีการทางพันธุพืช
- งานศึกษาและทดสอบการปลูกพืช ศึกษาและทดสอบการปลูกพืชชนิดต่างๆ เพื่อหาพันธุ์พืชเศรษฐกิจที่เหมาะสมต่อสภาพของพื้นที่เป็นศูนย์กลางบริการวิชาการเพื่อพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้และความมั่นคง รวมทั้งถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมสู่เกษตรกร

- งานศึกษาและพัฒนาเกษตรกรรมแบบประณีต ศึกษาและสาธิตรูปแบบการปลูกพืชที่เหมาะสมต่อสภาพพื้นที่ และรูปแบบเกษตรกรรมแบบยั่งยืน รวบรวมและขยายพันธุ์พืชที่มีศักยภาพในการเป็นพืชรายได้และพืชใช้สอยร่วม สนองพระราชดำริในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

- งานศึกษาและพัฒนาปศุสัตว์และโคนม ศึกษาวิจัยและทดสอบการเลี้ยงโคนมในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการ สุขศาสตร์โคนม การผสมพันธุ์ การใช้ผลผลิตโคนม และพืชอาหารสัตว์ ศึกษาถึงสมดุลระหว่างพื้นที่เลี้ยงสัตว์กับ จำนวนโคนมตลอดจนวิธีและระบบที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมรายย่อย รวมถึงการสาธิตการเลี้ยงสัตว์ปีก และสัตว์เศรษฐกิจอื่นๆ

- การศึกษาและพัฒนาการประมง ศึกษาวิจัยและพัฒนาการ ประมงในแหล่งน้ำ เทคนิคการจับปลา การวางระเบียบการจับปลาเพื่อลด การทำลายพันธุ์ปลาสาธิตและการขยายผลการเลี้ยงปลาในอ่างเก็บน้ำและ การเลี้ยงปลาในระบบน้ำไหลสู่เกษตรกร

- งานอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์กบ ศึกษาทดลองเพื่อการพัฒนา อาชีพเพาะเลี้ยงกบแบบครบวงจรที่ผสมผสานกับการอนุรักษ์โดยให้บริการ ความรู้ทางวิชาการด้านการเพาะเลี้ยงกบ การสนับสนุนพันธุ์ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก ทดลองเพาะเลี้ยงสัตว์สำหรับการกลับคืนสู่ธรรมชาติเพื่อการสร้างสมดุลทางธรรมชาติและยั่งยืน

- การดำเนินงานหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ ดำเนินการพัฒนาอาชีพในการเกษตร ส่งเสริมการแปรรูปและการ ถนอมอาหารจากผลผลิตในครัวเรือนและอุตสาหกรรมระดับพื้นบ้าน

- งานศึกษาและพัฒนาการใช้หญ้าแฝก ศึกษาทดลองการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ และป้องกัน การพังทลายของดินในพื้นที่ของศูนย์ฯ และพื้นที่อื่นๆ รวมทั้งพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก

บทสรุปแห่งความสำเร็จ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ นับเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งรวมสรรพ วิชาการงานศึกษาทดลองวิจัยและสาธิตตามแนวพระราชดำริด้วยรูปแบบสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่มุ่งสู่การผลิตเพื่อ ยังชีพแบบพออยู่พอกิน ส่งเสริมอาชีพเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตด้วยการบริหารจัดการแบบเชิงรุกผสมผสานความร่วมมือ ร่วมใจทั้งภาครัฐและประชาชน ทั้งนี้โดยมุ่งหวังให้ศูนย์ศึกษาฯ เปรียบเสมือนพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิตอย่าง สมบูรณ์แบบก่อให้เกิดประโยชน์ต่อราษฎรที่จะเข้ามาศึกษากิจกรรมต่างๆ ได้อย่างแท้จริง

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นแหล่ง การเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่อง ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

ศูนย์เรียนรู้กสิกรรมธรรมชาติตำบลไทรน้อย เครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง

ศูนย์เรียนรู้วิถีกรรมธรรมชาติตำบลไทรย้อย

เครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง

ศูนย์เรียนรู้วิถีกรรมธรรมชาติตำบลไทรย้อยเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง ตั้งอยู่ถนนยันตรกิจโกศล ตำบลไทรย้อย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่

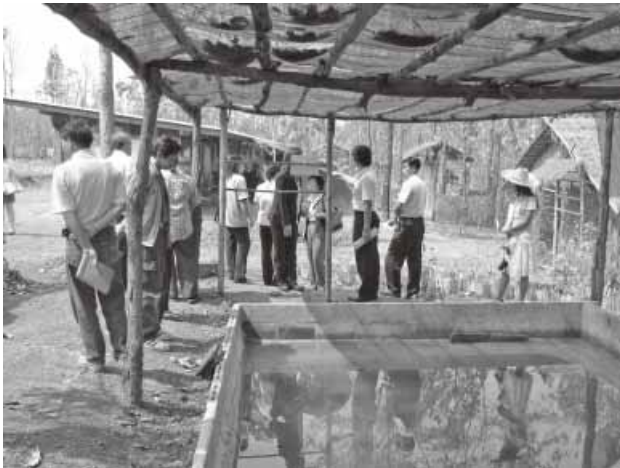
ชุมชนตำบลไทรย้อยเป็นชุมชนหนึ่งที่ประกอบอาชีพหลักคือการกสิกรรมและแปรรูปทางการเกษตรแต่เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจตกต่ำต้นทุนการเกษตรสูง รายได้ของสมาชิกครอบครัวลดลง ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินรุงรัง หน้าแล้งเกิดปัญหาภัยแล้ง การเกษตรไม่ได้ผลทำให้คนละถื่นฐานเข้าไปหางานทำในเมืองชุมชนจึงเหลือเพียงคนชราและเด็ก ส่งผลให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปด้วยความยากลำบาก องค์การบริหารส่วนตำบลไทรย้อยร่วมกับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอด่านซ้ายมองเห็นปัญหาดังกล่าวจึงได้หาแนวทางแก้ปัญหาเพื่อให้การช่วยเหลือชุมชนให้เข้มแข็งสามารถช่วยเหลือตนเองได้ อยู่ได้อย่างพอเพียงและได้นำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นแนวทาง

ในการพัฒนาโดยการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ขึ้นภายในบริเวณที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลไทรย้อย ภายใต้จุดมุ่งหมายที่ว่า “ผนี้กำลังภาคีเครือข่ายจัดการศึกษาพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาให้เป็นฐานความรู้ของชุมชนนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้บนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” การกิจหลักของศูนย์ คือ บริการองค์ความรู้เรื่องเกษตรธรรมชาติ เกษตรผสมผสานโดยเน้นการเชื่อมโยงทุกกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น การเลี้ยงหมู การเลี้ยงไก่พื้นเมือง ระบบธรรมชาติ การเลี้ยงปลาจุก การเลี้ยงกบในบ่อซีเมนต์ การเลี้ยงวัว การปลูกพืชผักสวนครัว การผลิตปุ๋ยอินทรีย์

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเด่นชัยคัดเลือกชุมชนป้าหวาย หมู่ที่ ๖ ตำบลไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ เป็นพื้นที่ดำเนินงานตามโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยนำข้อมูลพื้นฐานระดับชุมชน ข้อมูลรายรับ-รายจ่าย-หนี้สินระดับครัวเรือน มาทำการวางแผนการพัฒนาการประกอบอาชีพเสริม เพิ่มรายได้เพื่อให้สมาชิกชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาด้านหนี้สินที่สมาชิกของชุมชนเป็นอยู่ประกอบด้วยเพื่อเป็นการนำร่องให้กับชุมชนอื่นๆ ได้ทราบถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดหนี้และการหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว และได้มองเห็นความสำคัญของการแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจด้วยการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้มีความเข้มแข็งจนสามารถพึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิตได้ในอนาคต เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญยิ่งของคนในชุมชนและนอกชุมชนในเรื่องของการถ่ายทอดความรู้เรื่องกลไกกรรมธรรมชาติเศรษฐกิจพอเพียงที่ครอบคลุมในทุกมิติ

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

ศูนย์เรียนรู้วิถีกรรมธรรมชาติตำบลไทรย้อย เครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงได้ดำเนินการประชุมบุคลากรเพื่อสร้างความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานตามโครงการฯ เพื่อวางกรอบการดำเนินงานตามโครงการจัดประชุมร่วมกับผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อเตรียมชุมชนให้สามารถจัดเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ โดยมีมติให้มีการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดกระบวนการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการแก้ไขปัญหาความยากจนและยังเป็นการเสริมสร้างให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชนซึ่งเป็นปฐมบทสำคัญของการบริหารจัดการที่นำไปสู่ความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมาย

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

ศูนย์เรียนรู้วิถีกรรมธรรมชาติตำบลไทรย้อยเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยให้บริการองค์ความรู้ เรื่อง เกษตรธรรมชาติ/เกษตรผสมผสาน โดยเน้นการเชื่อมโยงทุกกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

- การเลี้ยงหมู/การเลี้ยงไก่พื้นเมือง ระบบเกษตรธรรมชาติ
- การเลี้ยงปลาดุก/การเลี้ยงกบในบ่อซีเมนต์
- การปลูกพืชผักสวนครัว
- การผลิตปุ๋ยอินทรีย์

กิจกรรม/การให้บริการ

ศูนย์เรียนรู้วิถีกรรมธรรมชาติตำบลไทรย้อยเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับผู้นำชุมชนได้ดำเนินการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อปรับกระบวนการคิดและชี้แจงการจัดเก็บข้อมูลรายรับ รายจ่าย และหนี้สิน จากนั้นทำการสำรวจข้อมูลพื้นฐานรายรับ รายจ่าย และหนี้สินครัวเรือน และนำข้อมูลที่ได้มาจำแนกตามหมวดหมู่ระดับการศึกษา อาชีพ อายุ รายรับ รายจ่าย และหนี้สิน

เมื่อจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลอย่างครบถ้วนแล้ว ศูนย์เรียนรู้วิถีกรรมธรรมชาติตำบลไทรย้อยฯ ได้จัดเวทีการเรียนรู้เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาค้นหาปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนพร้อมทั้งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การถอดบทเรียนจากการจัดเวทีชาวบ้าน รวมทั้งการศึกษาดูงานเพื่อการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตและการส่งเสริมการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนต่อไป

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

ศูนย์เรียนรู้วิถีกรรมธรรมชาติตำบลไทรย้อย เครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง ได้ผ่านกระบวนการจัดตั้งศูนย์อย่างเป็นระบบภายใต้เงื่อนไขของการบูรณาการความร่วมมือขององค์กรต่างๆ โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลไทรย้อยเป็นเจ้าภาพหลัก ซึ่งดำเนินการตามกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชนที่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเด่นชัยร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลไทรย้อยและผู้นำทุกหมู่บ้าน ดำเนินการร่วมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างต้นแบบให้การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนวิถีคิด สานิตวิธีทำอย่างเป็นรูปธรรมและส่งผลต่อการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง การพัฒนาอย่างยั่งยืนตลอดจนการพึ่งพาตนเองของชุมชนได้อย่างแท้จริง จนได้รับการยกย่องจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยให้ได้รับรางวัลการดำเนินงานชีวิตวิถีเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประจำปี ๒๕๕๙

บทสรุปของความสำเร็จ

ชุมชนตำบลไทรย้อยเป็นชุมชนหนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากสภาพปัญหาการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้านเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันเพราะเป็นชุมชนที่ยังไม่มีความเข้มแข็งพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ ประกอบกับการพัฒนาภายในชุมชนยังเป็นการพัฒนาแบบแยกส่วน สมาชิกภายในชุมชนมีพฤติกรรมในลักษณะที่ต่างคนต่างดำเนินการภารกิจของตนเอง ก่อให้เกิดช่องว่าง ทางด้านการปฏิสัมพันธ์กันภายในชุมชนเป็นเหตุให้ชุมชนไม่สามารถจัดการกับองค์ความรู้ต่างๆ มาพัฒนาศักยภาพของตนเองและสังคมสู่ความเข้มแข็งของชุมชนได้

ต่อมาในปี ๒๕๔๘ ชุมชนได้น้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางในการดำเนินงานและจัดตั้งศูนย์กลางการเรียนรู้ของตำบลขึ้นในนาม “ศูนย์เรียนรู้กิจกรรมธรรมชาติตำบลไทรย้อยเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งศูนย์เรียนรู้ฯ ดังกล่าวได้นำสภาพปัญหาของชุมชนมาเป็นฐานในการวางแผนการจัดกิจกรรมใช้ปัญหาความต้องการของ “พื้นที่เป็นตัวตั้ง ชุมชนเป็นศูนย์กลาง ชาวบ้านเป็นเจ้าของ” ก่อเกิดกระบวนการทำงานกลุ่มระหว่างข้าราชการในพื้นที่ ผู้นำชุมชน รวมถึงสมาชิกในชุมชนระดมความคิดเพื่อหาสาเหตุของปัญหาที่พบเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาร่วมกัน อีกทั้งยังก่อให้เกิดกระบวนการและแนวความคิดในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และครอบครัวเพื่อการแก้ไข้ปัญหา การจัดระเบียบชีวิตเพื่อการหลุดพ้นจากความยากจนในอนาคตทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ ศูนย์เรียนรู้กิจกรรมธรรมชาติตำบลไทรย้อย เครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดมุกดาหาร

๓๒ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดมุกดาหาร

๑๐ กลเม็ดเคล็ด (ไม่) ลับ

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดมุกดาหาร ตั้งอยู่ที่ถนนหลังสำนักงานเทศบาลเมืองมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ประสบความสำเร็จในการใช้ห้องสมุดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียน นิสิต นักศึกษา

และประชาชน ด้วยการวางแผนหาแนวทางเพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของห้องสมุดประชาชนจังหวัดมุกดาหาร ให้สอดคล้องเอื้อประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า หาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปให้ก้าวทันตามยุคแห่งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบัน เพื่อสนองต่อความต้องการของเยาวชน ประชาชน ทุกกลุ่ม อายุ และทุกสาขาอาชีพที่เข้ามาใช้และคอยรับบริการ ได้เกิดความพึงพอใจ

ภารกิจดังกล่าวนับเป็นภารกิจสำคัญที่จะต้องแสวงหายุทธศาสตร์แห่งความสำเร็จเพื่อกำหนดทิศทางการบริหารจัดการห้องสมุด จำเป็นต้องอาศัยฐานข้อมูลจากการดำเนินงานที่ผ่านมา รวมทั้งกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ ในการดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อให้ห้องสมุดประชาชนของจังหวัดมุกดาหารเป็นห้องสมุดมีชีวิตและเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๑๐ กลเม็ดเคล็ด (ไม่) ลับ จึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในระดับกลยุทธ์ที่ได้ถูกนำมาวางแผน ออกแบบ และดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสูงสุด จนเป็นที่ยอมรับของสังคม

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

องค์ความรู้ที่ได้จากกลยุทธ์การพัฒนาห้องสมุดประชาชนจังหวัดมุกดาหารมีชีวิต สรุปได้คือ เป็นการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดให้เป็นสถานที่อย่างมีชีวิตชีวาด้วยวิธีการ ๑๐ กลเม็ดเคล็ด (ไม่) ลับ ซึ่งประกอบด้วย

๑. ปรับภูมิทัศน์ ตกแต่ง เติมสีสันทัน ปรับเปลี่ยนโฉมห้องสมุดประชาชนจังหวัดมุกดาหาร ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา เสมือนนั่งอ่านหนังสืออยู่บ้าน
๒. จัดบรรยากาศภายใน สวย โปร่ง โล่ง สะอาด
๓. เต็มใจบริการมุ่งมั่นเสียสละ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความคิดสร้างสรรค์ มนุษย์สัมพันธ์เป็นเลิศ
๔. สร้างทีมงานเชิงรุก ร่วมใจเป็นหนึ่ง ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา
๕. บุกหาเครือข่าย สนับสนุน และร่วมจัดกิจกรรมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และโรงเรียน
๖. สืบสายศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น สานิตจัดเก็บข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ เพื่อสืบค้นวัฒนธรรม
๗. พร้อมล้ำสื่อเทคโนโลยี บริหารอินเทอร์เน็ต ความเร็วสูง บริการซีดีรอม, วีซีดี ทั้งที่เป็นสาระความรู้ ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และกิจกรรมหนังสือดี แลกดู
๘. กิจกรรมดีเด่นมีหลากหลาย เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญ การประกอบอาชีพเสริมรายได้
๙. เปิด - ปิด ตามสบาย เปิดทำการตลอดทั้ง ๗ วัน โดยไม่มีวันหยุด และเปิดทำการล่วงเวลาถึง ๑๘.๐๐ น.
๑๐. หญิงชายชื่นชม มุ่งสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาดูงาน เข้าเยี่ยมชมห้องสมุดร่วมเครือข่ายกับสถานศึกษา เป็นศูนย์กลางในการหมุนเวียนสื่อ และการได้รับรางวัล

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดมุกดาหาร มีการจัดโครงสร้างขององค์กร ตามกรอบภารกิจ ระบบการบริหารมีเอื้อต่อการดำเนินงาน โดยมีบุคลากรประจำห้องสมุด จำนวน ๓ คน ได้ระดมทรัพยากรที่มีอยู่ และได้รับการสนับสนุนงบประมาณตามความต้องการของจังหวัด (CEO) ในการก่อสร้างอาคารทำการปรับปรุงภูมิทัศน์ และจัดบรรยากาศในอาคาร

สามารถบริหารทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า บุคลากรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ มีความมุ่งมั่น เสียสละ เต็มใจ มีมนุษยสัมพันธ์อันดี มีความคิดสร้างสรรค์ และมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดมุกดาหาร ได้เปิดดำเนินการมาเป็นเวลา ๓๐ ปี มีการย้ายสถานที่มาแล้ว ๓ ครั้ง ปัจจุบันตั้งอยู่บริเวณหลังที่ทำการเทศบาลเมืองมุกดาหาร มีสถานที่จอดรถกว้างขวาง มีอาคารชั้นเดียวเป็นเอกเทศ มีเนื้อที่ ๒ ไร่ ๒ งาน ๘๔ ตารางวา รอบๆ บริเวณอาคารได้มีการปรับปรุงภูมิทัศน์เปลี่ยนแปลงโฉมหน้าตามกลยุทธ์ ๑๐ กลเม็ดเคล็ด (ไม่) ลับ ทำให้ทั้งภายนอกและภายในอาคารได้รับการตกแต่ง เติมนิทัศน์ ปรับเปลี่ยนโฉม มีบรรยากาศภายในที่ สวย โปร่ง โล่ง สะอาด บรรยากาศสบายๆ เหมือนอยู่บ้านมีสื่อ เทคโนโลยี ไว้คอยให้บริการ

กิจกรรม/การให้บริการ

กิจกรรมสำคัญที่ได้จัดขึ้นพร้อมกับการให้บริการ ตามกลยุทธ์ของกลเม็ดที่ ๕, ๖, ๗ และ ๘ มีหลากหลายดังนี้ การให้บริการหนังสือ สื่อ สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในรูปของวีดิทัศน์ เทปบันทึกเสียง ซีดีรอม วีซีดี ครุภัณฑ์ ประกอบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรทัศน์ วิทยุ เทปเสียง อินเทอร์เน็ต ความเร็วสูงระบบ ADSL ข้อมูลชุมชน การแนะนำการบริการอำนวยความสะดวก การบริการของเจ้าหน้าที่ การจัดทำบรรยายนิทัศน์ และเอกสาร สื่อ การประชาสัมพันธ์ และเชิญชวนเข้าใช้บริการ

กิจกรรมสำคัญที่ได้ดำเนินการต่อเนื่อง ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ หนังสือเล่มแรกของลูก (Book Start) การส่งเสริมการใช้สารานุกรม การกระจายหมอนเวียนสื่อ การจัดนิทรรศการ กิจกรรมสำหรับเยาวชน กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ (เรียนรู้ผ่านเลนส์) สำหรับครอบครัวการให้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่ การรับบริจาค แลกเปลี่ยนหนังสือ การให้ความร่วมมือกับชุมชน

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดมุกดาหาร ได้สร้างทีมงานเชิงรุก เพื่อปฏิบัติงานร่วมกับเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้ ทั้งในท้องถิ่นและระดับชาติ โดยเป็นต้นแบบในการพัฒนาห้องสมุดให้กับห้องสมุดประชาชนอำเภอทั้ง ๖ แห่ง มี

การประชุมวางแผนการทำงานร่วมกัน เพื่อกำหนดกิจกรรม เป้าหมายให้ เป็นไปในทิศทางเดียวกันเป็นประจำทุกปี สนับสนุนการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ และพัฒนาบุคลากรของห้องสมุดประชาชนอำเภอให้มีความรู้ ทักษะด้านเทคโนโลยี เข้าร่วมโครงการห้องสมุดมีชีวิตของ TK PARK เพื่อให้บรรณารักษ์ได้ร่วมกันคิด และพัฒนาห้องสมุดให้ดำเนินไป ในแนวทางเดียวกัน ได้จัดให้มีการศึกษาดูงานห้องสมุด เพื่อจะได้นำ ความรู้ที่ได้มาปรับใช้และพัฒนารูปแบบการให้บริการ จัดโครงการชวนน้องเข้า ห้องสมุด ซึ่งเป็นโครงการเชิงรุก เพื่อเชิญชวนนักเรียนในระบบให้รัก

การอ่าน และใช้บริการห้องสมุดประชาชน มีพันธมิตรสัมพันธ์ เป็นแหล่งการเรียนรู้มีโรงเรียนในระบบมาศึกษาดูงาน และนำไปปรับปรุงให้กับห้องสมุดโรงเรียน จัดงานวันเด็กร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลและออกจังหวัดเคลื่อนที่ จัดกิจกรรมลงพื้นที่เพื่อให้เด็กได้ร่วมกิจกรรม เช่น ค้นหาคำถามจากสารานุกรม ฯลฯ

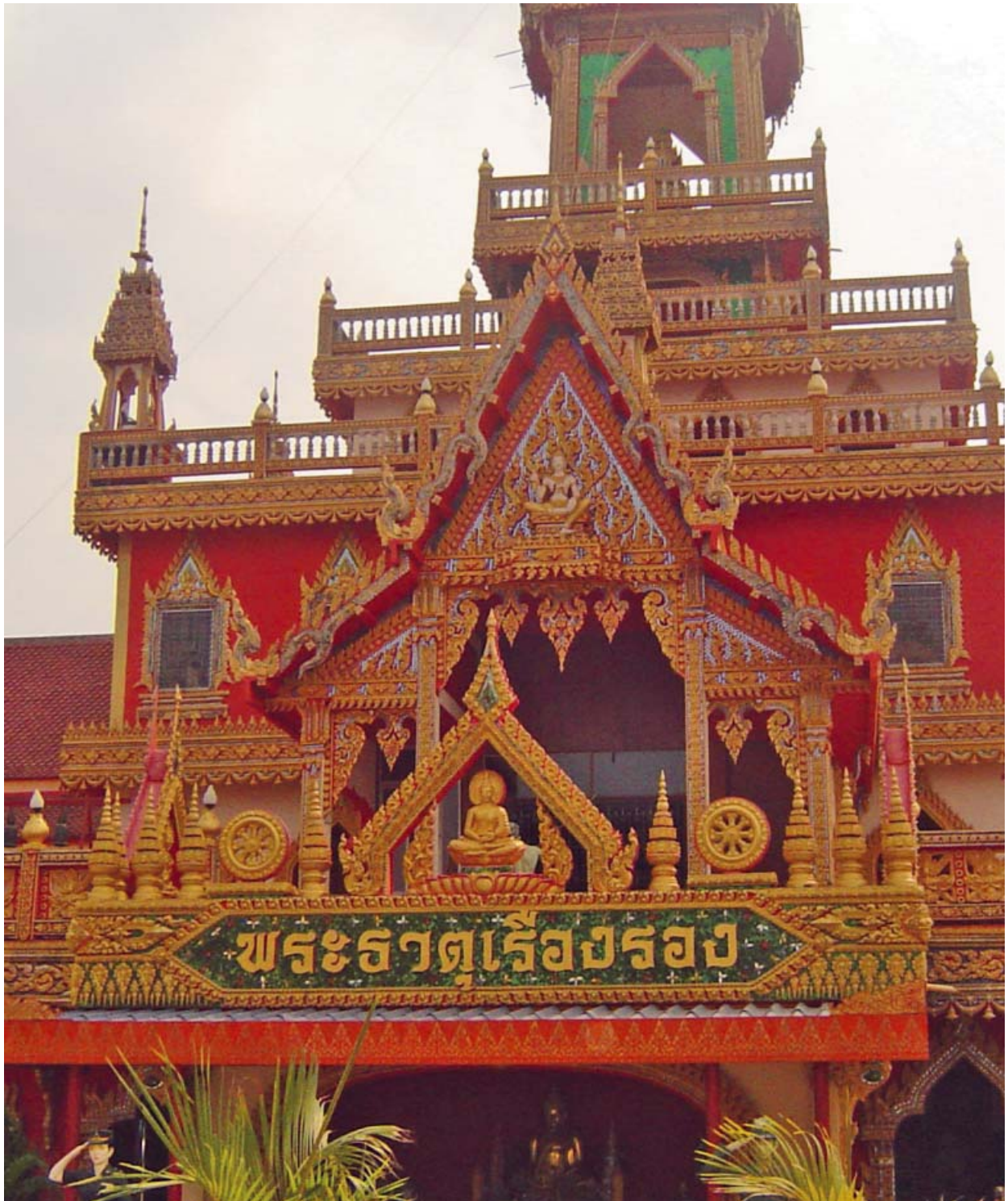
บทสรุปของความสำเร็จ

ความสำเร็จของห้องสมุดประชาชนจังหวัดมุกดาหาร มิได้เกิดขึ้นในวันเดียว หากแต่เกิดจากการทุ่มเท หลังปัญญา ในการปฏิบัติงานต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน เพื่อให้ห้องสมุดเข้าไปอยู่ในใจของผู้ใฝ่ศึกษาเรียนรู้ในทุกระดับที่ต้องการ ความรู้ไปพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมที่พิสูจน์ผลได้อย่างแน่ชัดแล้วว่า ห้องสมุดคือโลกแห่งความรู้ของ มวลมนุษยชาติ

ผลการดำเนินการที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จดังกล่าว เกิดมาจากการกำหนดวิสัยทัศน์ที่เป็น จริ่งของผู้บริหาร คณะทำงานที่เพียบพร้อมไปด้วยความตั้งใจ เต็มใจ ในการทำงานร่วมทีมด้วยความมุ่งมั่น โดยมีกลยุทธ์ ๑๐ กลเม็ดเคล็ด (ไม่) ลับ ที่ทำให้ห้องสมุดประชาชนจังหวัดมุกดาหารเป็นห้องสมุดที่มีชีวิต และเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ สำคัญ

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ ห้องสมุดประชาชนจังหวัดมุกดาหาร เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการ เรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

พระธาตุเรืองรอง

พระธาตุเรืองรอง

พิพิธภัณฑสถานพื้นเมืองดั้งเดิมของจังหวัดศรีสะเกษ

พระธาตุเรืองรอง ตั้งอยู่ที่วัดบ้านสร้างเรือง หมู่ที่ ๓ ตำบลหญ้าปล้อง อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ไปตามทางหลวงสาย ๒๒๖ (อุบล - ศรีสะเกษ) ห่างจากตัวเมืองศรีสะเกษไปตามทางหลวงหมายเลข ๒๓๗๓ (ศรีสะเกษ - ราชันีโคส - ยางชุมน้อย - ค้อวัง) ระยะทางประมาณ ๕ กิโลเมตร

พระธาตุเรืองรอง เป็นพุทธสถานที่โดดเด่น นอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งของวัดในพุทธศาสนาแล้ว พระธาตุเรืองรองยังเป็นศูนย์รวมทางจิตใจ วิถีชีวิตชุมชนเป็นพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านชนสี่เผ่าไทยในจังหวัดศรีสะเกษ และเครือข่ายเครือข่ายวัฒนธรรมของชนสี่เผ่าที่ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ กูย (ส่วย) ลาว เขมร เยอ ในถิ่นแคว้นดินแดนอีสานใต้ กลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวนี้เป็นประชากรพื้นเมืองดั้งเดิมของ จังหวัดศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม

การก่อสร้างพระธาตุเรืองรองในระยะเริ่มแรกหลวงปู่ธัมมา พิทักษา เจ้าอาวาสวัดใหม่ยายมอญ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ฝั่งธนบุรี ดำเนินการด้วยตัวเอง โดยรับบริจาคจากญาติโยมที่กรุงเทพฯ ต่อมาได้มีคณะครู อาจารย์ ในนาม “คณะสะพานบุญ” ร่วมกับพี่น้องชาวบ้านสร้างเรืองทุกคน โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมความคิด เพื่อให้การก่อสร้างดำเนินไปอย่างมีขั้นตอน

หลวงปู่ธัมมา พิทักษา เป็นลูกชาวบ้านสร้างเรือง เห็นว่าชาวศรีสะเกษที่นับถือศาสนาพุทธ มีความเชื่อและศรัทธาในศาสนาอย่างแรงกล้า จึงเดินทางไปไหว้พระธาตุพนมแทบทุกปี ส่วนคนที่ขาดทุนทรัพย์ไม่สามารถเดินทางไปได้ จึงได้สร้างพระธาตุเรืองรองในเขตนี้ เพื่อให้ประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดใกล้เคียง ได้มากกราบไหว้ และเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางด้านวิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ ศิลปะวัฒนธรรมของชาวศรีสะเกษไว้ในรูปของภาพเขียน รูปปั้น อุทยานความรู้ พิพิธภัณฑสถานไว้ให้ประชาชนได้ศึกษาเรียนรู้

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

ทรัพยากรของแหล่งการเรียนรู้ที่มีความโดดเด่นเฉพาะของพระธาตุเรืองรอง คือ พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านชนสี่เผ่าไทยในท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ ชาวกวย (ส่วย) ชาวเขมร ชาวลาว และชาวเยอ ซึ่งจะทำให้ผู้ที่สนใจศึกษาเรียนรู้และได้รับความรู้ที่หลากหลาย รวมทั้งมีการรวบรวมความรู้ที่เป็นการเฉพาะของชาวศรีสะเกษไว้ในลักษณะรูปภาพเขียน รูปปั้น และวัสดุสิ่งของต่างๆ มากมาย

การบริหารการจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

หลวงปู่ธัมมา พิทักษา ได้พาชาวบ้านก่อตั้งวัดบ้านสร้างเรือง เมื่อปี ๒๕๑๐ และ ปี ๒๕๒๐ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา แล้วได้ขยายพื้นที่เป็น ๖ ไร่ ต่อมาปี ๒๕๒๔ วางศิลาฤกษ์ สร้างพระธาตุเรืองรองและพัฒนาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันซึ่งการบริหารจัดการนำโดยหลวงปู่ธัมมาและชาวบ้านร่วมกันพัฒนาอย่างสมานฉันท์ส่งผลให้พระธาตุเรืองรองเป็นสถานที่นับถือของชาวศรีสะเกษและประชาชนทั่วไป

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพของพระธาตุเรืองรอง พิพิธภัณฑสถานพื้นเมืองดังกล่าว ได้แก่ อาคารที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ (เส้นผมพระอรหันต์) สร้างแบบศิลปะพื้นบ้าน มีความสูง ๔๓ เมตร ๖๐ เซนติเมตร และฐานของอาคารกว้าง ๓๐ x ๓๐ เมตร ซึ่งภายในอาคารประกอบด้วย ๖ ชั้น โดยแต่ละชั้นมีพื้นที่ใช้สอย ดังนี้

ชั้นที่ ๑ ใช้ประกอบพิธีทางศาสนา และเป็นที่ตั้งของสิ่งของเก่าแก่ เช่น เกวียน โปง โสงเกลือ ฆ้องยักษ์ ระฆังยักษ์ กุบริ สัตว์ประหลาด สัตว์เก่าแก่ที่สูญพันธุ์ไปแล้ว ฯลฯ

ชั้นที่ ๒-๓ ทำเป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านชนสี่เผ่าไทยของศรีสะเกษ คือ เขมร ลาว ยะเยอ

ชั้นที่ ๔ ประดิษฐานพระพุทธรูปสำคัญ พระอรหันต์แปดทิศ

ชั้นที่ ๕ ใช้สำหรับการทำสมาธิ และวิปัสสนากรรมฐาน

ชั้นที่ ๖ เป็นที่ประดิษฐานพระสารีริกธาตุ (เส้นผมพระอรหันต์) และเป็นที่พักพิงที่ศรัทธาของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

กิจกรรม/การให้บริการ

ปัจจุบันพระธาตุเรืองรองมีกิจกรรมและการให้บริการที่หลากหลายดังนี้

- จัดพื้นที่ของวัดเป็นสถานที่ให้แก่สถานศึกษาและหน่วยงานต่างๆ จัดกิจกรรมในวันเทศกาลต่างๆ เช่น งานประเพณีสงกรานต์ จะมีกิจกรรมการตีเหล็ก ตำข้าวด้วยครกมือ ทอผ้า ต้มเกลือ นวดแผนไทย จักสาน เป่าแคน ดัดพิน เป่าสะโน เป่าโหวด และการแสดงวิถีชีวิตพื้นบ้าน
- มีวิทยากรชาวบ้านทำหน้าที่อธิบายข้อความรู้ต่างๆ ให้แก่คณะศึกษาดูงานโดยเฉพาะข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านชนสี่เผ่าไทยในท้องถิ่นชาวศรีสะเกษ ซึ่งการให้บริการศึกษาดูงานนี้มีทุกๆ วัน เนื่องจากพระธาตุเรืองรองเป็นสถานที่แห่งหนึ่งที่นักท่องเที่ยวมักเข้าเยี่ยมชมและกราบไหว้
- พื้นที่อาคารพระธาตุเรืองรองใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของชาวบ้านใกล้เคียงและผู้สนใจ และใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ใช้หลักธรรมกล่อมเกลาคจิตใจทั้งวัยสูงอายุและวัยอื่นๆ ตลอดจนมีที่พักผู้สูงอายุสำหรับการพักเพื่อการปฏิบัติธรรมไว้ให้บริการด้วย

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

วัดพระธาตุเรืองรองมีเครือข่ายในการส่งเสริมสนับสนุนทั้งที่เป็นหน่วยงานภาครัฐเอกชน และประชาชนทั่วไป ในการร่วมพัฒนาให้พระธาตุเรืองรองเป็นพิพิธภัณฑ์ชนพื้นเมืองดั้งเดิมของชาวจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อปลูกจิตสำนึกรักแผ่นดินถิ่นเกิด โดยมีได้พึ่งพางบประมาณจากทางราชการแต่อย่างใด เครือข่ายและการมีส่วนร่วม อาทิ

- วัดอมรทายิการาม กรุงเทพฯ
- มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
- โรงเรียนบ้านเอกสร้างเรือง จังหวัดศรีสะเกษ
- สถานศึกษาอื่นๆ ทั้งระดับอุดมศึกษาและขั้นพื้นฐาน
แวะเวียนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

- คณะสะพานบุญ ประกอบด้วยบุคคลหลายภาคส่วนทั้งภาคประชาชน ข้าราชการ และหน่วยงานเอกชนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการร่วมกันพัฒนาพระธาตุเรืองรอง ให้มีความเจริญสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม ทั้งนี้คณะสะพานบุญมีวาระการประชุมร่วมกันเป็นระยะๆ และต่อเนื่อง

บทสรุปของความสำเร็จ

การสร้างพระธาตุเรืองรอง ได้กำหนดวิสัยทัศน์ สร้างพระธาตุไว้ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อให้ประชาชนได้มากกราบไหว้ โดยวางยุทธศาสตร์ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมของชาวศรีสะเกษ ไว้ในรูปแบบภาพเขียน รูปปั้น อุทยานความรู้ พิพิธภัณฑ์ โดยได้จัดแสดงไว้บนชั้นต่างๆ ของอาคารพระธาตุทั้ง ๖ ชั้น สำหรับให้ประชาชนและผู้สนใจที่มานมัสการองค์พระธาตุได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับรากเหง้าของชนสี่เผ่าซึ่งเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมของชาวจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งความสำเร็จที่มาจากพลังศรัทธาในการพัฒนาแผ่นดินถิ่นเกิดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะพิพิธภัณฑ์ชนพื้นเมืองดั้งเดิมของชาวศรีสะเกษ

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ พระธาตุเรืองรอง เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียน ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดอุบลราชธานี

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดอุบลราชธานี

ต้นแบบความคิดห้องสมุด “ความรู้ติดล้อ”

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่ที่ ถนนสี่แยกถนนอุปราชา-เขื่อนธานี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี กลางชุมชนเมืองใกล้กับสถานที่สำคัญ อาทิ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ วัดศรีอุบลรัตนาราม ศาลหลักเมืองทุ่งศรีเมือง ศาลากลางจังหวัด สถานศึกษาขนาดใหญ่ โรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม และวิทยาลัยอาชีวศึกษา ตลอดระยะเวลาสามสิบกว่าปีที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตามบทบาทของ

ห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด คือ การเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของการศึกษานอกโรงเรียน ให้บริการการศึกษานอกระบบ ในระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ห้องสมุดประชาชนจังหวัดอุบลราชธานีได้มีการเริ่มต้นปรับบทบาทใหม่พลิกโฉมจากห้องสมุดประชาชนมาเป็นห้องสมุดมีชีวิตที่เน้นการให้บริการกับกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ คือ ทำให้ประชาชนผู้ใช้บริการพึงพอใจด้วยการปรับสภาพภูมิทัศน์จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านการเรียนรู้จากสื่อที่หลากหลาย เป็นต้นคิดการนำความรู้ไปสู่ประชาชนภายใต้หน่วยบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ “ความรู้ติดล้อ” ที่เพียบพร้อมไปด้วยสื่อที่ทันสมัยสำหรับการบริการประชาชนในเชิงรุก

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเ็จ

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดอุบลราชธานีบริหารโดยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี และมีบุคลากรห้องสมุดประชาชนจังหวัดอุบลราชธานีร่วมรับผิดชอบงาน สำหรับงานความรู้ติดล้อนี้ การบริหารจัดการโดยนารอดโดยสารเก่าของศูนย์ กศน. ที่ใช้งานน้อยนำมาดัดแปลงภายในให้มีชั้นวางหนังสือ/วารสาร และคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ เพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ในรูปแบบบริการเคลื่อนที่

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

ห้องสมุดเคลื่อนที่ “ความรู้ติดล้อ” ประกอบด้วยรถเคลื่อนที่ ๒ คัน คือ

รถคันที่ ๑ รถคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ เรียกว่า ไอ - โม (ICT Mobile Learning Center I - Mo) ดัดแปลงจากรถโดยสารเก่าของ ขสมก. ติดตั้งคอมพิวเตอร์เซิร์ฟเวอร์ ๑ ชุด ระบบ LAN เชื่อมไปยังลูกข่ายคอมพิวเตอร์ ๑๔ ชุด ติดตั้งชุดรับสัญญาณดาวเทียมระบบ IP Star เพื่อเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่ความเร็ว ๒๕๖/๑๒๘ Kbps. มีอุปกรณ์เสริม คือ สแกนเนอร์ ปริ้นเตอร์ และกล้องดิจิทัล ๑ ชุด มีชุดเครื่องขยายเสียง เครื่องเล่นซีดีบนรถจะมีจอรับภาพและเครื่องโปรเจคเตอร์ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการภายในรถให้กับผู้ใช้บริการ ๑ คน/๑ เครื่อง จำนวน ๑๔ คน/ครั้ง และจัดกิจกรรมภายนอกรถได้ตามจุดบริการต่างๆ ที่ไปถึง

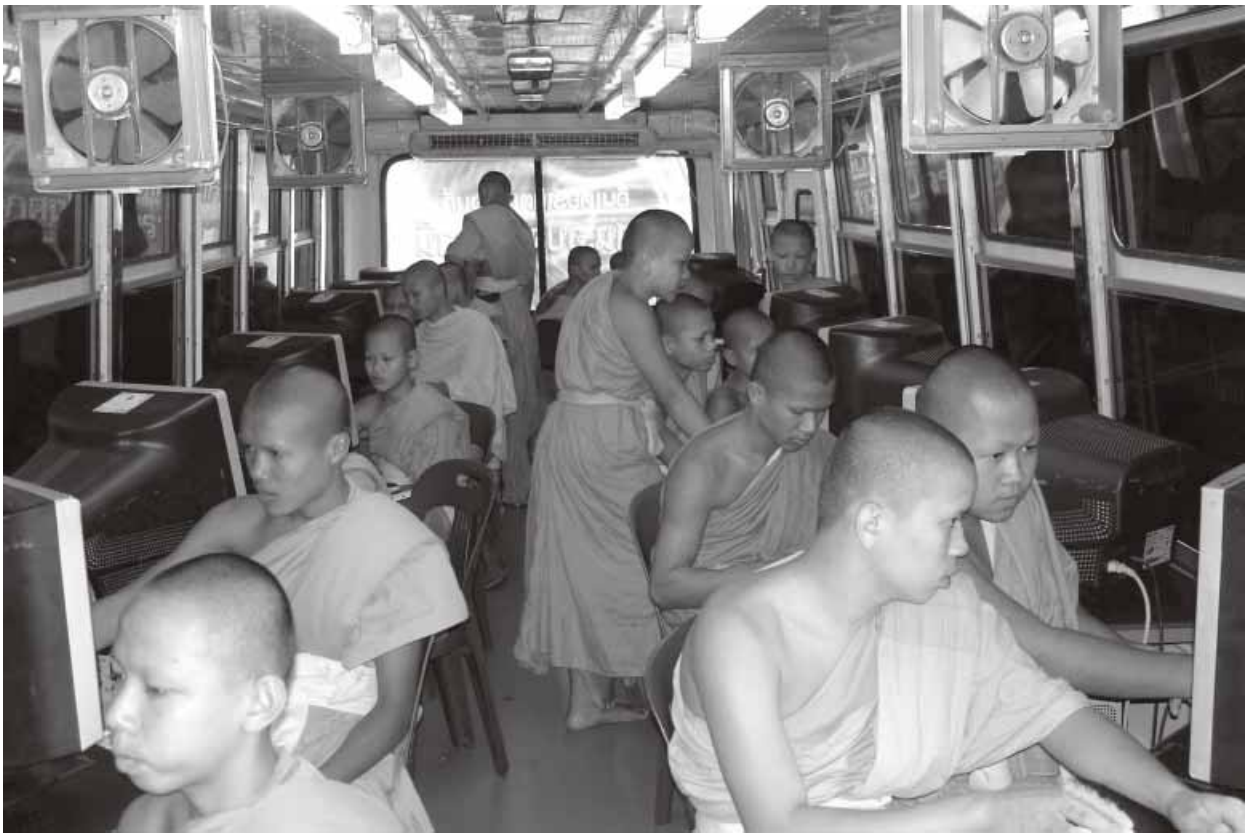
รถคันที่ ๒ รถห้องสมุดเคลื่อนที่ เรียกว่า โม – ลิบ (Mobile Learning Mo – Lib) โดยใช้รถโดยสารคันเก่าของ ศนจ. อุบลราชธานี มาดัดแปลงและตกแต่งภายในให้ประกอบด้วย ชั้นวางหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ เกมวิทยาศาสตร์ ติดตั้งคอมพิวเตอร์ ๒ เครื่อง วัสดุอุปกรณ์การสอนแบบ “ครูเดียวเดียว” คือการสอนการประกอบอาชีพระยะสั้น รถบริการทั้งสองคันมีการติดตั้งเวทีแบบถอดได้ติดตั้งด้านซ้ายของตัวรถ เจ้าหน้าที่และวิทยากรประจำรถสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการให้กับผู้เรียนได้ทุกรูปแบบ เช่น การแสดงบนเวที การตอบปัญหา ร้องเพลง แสดงละครหุ่น และยังสามารถยืมหนังสือไปนั่งอ่านตามสถานที่ต่างๆ และยืมไปอ่านที่บ้านได้ส่งคืนกับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในภายหลัง

กิจกรรม/การให้บริการ

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดอุบลราชธานี พัฒนากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่สนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

- หน่วยบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ “ความรู้ดีตลอด” มีรถหน่วยบริการความรู้เคลื่อนที่ “ความรู้ดีตลอด” ของห้องสมุดประชาชนจังหวัดอุบลราชธานี มีกำหนดการออกให้บริการประชาชนตามชุมชน “โครงการ กศน. เพื่อนเรียนรู้สู่ชุมชน” ไปยังห้องสมุดประชาชน ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ เป็นต้น
- การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ คือ การจัดนิทรรศการ มุม กศน. มุมเฉพาะกิจมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช มุมอ่านหนังสือ มุมพักผ่อน มุมเด็กเล่น เพื่อให้ผู้ใช้บริการทุกคน ทุกวัย สามารถใช้ประโยชน์ต่อการอ่านและการเรียนรู้ได้ทุกรูปแบบ
- กิจกรรมฝึกทักษะคอมพิวเตอร์พื้นฐานในชีวิตประจำวัน ให้กับผู้สนใจเป็นหลักสูตรระยะสั้น เช่น Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Power Point และการเขียนเว็บไซต์ มีบริการระบบคอมพิวเตอร์ครบวงจร เช่น เครื่องสแกน เครื่องพิมพ์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้เชื่อมโยงกับการอ่านและการศึกษาค้นคว้าต่อไป
- การพัฒนาห้องสมุดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ด้วยการจัดกิจกรรมพิเศษในวันสำคัญประจำปี เช่น วันเด็กแห่งชาติ วันสุนทรภู่ วันภาษาไทย วันแม่แห่งชาติ กิจกรรมสำหรับครอบครัว ค่ายวรรณกรรม ส่งเสริมนักเขียนให้กับเยาวชนที่สนใจ

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดอุบลราชธานี มีเครือข่ายการให้บริการภายในภาคส่วนเดียวกัน ครอบคลุมพื้นที่ ๒๐ อำเภอ ๕ กิ่งอำเภอ ผ่านห้องสมุดประชาชนอำเภอที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ๖ แห่ง คือ ห้องสมุดประชาชนวารินชำราบ ม่วงสามสิบ เขื่องใน ตระการพืชผล เดชอุดม พิบูลมังสาหาร ขณะเดียวกันมีการประสานงานกับเครือข่ายภายนอก คือสถานศึกษาและหน่วยงานภายในจังหวัด คือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ มหาวิทยาลัยราชธานี และยังมีเครือข่ายการมีส่วนร่วมกับชุมชน คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ลงไปยังผู้ให้บริการในระดับท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบล สถานศึกษา และหมู่บ้านในเขตพื้นที่บริการของจังหวัดอุบลราชธานีอย่างต่อเนื่อง

บทสรุปของความสำเร็จ

หัวใจของการบริหารห้องสมุดประชาชน คือ ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ และการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับประชาชน จากผลการดำเนินงานพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตในรอบสามปีที่ผ่านมา ห้องสมุดประชาชนจังหวัดอุบลราชธานี มีผลงานที่ประสบความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดตั้งห้องสมุดประชาชนทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ

ห้องสมุด “ความรู้ติดล้อ” ถือเป็น “นวัตกรรมส่งเสริมการอ่านและให้บริการความรู้ด้าน ICT” กับผู้ใช้บริการ คือ ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ถือเป็นจุดเด่นที่สามารถเป็นต้นแบบให้กับห้องสมุดประชาชนอื่นๆ นำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความเหมาะสมของบริบทและสภาพแวดล้อมของแต่ละแห่งได้เป็นอย่างดี

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ ห้องสมุดประชาชนจังหวัดอุบลราชธานี เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

๕๐ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

สำนักวิทยบริการ: มหาวิทยาลัยขอนแก่น

๕๒ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

สำนักวิทยบริการ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น

(สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) บริการ DD (Document Delivery Service)

สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งอยู่ที่ถนนมิตรภาพ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ในชื่อ “สำนักวิทยบริการ” ต่อมาในปี ๒๕๔๔ ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร และเปลี่ยนชื่อจากสำนักวิทยบริการ เป็นสำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้ (Library and Learning Resource Center) เป็นหน่วยงานเทียบเท่าคณะ เพื่อตอบสนองวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย ที่มุ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำแห่งภูมิภาคอาเซียน โดยเป็นมหาวิทยาลัยที่มีการบริหารจัดการที่ดี

มหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยแห่งคุณภาพ มหาวิทยาลัยแห่งการพัฒนาชุมชน และเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการวิจัย มียุทธศาสตร์การดำเนินงานที่มุ่งเน้นให้เป็นห้องสมุดโครงสร้างใหม่ ใฝ่ใจบริการ มุ่งงานเป็นเลิศ และสนับสนุนมหาวิทยาลัยวิจัย เน้นผู้ใช้บริการ มุ่งมั่นบริการเชิงรุก ภายใต้ค่านิยมใหม่ และการให้บริการเชิงรุกแบบ DD

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นแหล่งความรู้ที่สนับสนุนภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยขอนแก่นและชุมชน โดยมีการดำเนินงานเด่นคือ การบริการ DD ซึ่งเป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการยืมและการคืนทรัพยากรสารสนเทศ ให้แก่บุคลากรนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรีตั้งแต่ชั้นปีที่ ๕ ขึ้นไป โดยมีแนวคิดหลักได้แก่ ๑) เป็นการจัดให้บริการเชิงรุกที่ยึดผู้ใช้บริการเป็นสำคัญโดยเน้นความรวดเร็วและทันกับความต้องการของผู้ใช้ ๒) เป็นการให้บริการสารสนเทศร่วมกันอย่างคุ้มค่า ๓) ผู้ใช้เสนอคำร้องได้โดยไม่จำกัดในเรื่องสถานที่ (Any where) เวลา (Any time) และทุกรูปแบบ (Any Format) และ ๔) มุ่งประหยัดเวลาของผู้ใช้บริการ

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

สถาบันวิทยบริการ หรือสำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีโครงสร้างการบริหารงานแบ่งเป็น ๖ กลุ่มภารกิจ ดังนี้

๑. **กลุ่มภารกิจจัดการสารสนเทศสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี** ผู้ให้บริการกลุ่มเป้าหมาย คือ คณะเกษตรศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ และวิทยาเขตหนองคาย

๒. **กลุ่มภารกิจจัดการสารสนเทศสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์** ผู้ให้บริการกลุ่มเป้าหมาย คือ คณะวิทยาการจัดการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิต การจัดการ และสถาบันวิจัยและพัฒนา มีภารกิจความรับผิดชอบ

๓. **กลุ่มภารกิจจัดการสารสนเทศสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ** ผู้ให้บริการกลุ่มเป้าหมาย คือ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะเภสัชศาสตร์ และคณะสาธารณสุขศาสตร์

๔. **กลุ่มภารกิจส่งเสริมการเรียนรู้** เป็นกลุ่มงานเปรียบเสมือนฝ่ายการตลาด (Marketing) ในภาคธุรกิจ หน้าที่หลักคือ การพัฒนาศักยภาพของผู้รับบริการด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เผยแพร่ชื่อเสียงและกิจกรรมหลักของสำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้ ให้ผู้รับบริการและองค์กรภายนอกได้รับรู้

๕. **กลุ่มภารกิจพิพิธภัณฑสถานและหอจดหมายเหตุ** เป็นกลุ่มภารกิจที่เป็นแหล่งเรียนรู้ข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ และความเป็นเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ทั้งนี้เพื่อสร้างความภาคภูมิใจต่อสถาบันจากทั้งศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน และบุคลากรของมหาวิทยาลัย

๖. **กลุ่มภารกิจสนับสนุนทั่วไป** เป็นหน่วยงานกลางที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานหลัก การบริหารจัดการ ด้านสารบรรณ ธุรการ การเงิน บัญชี งบประมาณ พัสดุ บุคลากร แผนและสารสนเทศ รวมทั้งการดูแลซ่อมบำรุง อาคารสถานที่ ยานพาหนะ และทรัพยากรสารสนเทศ

การดำเนินงานมีการกำหนดวิสัยทัศน์ : เป็นแหล่งเรียนรู้และห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ชั้นนำของประเทศ และมียุทธศาสตร์การดำเนินงาน “ห้องสมุดโครงสร้างใหม่ ใส่ใจบริการ มุ่งงานเป็นเลิศ” และ “สนับสนุนมหาวิทยาลัยวิจัย เน้นผู้ใช้บริการ มุ่งมั่นบริการเชิงรุก” ภายใต้ค่านิยมใหม่ LLRC กล่าวคือ

L : Lead to Electronic Library	มุ่งสู่การเป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ชั้นนำ
L : Learning Organization	องค์กรแห่งการเรียนรู้
R : Ready to Service	พร้อมที่จะให้บริการ
C : Customers Come First	ผู้รับบริการเป็นสำคัญ

ความสำเร็จที่เกิดขึ้น มีปัจจัยหลายๆ ด้านที่นำไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

- มีทรัพยากรห้องสมุดที่แข็งแกร่ง
- บุคลากรเป็น Knowledge Worker และมี Service Mind
- บรรณารักษ์เป็น Subject Librarian
- กลุ่มภารกิจวิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นต้นแบบของการให้บริการเพื่อสนับสนุน EBM (เวชศาสตร์เชิงประจักษ์)
- บริการสอดคล้องกับภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย
- มีเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่เหมาะสม
- สร้างเครือข่าย พันธมิตรในการดำเนินงาน
- ระบบสนับสนุนการบริหารจัดที่ดีมีประสิทธิภาพ

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

ปัจจุบันสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีอาคารหอสมุดเป็นเอกเทศ ๔ ชั้น มีพื้นที่กว้างขวางเพียงพอต่อการให้บริการ มีห้องคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตไร้สาย มีห้องประชุมใหญ่ ห้องประชุมเล็ก และห้องประชุมกลุ่มย่อย รวม ๔๐ ห้อง มีทรัพยากรสารสนเทศทั้งที่เป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่นๆ ๓๘๒,๙๘๘ ชื่อ ๖๐๙,๙๖๓ เล่ม (ข้อมูล ณ วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๐)

การบริการรับ-ส่งทรัพยากรสารสนเทศภายในมหาวิทยาลัย ด้วยบริการ DD ได้แก่ หนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ โสตทัศนวัสดุ สำเนาบทความ และวารสารต่างๆ มีรถยนต์เป็นพาหนะในการเดินทางรับ-ส่งสารสนเทศ พร้อมเจ้าหน้าที่ควบคุมทุกขั้นตอนของการจัดส่งและรับคืน

กิจกรรม/การให้บริการ

ให้บริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ - ๒๐.๐๐ น. เว้นวันหยุดนักขัตฤกษ์ ให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีเครื่องคอมพิวเตอร์ ๔๘๔ เครื่อง มีจุดเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ๓๐๐ จุด ให้บริการผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ e-service ผ่านทางเว็บไซต์ของห้องสมุด และมีเครือข่ายคอมพิวเตอร์ไร้สายให้บริการครอบคลุมทุกพื้นที่ของห้องสมุด มีบริการถ่ายสำเนา และสแกนเอกสาร มีการจัดบริการอำนวยความสะดวกในการยืมและคืนทรัพยากรสารสนเทศให้แก่อาจารย์

ข้าราชการ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาระดับปริญญาตรีตั้งแต่ชั้นปีที่ ๕ เป็นต้นไป โดยจัดบริการแบบ DD (Document Delivery Service) นับเป็นบริการที่มีลักษณะโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ และสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับมหาวิทยาลัย

การบริการ แบบ DD นี้ เพียงแต่ผู้ที่ต้องการใช้บริการ พิมพ์รายละเอียดของทรัพยากรที่ต้องการตามแบบคำร้องอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถส่งแบบคำร้องได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และเมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับคำร้อง จะดำเนินการยืมทรัพยากรในนามของผู้ขอใช้บริการและนำไปส่งให้ถึงคณะหรือหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ใช้บริการ เมื่อนำทรัพยากรไปส่งที่คณะใด หากมีทรัพยากรที่ต้องการส่งคืน เจ้าหน้าที่ก็จะรับมาส่งคืนที่ห้องสมุดผู้ให้ยืมด้วย หรือหากมีผู้ต้องการยืมทรัพยากรจากห้องสมุดคณะนั้น เจ้าหน้าที่จะนำทรัพยากรที่ผู้ประสานงานห้องสมุดคณะจัดเตรียมไว้พร้อมแล้ว ไปส่งให้กับผู้ต้องการยืมที่อยู่คณะอื่นด้วย

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้รับบริการภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ทั้งบุคลากร นิสิตนักศึกษา นักเรียน ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป โดยประยุกต์วิธีการตลาดเข้ามาใช้ในการดำเนินงาน และเผยแพร่กิจกรรมของห้องสมุด เช่น

- กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศผ่านโครงการและกิจกรรมต่างๆ เช่น Library Tour, Library Tour on Web โครงการห้องสมุดก้าวไกลนักวิจัยก้าวหน้า โครงการห้องสมุดสถานสัมพันธ์ เป็นต้น
- กิจกรรมห้องสมุดสู่ชุมชน เช่น แนะนำห้องสมุดในศูนย์การค้า Big C บริการวิชาการสัญจรร่วมกับศูนย์บริการวิชาการ จัดกิจกรรมบริการทางวิชาการแก่ชุมชนและสังคมในท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น
- กิจกรรมโครงการห้องสมุดมีชีวิต เช่น หนังสือกลางมือ
- กิจกรรมบรรณารักษ์และลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relation)
- กิจกรรมส่งเสริมการอ่านและใฝ่เรียนรู้ เช่น มหกรรมการอ่าน ประกวดเรียงความ เรื่องสั้นวาดภาพ หนังสือดีที่คน มหาวิทยาลัยขอนแก่นชอบอ่าน แฟนพันธุ์แท้คึกฤทธิ์ ซีไรต์ในดวงใจ เป็นต้น
- จัดนิทรรศการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- จัดบริการ Collection พิเศษ (American Conner, IDP, อีสานสนเทศ)
- จัดบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ
- จัดทำเอกสารฉบับเต็มในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์
- จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมห้องสมุดอย่างหลากหลาย

บทสรุปของความสำเร็จ

ด้วยปณิธานที่มุ่งมั่น และมีการพัฒนาการดำเนินงานอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ให้การบริการอย่างประทับใจ มีเครือข่ายการดำเนินงานเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งเครือข่ายบุคคล หน่วยงาน และองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนมากมาย ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และมีการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลสารสนเทศ เทคโนโลยี กับห้องสมุดชั้นนำทั่วประเทศ รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมร่วมมือ และให้ความช่วยเหลือห้องสมุดโรงเรียน ประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากมายหลายแห่ง โดยเฉพาะการบริการในเชิงรุกแบบ DD จึงทำให้สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทรงคุณค่า และเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบได้เป็นอย่างดี

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

สำนักวิทยบริการ:มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

๖๐ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

สำนักวิทยบริการ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ห้องสมุดดิจิทัล (Digital Library)

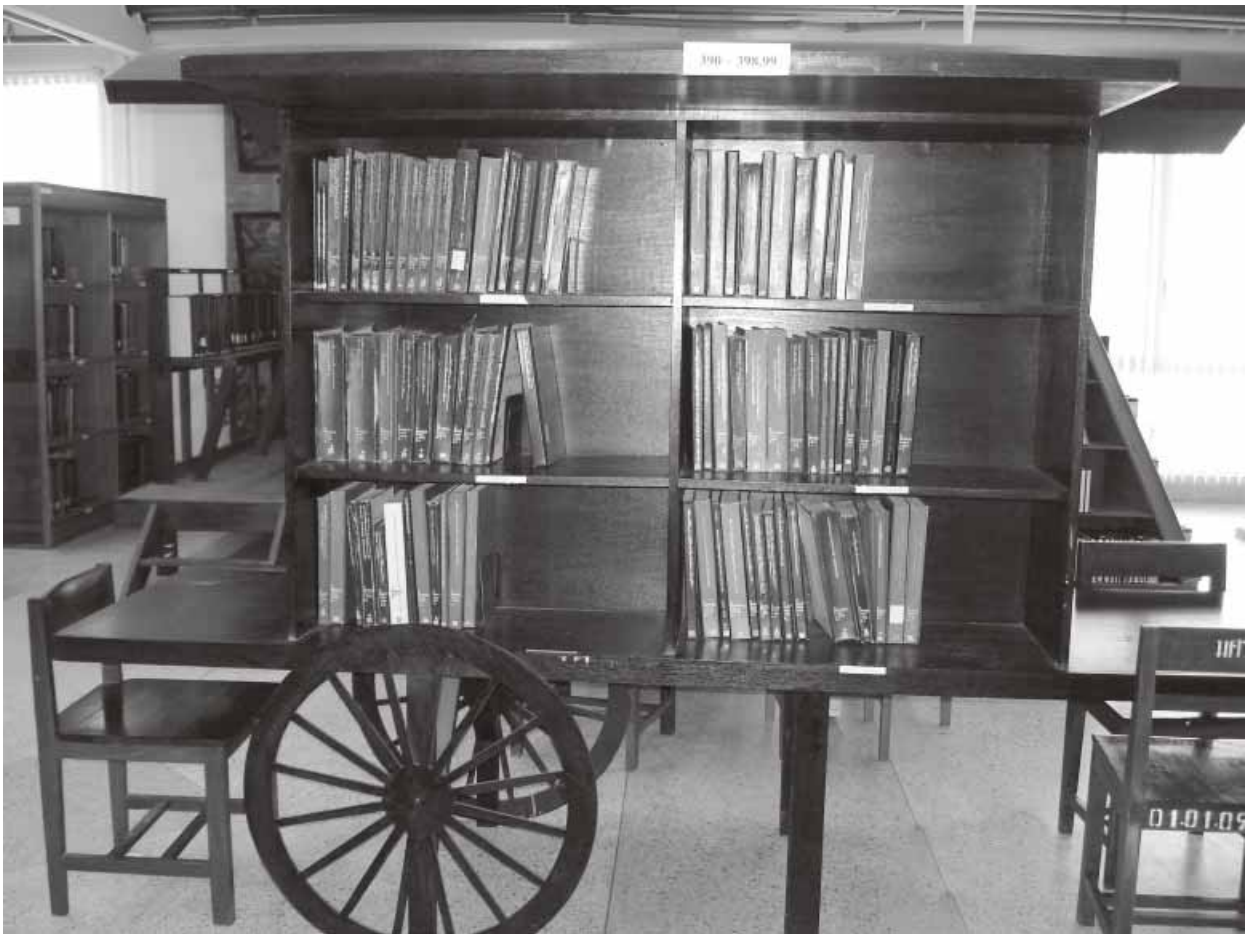

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตั้งอยู่ที่ ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ตระหนักถึงความสำคัญในเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าส่งเสริมในเรื่องการรู้หนังสือ (Literacy) ให้ก้าวมาสู่สังคมสารสนเทศ (Information Society) ดังนั้น จึงพัฒนาไปสู่ “ห้องสมุดดิจิทัล” ตามแนวคิดของการเรียนรู้แบบไร้พรมแดน ที่ผู้ใช้บริการการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และตลอดชีวิต โดยไม่จำกัดเรื่องเป็นเวลา และสถานที่ ภายใต้วิสัยทัศน์ว่า “เป็นผู้นำด้านนวัตกรรมบริการสารสนเทศ และเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตระดับชาติ”

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

องค์ความรู้ที่ได้จาก สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คือความเป็นห้องสมุดดิจิทัล (Digital Library) ซึ่งการบริการที่เน้นผู้ใช้บริการเป็นหลัก (Customer Focus) โดยส่งเสริมในการเรียนรู้หนังสือ (Literacy) มาสู่สังคมสารสนเทศ (Information Society) และผลักดันให้เกิดสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge - Based - Society and Economy) ด้วยการพัฒนาด้านเทคโนโลยีใน ๒ ระบบ คือ

๑. ระบบ E - office การบริหารจัดการภายในองค์กร
๒. ระบบ E - Service ให้บริการผู้ใช้ในรูปแบบออนไลน์

การบริหารการจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม บริหารงานโดยมีคณะกรรมการ ประจำสำนักฯ มีผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ บริหารงานหน่วยงานภายใน ได้แก่ สำนักงานเลขานุการ หอสมุด และศูนย์สารสนเทศ อีสานลีริท โดยเฉพาะงานที่เป็นระบบห้องสมุดดิจิทัล ซึ่งดำเนินการเป็น ๔ ด้าน คือ

- ด้านการบริหารจัดการ
- ด้านการพัฒนาการจัดระบบและการจัดบริการทรัพยากรสารสนเทศ
- ด้านความร่วมมือภายในประเทศและต่างประเทศ
- ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและการบริการชุมชน

จากการดำเนินการ “ห้องสมุดดิจิทัล” (Digital Library) ส่งผลให้การบริการมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด คล่องตัว โปร่งใส และตรวจสอบได้ นอกจากนี้ยังมีมาตรฐานและคุณภาพมีการทำงานเป็นทีม บุคลากรมีศักยภาพสูง ในการบริการสารสนเทศแก่บุคลากรในมหาวิทยาลัยและบริการวิชาการภายนอกแก่ประชาชน รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงเครือข่าย ระหว่างหน่วยบริการที่ห่างไกลด้วยเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

ความเป็นห้องสมุดดิจิทัล (Digital Library) ของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใช้ระบบ AREC Network เป็นศูนย์กลาง มี Server Media Library, E - Webboard, E - Thesis, E - CIP ผู้ใช้ภายนอกสามารถเรียกข้อมูลอ่านเว็บไซต์ <http://www.Library.msu.ac.th> และมี E - office คือ ระบบงานสารบรรณ ระบบการประชุมออนไลน์ ระบบการงาน TOR และระบบข้อมูลบุคลากร ส่วนเอกสารจากภายนอกจะถูกนำมาแปลงเป็นดิจิทัล โดยกลุ่มงาน ภายในรับ - ส่ง เอกสารผ่านเว็บไซต์ ซึ่งบุคลากรทุกคนร่วมกันดำเนินการ

กิจกรรม/การให้บริการ

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นห้องสมุดดิจิทัล (Digital Library) ให้บริการดังต่อไปนี้

- บริการยืม - คืนอัตโนมัติ (Self - Check Service) ได้จัดบริการยืมอัตโนมัติด้วยตนเอง ซึ่งผู้ใช้บริการสามารถดำเนินการยืมหนังสือด้วยตนเอง ได้โดยสะดวก รวดเร็ว และช่วยลดปัญหาเรื่องคิว
- บริการยืมต่อและบริการผ่าน Web OPAC เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถยืมสารสนเทศที่ยืมไปแล้วต่อได้อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งสามารถยืมต่อและจองด้วยตนเองผ่าน Web OPAC ได้สะดวก รวดเร็ว โดยไม่จำกัดเวลา และสถานที่

- จัดบริการฐานข้อมูลออนไลน์ที่หลากหลาย และเนื้อหาครอบคลุมทุกสาขาวิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย ทั้งฐานข้อมูลที่ทางสำนักวิทยบริการจัดซื้อเอง และฐานข้อมูลในโครงการ ThaiLIS ซึ่งได้จัดเพื่อบริการได้ โดยเฉพาะ และมีบรรณารักษ์ช่วยแนะนำ สอนวิธีการสืบค้นฐานข้อมูลแต่ละฐาน ให้แก่ผู้ใช้บริการอย่างละเอียด รวมถึงการอำนวยความสะดวกทุกช่องทาง เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการ
- บริการสารสนเทศทางไกล เพื่อให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่นิสิตที่ศึกษาอยู่ ศูนย์บริการการศึกษา ภายใต้การดูแลของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยมีรูปแบบในการจัดบริการสารสนเทศทางไกล ซึ่งให้บริการดังนี้
  - ▶ บริการสำเนาบทความวารสาร
  - ▶ บริการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์
  - ▶ บริการรวบรวมบรรณานุกรม
  - ▶ บริการวิทยานิพนธ์ในรูปแบบคอมพิวเตอร์
  - ▶ บริการ PULINET CARD และ Document Delivery
- บริการการยืมระหว่างห้องสมุดในกรณีที่ใช้บริการต้องการโดยจัดบริการ การยืม - คืน กรณีพิเศษ การบริการหนังสือสำรอง บริการจองหนังสือ บริการเรียกคืนหนังสือ และบริการ Journal Link

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

ด้านความร่วมมือภายในประเทศและต่างประเทศ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม บริการร่วมมือพัฒนาเครือข่ายห้องสมุด เพื่อการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันในลักษณะ One Complete Search with One Access และ การใช้ Online Reference Databases ร่วมกัน ในประเทศและระหว่างประเทศ และระดับนานาชาติ ดังนี้

- โครงการความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม (Mahasarakham Library Network - MALINET) เพื่อกำหนดแนวทางร่วมกันในการแข่งขันทรัพยากรต่างๆ ด้าน รวมทั้งส่งเสริมภารกิจในด้านการบริการสารสนเทศในจังหวัดมหาสารคาม

- โครงการความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัย (ThaiLIS) เพื่อร่วมมือกันในด้านต่างๆ ได้แก่ การบอกรับฐานข้อมูล Reference Database โครงการสหราชอาณาจักร ซึ่งจัดทำฐานข้อมูล บรรณานุกรมร่วมกัน โครงการสร้างฐานข้อมูล เพื่อการจัดเก็บเอกสารฉบับเต็มในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Collection)
- โครงการความร่วมมือระหว่างห้องสมุดเครือข่าย ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคเป็นเครือข่ายความร่วมมือด้านระบบสารสนเทศ ในระดับชาติและนานาชาติ ร่วมมือกันในการให้บริการสารสนเทศภายในเครือข่ายให้เกิดประสิทธิภาพและสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ

บทสรุปของความสำเร็จ

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในความเป็นห้องสมุดดิจิทัล (Digital Library) ซึ่งมีการบริหารจัดการที่เน้นผู้ใช้บริการเป็นหลัก (Customer Focus) เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ แก่ชุมชนภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและการบริการชุมชนของ “ศูนย์สารสนเทศอีสานลิรินทร” ซึ่งจัดเก็บและให้บริการสารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือครอบคลุมมี ๑๙ จังหวัด ทั้งวัสดุตีพิมพ์รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ปริญญานิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าอิสระ บทความ กฤตภาค จุลสาร สิ่งพิมพ์รัฐบาล ซึ่งเป็นศูนย์สารสนเทศอีสานลิรินทร มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของกลุ่มนักวิชาการ และประชาชนทั่วไป

ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และนานาชาติ ได้นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลท้องถิ่น ประกอบด้วย

- ฐานข้อมูลบรรณานุกรมและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สารสนเทศอีสาน
- ฐานข้อมูลกฤตภาคอีสานอิเล็กทรอนิกส์
- ฐานข้อมูลระบบจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศอีสานบนอินเทอร์เน็ต
- ฐานข้อมูลสารสนเทศท้องถิ่นนานาชาติ

นอกจากนี้ แหล่งการเรียนรู้แห่งนี้ยังมีมีมนต์เสน่ห์ ที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ การตกแต่งภูมิทัศน์ สถานที่ และ ดัดแปลงวัสดุอุปกรณ์ ที่สื่อความหมายของศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสาน นำมาผสมผสานเข้ากับงาน ห้อยสมุดได้อย่างกลมกลืน และมีคุณค่าภายใต้สโลแกนที่ว่า “กายเป็นไทย หัวใจเป็นสากล”

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่ง การเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

สวนสัตว์นครราชสีมา

สวนสัตว์นครราชสีมา

นกกระเรียนและสัตว์ ๕ ผู้ยิ่งใหญ่แห่งทุ่งหญ้าแอฟริกา “The Big Five”

สวนสัตว์นครราชสีมา ตั้งอยู่เลขที่ ๑๑๑ หมู่ ๑ ถนนราชสีมา - ปักธงชัย ตำบลไชยมงคล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในสังกัดขององค์การสวนสัตว์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นสถานที่พักผ่อนเชิงนิเวศของประชาชน เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องสัตว์ป่าและธรรมชาติศึกษาของเยาวชนที่มีความทันสมัยตามมาตรฐานการจัดสวนสัตว์ ให้มีคุณภาพในระดับสากล

สวนสัตว์นครราชสีมา ดำเนินการตามแผนการก่อสร้างสวนสัตว์ ตามกรอบแนวคิด “สวนสัตว์นครราชสีมา ... ซาฟารีอีสาน” บนพื้นที่ ๕๔๕ ไร่ ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ด้วยการจัดแสดงสัตว์ป่าแอฟริกา ภายใต้แนวคิด “The Big Five” ๕ สัตว์ผู้ยิ่งใหญ่แห่งทุ่งหญ้าแอฟริกา ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงระหว่างสภาพทางภูมิศาสตร์และการจัดแสดงสัตว์ป่าที่เหมาะสมตามหลักภูมิศาสตร์ เปิดให้ประชาชนเข้าชมอย่างเป็นทางการในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นต้นมา และปัจจุบันได้จัดแสดงสวนสัตว์กลางคืน (Night Safari) ที่สร้างความแปลกใหม่ให้กับสวนสัตว์ในภาคอีสาน นอกจากนี้ ยังมีความโดดเด่นเฉพาะในเรื่องของการเพาะเลี้ยงนกกระเรียนไทยพันธุ์ Easter Sarus Crane ซึ่งเป็นสัตว์ป่า ๑ ใน ๑๕ ชนิด ตามพระราชบัญญัติสัตว์ป่าสงวน และสัตว์ป่าคุ้มครองของประเทศไทย

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

องค์ความรู้สำคัญของแหล่งเรียนรู้แห่งนี้คือ การจัดแสดงสัตว์ใหญ่ ๕ ชนิด “The Big Five” ๕ ผู้ยิ่งใหญ่แห่งทุ่งหญ้าแอฟริกา” ได้แก่ ช้างแอฟริกา ควายป่าแอฟริกา สิงโต แรดขาว และเสือดำนาว ซึ่งตามความเชื่อของชนเผ่าในแอฟริกาที่มีความเชื่อว่าการเข้าไปล่าสัตว์แต่ละครั้งหากได้พบสัตว์ทั้ง ๕ ชนิดนี้ มีความเชื่อว่าเป็นมงคลครั้งยิ่งใหญ่ในการออกล่าสัตว์ครั้งนั้นๆ และสวนสัตว์นครราชสีมาได้จัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ในระบบสวนสัตว์ โดยจัดทำหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับ “The Big Five” ให้สอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ตามหลักสูตรและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงชั้นที่ ๑ - ช่วงชั้นที่ ๔

องค์ความรู้สำคัญอีกประเภทหนึ่งของแหล่งเรียนรู้สวนสัตว์นครราชสีมา คือ งานวิจัยการเพาะเลี้ยงนกกระเรียนไทยพันธุ์ Easter Sarus Crane มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Grus antigone Charpii* เป็นนกที่มีขนาดใหญ่ รูปร่างคอยาว ขาวยาว ปากยาวตรงเรียวยาวแหลมสีดำแกมเขียว ขนคลุมลำตัวสีเทา คอตอนบนและหัวเป็นตุ่มผิวหนังสีแดง หน้าผากและหัวตอนบนสีเขียวอ่อน แข็งและนิ้วเท้าสีชมพู ขนาดความยาวลำตัว ๑๕๒ ซม. สูง ๑๖๖ ซม.

ทั่วโลกพบประชากรนกกระเรียนชนิดนี้เหลืออยู่ตามแหล่งธรรมชาติประมาณ ๑,๐๐๐ ตัว ปัจจุบันสวนสัตว์นครราชสีมาสามารถเพาะเลี้ยง ขยายพันธุ์ได้เป็นผลสำเร็จเป็นแห่งแรกของประเทศไทยและแห่งแรกของโลก

ปัจจุบันมีนกกระเรียนรวมทั้งหมด ๖๔ ตัว จับคู่และขยายพันธุ์นกกระเรียนได้ทั้งหมด ๒๘ คู่ มีลูกนกกระเรียนเกิดในสวนสัตว์จำนวน ๑๖ ตัว และมีลูกนกกระเรียนที่ได้จากการผสมเทียม ๕ ตัว โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องนกกระเรียนเช่นเดียวกับเรื่อง “The Big Five”

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

ความสำเร็จของสวนสัตว์นครราชสีมา เกิดจากการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลประกอบด้วยการจัดโครงสร้างองค์กร ที่มีผู้อำนวยการสวนสัตว์นครราชสีมา และผู้ช่วยผู้อำนวยการบริหารจัดการองค์กร โดยจัดเป็นแผนก ได้แก่ แผนกบริหารงานทั่วไป แผนกบำรุงรักษาสัตว์ แผนกโยธาและแผนกวางแผนและประชาสัมพันธ์

บริหารจัดการตามแผนแม่บทการศึกษาขององค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ซึ่งมีการวางรูปแบบการบริหารจัดการงานด้านการศึกษาการให้บริการความรู้โดยมีคณะเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานโดยตรงเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียนในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และประชาชนทั่วไปอย่างต่อเนื่อง ในปัจจุบันมีอัตรากำลังบุคลากร ซึ่งประกอบด้วยพนักงานและลูกจ้าง จำนวน ๑๖๒ คน

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

สวนสัตว์นครราชสีมา จัดสถานที่โดยกำหนดรูปแบบด้วยการแบ่งส่วนแสดงสัตว์ป่าตามภูมิศาสตร์สัตว์ป่า ซึ่งประกอบด้วยโซนสัตว์แอฟริกา และโซนสัตว์เอเชีย โดยอาศัยการวิเคราะห์สภาพภูมิศาสตร์ของแหล่งที่ตั้งของสวนสัตว์นครราชสีมา ซึ่งมีสภาพคล้ายทุ่งหญ้าสะวันนาของแอฟริกา และการจัดสถานที่เน้นความเป็นธรรมชาติใกล้เคียงกับถิ่นที่อยู่เดิมของสัตว์ชนิดนั้นๆ มากที่สุด มีความโดดเด่นด้านการจัดภูมิทัศน์ จัดโซนการแสดงสัตว์ มีสถานที่จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และมุมพักผ่อนได้อย่างเหมาะสม ร่มรื่นสวยงาม

กิจกรรม/การให้บริการ

สวนสัตว์นครราชสีมา จัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อพร้อมสำหรับการจัดกิจกรรมและการให้บริการแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนด้วยทางเลือกที่หลากหลาย อาทิ

- การจัดขบวนรถพ่วงนำเที่ยว รถม้าบริการ จักรยานให้เช่า นั่งช้างชมสวน เดินเท้าชมสัตว์ รถกอล์ฟ บ้านพัก ร้านอาหาร และค่ายพักแรม
- ไนท์ซาฟารี เป็นสวนสัตว์กลางคืน ที่ให้บรรยากาศและความรู้ในด้านพฤติกรรมของสัตว์ป่าที่หาชมได้ยากในยามค่ำคืนซึ่งสวนสัตว์นครราชสีมาได้จัดให้บริการโดยรถพ่วงระยะทางกว่า ๕ กิโลเมตร พร้อมการบรรยายให้ความรู้ของวิทยากร
- นกกระเรียนและ ๕ สัตว์ผู้ยิ่งใหญ่แห่งทุ่งหญ้าแอฟริกา นอกจากการจัดแสดงสำหรับผู้เข้าชมตามปกติแล้วยังเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักศึกษา สามารถเข้าศึกษาวิจัย ซึ่งมีผู้สนใจหลายคนเข้ามาดำเนินการศึกษาวิจัยเป็นระยะๆ
- สวนสัตว์เด็ก การจัดสวนสัตว์เด็ก เป็นการเสริมรูปแบบการให้บริการที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเด็ก และเยาวชน โดยจัดแสดงเป็นห้องโถง จัดแสดงนิทรรศการด้วยสื่อ และเทคนิคพิเศษต่างๆ เป็นหุ่นจำลอง ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องฉายภาพยนตร์ จัด Landscape พิเศษสำหรับเด็ก เพื่อสัมผัสและศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ป่าอย่างใกล้ชิด
- กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ให้บริการส่งเสริมการเรียนรู้แก่ประชาชน นักเรียน นักศึกษา ทุกระดับอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง กิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ตามหลักสูตรเกี่ยวกับชีวิตสัตว์/การเข้ามาเป็นอาสาสมัครเลี้ยงสัตว์ฝึกงาน/การจัดกิจกรรมเครือข่าย/การมีส่วนร่วมค่ายเยาวชนในสวนสัตว์ รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลวิชาการผ่านเว็บไซต์

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

- ความร่วมมือด้านการพัฒนาสวนสัตว์ ทั้งหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศ เช่น สมาคมสวนสัตว์ไทย สมาคมสวนสัตว์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สมาคมสวนสัตว์โลก สถาบันสมิธโซเนียน ฯลฯ
- ภาครัฐและเอกชนทั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่น เช่น ความร่วมมือในการจัดทำแบบเรียนรู้การจัดกิจกรรมนอกสถานที่ การศึกษาดูงาน และความร่วมมือด้านการจัดระบบสาธารณสุขปศุสัตว์กับสาธารณสุข
- สถาบันการศึกษาทั้งคณะนักเรียน นักศึกษา และคณะครูจากการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา ได้เข้ามาเยี่ยมชมศึกษาดูงาน รวมทั้งเข้าค่ายพักแรมเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตสัตว์อย่างต่อเนื่อง

บทสรุปของความสำเร็จ

ความสำเร็จและความโดดเด่นของสวนสัตว์นครราชสีมา โดยเฉพาะนักเรียนและสัตว์ ๕ ผู้ยิ่งใหญ่แห่งทุ่งหญ้าแอฟริกา “The Big Five” ในการเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มต้นจากความชัดเจนในการจัดองค์การบริหารงาน การจัดทำแผนแม่บทที่กำหนดภารกิจสำคัญที่สอดคล้องกับสภาพการให้บริการประชาชน และเยาวชนในท้องถิ่นในฐานะที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทั้งสถานที่พักผ่อนเชิงนิเวศที่มีความทันสมัย และให้บริการในระดับสากล มีงานวิจัยอย่างต่อเนื่องในการพัฒนางานวิชาการให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านสัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดกิจกรรมให้บริการด้านการส่งเสริมการเรียนรู้แก่เยาวชน และประชาชน อย่างหลากหลาย ต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนถึงปัจจุบัน

ผลการดำเนินการที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จดังกล่าว เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพภายใต้วิสัยทัศน์และพันธกิจที่มุ่งมั่นพัฒนาให้สวนสัตว์นครราชสีมาเป็นแหล่งการเรียนรู้ธรรมชาติด้านสัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้บริการระดับสากลและเป็นแหล่งเรียนรู้ของสังคมไทย

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ สวนสัตว์นครราชสีมา เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ภาคกลางและภาคตะวันออก

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดฉะเชิงเทรา

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดฉะเชิงเทรา

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดตั้งห้องสมุดประชาชนจังหวัดฉะเชิงเทราในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ณ ถนนนิคมไทย ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา จัดเป็นห้องสมุดที่อยู่ใกล้กับชุมชนและตลาดทำให้มีผู้มาใช้บริการมาก เปิดบริการทุกวันตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. ยกเว้นวันหยุดนักขัตฤกษ์

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

องค์ความรู้ของห้องสมุดประชาชนจังหวัดฉะเชิงเทรามีหลากหลายรูปแบบทั้ง สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีมุมที่โดดเด่นคือมุมจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มุมคอมพิวเตอร์ และมุมดูหนังฟังเพลงเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต เป็นการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการเสนอโอกาสและทางเลือก เพื่อการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองให้แก่ประชาชนทั่วไป ให้ได้รับการศึกษาและเพิ่มเติมความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ ก่อให้เกิดโลกทัศน์ที่กว้างขวางสามารถใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ก้าวหน้าและดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข การศึกษาตามอัธยาศัยเกิดขึ้นตามวิถีชีวิตที่เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จากการทำงาน จากบุคคล จากครอบครัว จากสื่อ จากชุมชน และจากแหล่งความรู้ ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา และเกิดขึ้นในทุกช่วงวัยตลอดชีวิต ห้องสมุดประชาชนเป็น

แหล่งความรู้ของชุมชนที่ให้บริการการศึกษาตามอัธยาศัยแก่ประชาชนในพื้นที่ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ในรูปของสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อทดลอง สื่อโสตทัศนศึกษา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสาริต และสื่ออื่นๆ ให้กับประชาชนในกลุ่มเป้าหมายในโครงการต่างๆ

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นที่รวบรวมหนังสือต่างๆ ที่มีประโยชน์ต่อประชาชน เป็นศูนย์กลางการให้ความรู้เพื่อส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียน และให้บริการข่าวสารข้อมูลแก่ชุมชนชาวแปดริ้วมาโดยตลอด

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ห้องสมุดประชาชนจังหวัดฉะเชิงเทราได้กำหนดรูปแบบการดำเนินงานอย่างรอบด้านในมิติต่างๆ ดังนี้

วิสัยทัศน์ :	พัฒนาห้องสมุดประชาชนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิต
พันธกิจ :	พัฒนาห้องสมุดประชาชนให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต บริการด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์และเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ในชุมชน
เป้าหมาย :	ห้องสมุดประชาชนเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสาร การจัดกิจกรรมชุมชน ศูนย์กลางการเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ชุมชน
กลยุทธ์ :	<ol style="list-style-type: none"> ๑. พัฒนาระบบบริหารและการให้บริการ <ul style="list-style-type: none"> - การให้บริการที่ทันสมัย - พัฒนาอาคารสถานที่ - พัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ - พัฒนาข้อมูลโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ๒. พัฒนาและประสานความร่วมมือกับเครือข่าย <ul style="list-style-type: none"> - ประสานความร่วมมือกับห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ - พัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรห้องสมุดและคณะกรรมการ ๓. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต <ul style="list-style-type: none"> - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

นอกจากนั้น ห้องสมุดประชาชนจังหวัดฉะเชิงเทราได้กำหนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติเพื่อให้เป็นห้องสมุดมีชีวิตที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ ดังนี้

- แต้มีสี่ให้ดูสวย
ทาสีอาคารและชั้นหนังสือ
- งามด้วยดอกไม้ใบหญ้า
จัดสวนด้วยการปลูกไม้ดอกภายนอกและจัดไม้ประดับ
ภายใน
- พัฒนาอาคาร สร้างบ้านต้นไม้
ทำบ้านต้นไม้บนต้นไม้ทรายเป็นสถานที่อ่านหนังสือ
- จัดมุมสบายในสไตล์คนทำงาน
มีมุมกาแฟ โต๊ะหมากล้อม และหมากกรุก
- จัดการความรู้ภาษาจีนเพื่อคนไทย
สอนภาษาจีนกลาง
- บริการค้นคว้าทันสมัย มุม ICT
ให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง
- มีกิจกรรมมาก สร้างชีวิตชีวา
จัดกิจกรรมตามเทศกาลต่างๆ
- สถานที่ด้านหน้าจัดกิจกรรมการแสดงบนเวที
จัดทำเวทีอิฐ หิน ดิน เพื่อจัดกิจกรรม
- อาชีพดี ๆ มีสอนที่ห้องสมุด
แนะนำแนวทางการประกอบอาชีพ
- ใช้เป็นจุดสถานีบริการ กศน. เมืองฉะเชิงเทรา
พบกลุ่มนักศึกษาค้นคว้าทำรายงาน
- ประชาชนเข้าใช้ประทับใจทุกคน
จัดบริการตามข้อเสนอแนะ ซื้อหนังสือเล่มใหม่
ในแต่ละเดือน

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ : สีสันของการเรียนรู้

อาคารตึก ๒ ชั้น ของห้องสมุดประชาชนจังหวัดฉะเชิงเทรา แวดล้อมด้วยสวนไม้ดอกไม้ประดับที่สวยงามและร่มรื่น

<p>ชั้นล่าง</p>	<p>ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> ● มุมสบายๆ สไตล์ผู้บริโภคข่าวสารมีหนังสือพิมพ์ นิตยสารและวารสารต่างๆ ● มุมพักผ่อนตามอัธยาศัยเพื่อการดูหนัง ฟังเพลง ● ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ ● มุมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ● มุมเรียนภาษาต่างประเทศ ● มุมกาแฟ ● มุม Cyber Zone ● เคา์เตอร์ประชาสัมพันธ์
<p>ชั้นบน</p>	<p>ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ห้องเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ● มุมวิชาการ ● มุม มสธ. สื่อการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ● มุมนวนิยาย

กิจกรรม/การให้บริการ

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดฉะเชิงเทราได้จัดให้บริการหลากหลายรูปแบบ ดังนี้

- มุมบริการ ICT Zone บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ด้วยระบบ PSI สำหรับค้นคว้าข้อมูลแบบไร้ขีดจำกัด
- มุมแนะนำหนังสือใหม่ หนังสือน่าอ่านที่เพิ่งวางจำหน่ายบนแผงหนังสือในร้านค้า
- มุม Kids Zone บริการสำหรับเด็กๆ ให้อยู่ในโลกของตนเอง โดยจะมีของเล่นเสริมทักษะทางด้านความคิด มีหนังสือที่เด็กๆ ชอบอ่านและมีสีสันสวยงาม เช่น การ์ตูน นิทาน ฯลฯ
- ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ เปิดสอนคอมพิวเตอร์ โปรแกรม Word, Excel, Power Point
- มุมภาษาต่างประเทศให้บริการเรียนภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีนกลาง ภาษาญี่ปุ่น และภาษาอังกฤษ) โดยมีสื่อการเรียนการสอนไว้บริการสำหรับผู้สนใจ
- มุมบริการดูหนัง ฟังเพลง สมาชิกห้องสมุดสามารถใช้บริการได้ฟรีสำหรับหนัง ๑ เรื่อง ฟังเพลงหรือร้องเพลงคาราโอเกะได้ฟรี ๑ ชั่วโมง สมาชิกสามารถนำแผ่นซีดี-รอมหรือแผ่นเพลงมาจากบ้านเพื่อใช้บริการได้เช่นกัน
- บริการยืม-คืน การสืบค้นข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ และระบบบาร์โค้ด ยืม-คืนได้ภายใน ๓๐ วันาที/๑ เล่ม
- มุมบริการกาแฟและขนมปังอร่อย เพื่อสมาชิกจะได้ไม่รู้สึกหิวเวลาอ่านหนังสือ
- บริการเชิงรุกโดยจัดโครงการห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่สู่ชุมชน

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

เครือข่ายการมีส่วนร่วมของห้องสมุดประชาชนจังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกได้ ดังนี้

เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ :	มีเครือข่ายภายในและภายนอกองค์กร โดยการประสานความร่วมมือ การจัดกิจกรรมในหลายด้าน เช่น การจัดกิจกรรมภาคีเครือข่ายร่วมใจให้ห้องสมุดประชาชน ปัจจุบันมีเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ จำนวน ๑๑ แห่ง
การมีส่วนร่วม :	ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะข้อคิดเห็นเพื่อพัฒนาปรับปรุงห้องสมุดในเรื่องของสถานที่และบรรยากาศโดยรอบ รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนมีความรักและร่วมกันรักษาห้องสมุดเพื่อให้เป็นของประชาชนตลอดไป

บทสรุปของความสำเร็จ

ความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนรูปแบบห้องสมุดประชาชนจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นห้องสมุดมีชีวิต (Modern Library) นั้น เกิดจากวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร และความสนใจใฝ่เรียนรู้ของคนเมืองแปดริ้ว ที่ได้ร่วมมือร่วมใจกันสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในสังคมของตน ณ วันนี้ห้องสมุดประชาชนจังหวัดฉะเชิงเทราได้ทำหน้าที่ในการให้บริการด้านข้อมูลสารสนเทศ สื่อเทคโนโลยีในรูปแบบที่ให้ทั้งความรู้และความบันเทิง และพร้อมแล้วที่จะก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ ห้องสมุดประชาชนจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเมืองราชบุรี

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเมืองราชบุรี

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเมืองราชบุรี ตั้งอยู่ที่ถนนอำเภอ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

ภายในห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเมืองราชบุรี มีองค์ความรู้หลากหลายสำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชน โดยเป็นห้องสมุดที่ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์จังหวัดราชบุรีทางการเมือง การปกครอง ศิลปวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเกษตร เศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ในรูปของสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนอุปกรณ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสนองพระปณิธานในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงเชิญชวนให้ ร่วมกันทำให้ชาวโลกอ่านออกเขียนได้ ประกอบกับพระราชดำริที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์ ห้องสมุดในทรงพระชนม์ของข้าพเจ้า ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของห้องสมุดอันเป็นสถานที่เก็บทรัพยากรความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง เป็นผู้ชี้นำปัญญา ให้สามารถคิด วิเคราะห์ วิจัย ทำให้รู้ในสิ่งที่รู้ชอบธรรมด้วยเหตุผลอย่างกระจ่างแจ้ง

การบริหารจัดการห้องสมุด : ปฐมบทของความสำเสร็จ

ความสำเร็จในการดำเนินการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเมืองราชบุรี มาจากการดำเนินการภายใต้วิสัยทัศน์ประชาชนชาวราชบุรีสามารถเข้าถึงในการเรียนรู้ตามอัธยาศัยตลอดชีวิต ด้วยการจัดการบริหารแบบชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมผ่านการเป็นคณะกรรมการและปฏิบัติงานประจำในห้องสมุด มีการจัดโครงสร้างองค์กร มีผู้รับผิดชอบชัดเจน แบ่งเป็นงานบริหาร งานกิจกรรม งานเทคนิคและงานบริการ มีการประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจผ่านอักษรเคลื่อนไหว สื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ท้องถิ่น

มุ่งเน้นการเป็นห้องสมุดมีชีวิต ที่ว่าห้องสมุดมิได้มีชีวิตด้วยตัวของตนเอง หากมีชีวิตเนื่องเพราะมีผู้สนใจใช้บริการ มีการศึกษาวิจัยถึงความต้องการของชุมชน นำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารจัดการพัฒนาบุคลากรให้สามารถสร้างสรรค์พัฒนาชุมชนนักร้องก่อนเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

ห้องสมุดได้จัดสรร **พื้นที่ชั้นบน** ประกอบด้วยห้องเฉลิมพระเกียรติ นิทรรศการพระราชประวัติ หนังสือพระราชนิพนธ์ หนังสือเฉลิมพระเกียรติ สื่อวีดิทัศน์พระราชกรณียกิจ ห้องพิพิธภัณฑความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นราชบุรี แสดงสารสนเทศประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมพื้นเมืองราชบุรี ห้องโสตทัศนอุปกรณ์จัดบริการ วีดิทัศน์ สไลด์ แถบบันทึกเสียง ไมโครฟิล์ม สื่อการเรียนการสอนสำเร็จรูป และคอมพิวเตอร์ อีกทั้งเป็นห้องอเนกประสงค์ในการจัดกิจกรรมและนิทรรศการด้านการศึกษา

พื้นที่ชั้นล่าง จัดมุมหนังสือสำหรับเด็ก มุมวิชาการและจัดวางหนังสือ บริเวณอ่านหนังสือเป็นสัดส่วน มีแสงสว่างพอเหมาะต่อสุขภาพผู้รับบริการ ทางเข้าออกมีเคาน์เตอร์บริการ ติดต่อ สอบถาม ยืม-คืนและให้ความช่วยเหลือสืบค้น ส่วนภายนอกอาคารจัดเป็นลานศูนย์การเรียนรู้ฝึกอาชีพ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ตั้งศาลาการเรียนรู้ นั่งพักผ่อนและเรียนรู้ด้วยตนเองจากหนังสือ จัดบ้านน้อยบนต้นไม้ใหญ่สองต้นมีกระเช้าลอยฟ้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ไร่ความสนใจเยาวชนให้รักการอ่านได้สำเร็จ ใช้ธรรมชาติจากสวนหย่อมรอบห้องสมุดเป็นสื่อกลางสร้างบรรยากาศรื่นรมย์

การให้บริการ

ภายใต้ยุทธศาสตร์บริการ**เปี่ยมคุณภาพและประทับใจ** เปิดบริการวันจันทร์-ศุกร์ เวลา ๐๘.๐๐-๒๐.๐๐ น. และวันเสาร์-อาทิตย์ เวลา ๐๘.๐๐-๑๖.๐๐ น. เว้นวันหยุดนักขัตฤกษ์ มีจุดเน้นพัฒนาคุณภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ได้แก่ การรับคืนหนังสือ ๒๔ ชั่วโมง การยืมคืนต่อเนื่องทางโทรศัพท์ การแนะนำหนังสือใหม่ การสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต ความเร็วสูงคนละ ๓๐ นาที บริการตอบคำถามช่วยค้นคว้า หนังสือสู่ชุมชนในโครงการเพื่อนรอรถ ศูนย์

การเรียนรู้คอมพิวเตอร์หลักสูตร ๓๐ ชั่วโมง การฝึกอบรมการซ่อมหนังสือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียนของจังหวัดราชบุรี และกิจกรรมประจำห้องสมุด อาทิ กิจกรรมแม่ของแผ่นดิน กิจกรรมเทิดพระเกียรติพระราชวงศ์ กิจกรรมเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวันที่ ๒ เมษายนของทุกปี กิจกรรมของดีเมืองราชบุรี กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษภาคฤดูร้อน กิจกรรมตลาดนัดแนะแนวอาชีพ กิจกรรมวันรำลึกบรมครูสุนทรภู่ในวันที่ ๒๖ มิถุนายนของทุกปี กิจกรรมการเรียนรู้สู่เกษตรอินทรีย์ กิจกรรมศาสนาพัฒนาชีวิตช่วงวันเข้าพรรษา กิจกรรมคนไทยรักภาษาไทย กิจกรรมสอนซ่อมหนังสือในทัณฑสถาน บริการวิทยากรด้านการจัดกิจกรรมรักการอ่านและซ่อมแซมหนังสือ

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเมืองราชบุรี มีการสร้างเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้กับห้องสมุดประชาชน สถานที่ราชการ สถานศึกษา พิพิธภัณฑ์ ศาสนสถาน อุทยานธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยว หมู่บ้านในจังหวัดราชบุรี โดยนิทรรศการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเมืองราชบุรี ตั้งขึ้นด้วยความจงรักภักดีและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณแห่งองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีภูมิทัศน์ภายใน

นอกและภายในที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ทรัพยากรห้องสมุดมีคุณภาพ รูปแบบการบริการสะดวกรวดเร็ว เสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างห้องสมุดกับประชาชน ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน สร้างสรรค์นันทนาการ สู่ประสบการณ์การศึกษาวิชาการและงานวิชาชีพที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาชีวิต ยึดหลักมุ่งมั่นตอบสนองความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นอันดับหนึ่ง สมดังเจตนารมณ์การก่อตั้ง ความว่าดินแดนแห่งความรู้นั้นตั้งอยู่ไม่ไกลเพียงได้เข้ามาในห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” นี้เป็นที่สถิตอยู่

บทสรุปของความสำเร็จ

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ ห้องสมุดประชาชน ‘เฉลิมราชกุมารี’ อำเภอเมืองราชบุรี เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

พิพิธภัณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทย

๕๒ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

พิพิธภัณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทย

พิพิธภัณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทย เปิดบริการ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ตั้งอยู่ในธนาคารแห่งประเทศไทย ถนนสามเสน แขวงวัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพฯ พิพิธภัณฑ์เปิดบริการในวันทำการของธนาคาร คือ วันจันทร์ - ศุกร์ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

พิพิธภัณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอันทรงคุณค่าแก่ผู้ศึกษาทั่วไป เพราะเป็นการนำเสนอแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยที่แสดงวิวัฒนาการเงินตราไทยตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ จนถึงปัจจุบัน อีกทั้งเป็นที่เก็บรักษาวัตถุโบราณและวัตถุ

พิพิธภัณฑ์อันมีคุณค่า นับเป็นมรดกของแผ่นดินอันล้ำค่าทางวัฒนธรรม เป็นการสร้างความภูมิใจในความเป็นไทย นับได้ว่า เป็นสมบัติของแผ่นดินที่ต้องรักษาให้คู่แผ่นดินไทยไปตลอดกาล

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

พิพิธภัณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทยมีทรัพยากรเด่นทางด้านวิวัฒนาการเงินตราไทย ศิลปกรรม และสถาปัตยกรรมของวังบางขุนพรหมและวังเทวะเวมย์ มีสาระที่มีคุณค่าแก่การศึกษาเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ อาทิ

- วิวัฒนาการเงินตราไทย นำเสนอสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ เงินตราไทยยุคประวัติศาสตร์ของอาณาจักรในภูมิภาคสุวรรณภูมิ อาทิ เงินตราสมัยทวารวดี ศรีวิชัย ล้านนา ล้านช้าง และเงินตราของชนชาติคู่ค้า เช่น จีน มอญ กัมพูชา เวียดนาม รวมทั้งเงินพดด้วง

ของราชอาณาจักรสยามตั้งแต่สมัยสุโขทัย อโยธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ จนถึงเหรียญกษาปณ์ไทย ตั้งแต่รัชกาลที่ ๓ - รัชกาลปัจจุบัน รวมทั้งวิวัฒนาการของเงินกระดาษไทย การใช้ธนบัตรตั้งแต่ชนิดแรก ในรัชกาลที่ ๔ ที่เรียกว่า “หมาย” ธนบัตรแบบต่างๆ ที่ประกาศใช้ ธนบัตรที่ระลึกในโอกาสพิเศษต่างๆ เงินตราต่างประเทศและทองคำ

- **การเป็นธนาคารกลางของประเทศ** แสดงบทบาทของธนาคารในฐานะธนาคารของประเทศ ประวัติและความเป็นมา จัดแสดงขั้นตอนและกระบวนการผลิตธนบัตรของธนาคารแห่งประเทศไทย ธนบัตรชำรุดในลักษณะต่างๆ ที่แลกมูลค่าได้ และธนบัตรปลอมเพื่อการศึกษาเปรียบเทียบ
- **สถาปัตยกรรมและศิลปกรรม** อาคารตำหนักวังบางขุนพรหมและวังเทเวศร์ เป็นอาคารที่ได้รับรางวัลการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจากองค์การศึกษาศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) และรางวัลอนุรักษ์สถาปัตยกรรมดีเด่นจากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยอนุรักษ์ไว้ให้เป็นสมบัติของชาติ

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

พิพิธภัณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นพิพิธภัณฑ์ยุคใหม่ที่มีศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนารูปแบบการบริหารและการจัดการเรียนรู้ มีวิสัยทัศน์เป็นพิพิธภัณฑ์เงินตราไทยที่สมบูรณ์และได้มาตรฐานสากล ระบบการบริหารจัดการเอื้อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ มีระบบการบริหารจัดการในนโยบายพิพิธภัณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔ (BOT Museum Policy) และแผนปฏิบัติงานครอบคลุม ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวัตถุพิพิธภัณฑ์ ด้านการบริหารคุณภาพ และด้านการให้การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็น ๓ ด้าน ประกอบด้วย ด้านวิวัฒนาการเงินตราไทย ด้านการเงินไทยและบทบาทหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะธนาคารกลางของประเทศ และด้านประวัติสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมของอาคารวังบางขุนพรหมและวังเทเวศร์ที่มีการจัดระบบงานพิพิธภัณฑ์ (The Museum System : TMS) เป็นทีมวิชาการพิพิธภัณฑ์ ทีมบริหารวัตถุพิพิธภัณฑ์ และทีมประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ โดยมีการจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน อาทิ คู่มือนำชมพิพิธภัณฑ์ คู่มือการสงวนรักษาวัตถุในห้องจัดแสดงและห้องคลัง คู่มือการรักษาความปลอดภัย

รวมทั้ง พัฒนาบุคลากรให้พร้อมกับการเป็นพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เข้าชมเพื่อติดตามประเมินและปรับปรุงพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

พิพิธภัณฑสถานแห่งประเทศไทยเป็นพิพิธภัณฑการเรียนรู้ซึ่งจัดนิทรรศการถาวรในฐานะแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบ่งเป็น ๑๔ ห้อง ดังนี้ ห้องเปิดโลกเงินตราไทย ห้องธนบัตรไทย ห้องทองตรา ห้องเงินตราต่างประเทศ ห้อง ๖๐ ปี ธนาคารแห่งประเทศไทย ห้องงานพิมพ์ธนบัตร ห้องประวัติทุลกระหม่อมบริพัตร ห้องบริพัตร ห้องพระประวัติกรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ ห้องบูรณะอาคารโบราณ ห้องสีชมพู ห้องสีน้ำเงิน ห้องประชุมเล็ก และห้องวิวัฒนาการยานุสรณ์

กิจกรรม/การให้บริการ

พิพิธภัณฑสถานแห่งประเทศไทยมีความพร้อมในการพัฒนารูปแบบการบริการ การจัดการเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง ด้วยระบบงานพิพิธภัณฑ (TMS) เพื่อเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อและเทคโนโลยีหลากหลายรูปแบบ มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ในทุกเพศและทุกวัยด้วยความเพลิดเพลิน (Learning by playing) จากบริการ/กิจกรรม ดังนี้

- บริการทรัพยากร ข้อมูล ข่าวสาร
- บริการนิทรรศการ
- บริการนำชมเป็นกลุ่ม/คณะ ทั้งภาคภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ
- บริการเผยแพร่ผ่านสื่อหลากหลายรูปแบบในลักษณะพิพิธภัณฑการเรียนรู้ (Discovery Museum) พิพิธภัณฑเสมือน (Virtual Museum)
- บริการเสวนา
- บริการกิจกรรมพิเศษ อาทิ กิจกรรมวันเด็ก โครงการจับน้ำชาชมวัง

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

พิพิธภัณฑที่มีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศ จัดให้มีระบบเครือข่ายพิพิธภัณฑเงินตรา หรือที่เกี่ยวข้องกับการเงินการธนาคาร รวมทั้งร่วมเป็นสมาชิกกับองค์กรพิพิธภัณฑต่างประเทศ ICOM (International Council of Museums) และพิพิธภัณฑไทยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างกัน สนับสนุน สร้างองค์ความรู้และจัดกิจกรรมร่วมกัน

บทสรุปของความสำเร็จ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแห่งประเทศไทยเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่จัดตั้งขึ้นในธนาคารแห่งประเทศไทย วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง คือ เพื่ออนุรักษ์เงินตราไทยอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติไทย จัดเป็นศูนย์กลางการค้นคว้าศึกษาเกี่ยวกับวิวัฒนาการเงินตราไทย ระบบเงินตรา ซึ่งสะท้อนถึงภาวะเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมในแต่ละยุคสมัย อีกทั้งยังเป็นแหล่งแสดงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมและศิลปกรรมของอาคารตำหนักวังบางขุนพรหม และวังเทวะเวศม์

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแห่งประเทศไทยมีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ โดยมีการเผยแพร่ความรู้หลากหลายวิธีผ่านสื่อและเทคโนโลยี มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ในทุกเพศและทุกวัยด้วยความเพลิดเพลินจากกิจกรรมต่างๆ เช่น โครงการจินน้ำชาชมวัง เป็นต้น

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแห่งประเทศไทย เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

เมืองโบราณ

เมืองโบราณ

เมืองโบราณ จัดเป็นพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ตั้งอยู่ ณ ถนนสุขุมวิทสายเก่า กิโลเมตรที่ ๓๓ ตำบลบางปู อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ผู้ก่อตั้งคือ นายเล็ก วิริยะพันธุ์ ปัจจุบันอยู่ภายใต้การดำเนินงานของมูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์ และกลุ่มวิริยะประกันภัย จัดเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบในส่วนของภาคเอกชนในฐานะที่สืบเนื่องมรดกวัฒนธรรมไทยด้วยสัญลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมรูปแบบต่างๆ ผสมผสานกับงานวิจิตรศิลป์ และประณีตศิลป์ การจัดวางโครงสร้างและสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่สอดคล้องและสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก่อให้เกิดบรรยากาศที่โน้มนำให้ผู้มาเยือนได้รับรู้และเข้าใจถึงความสืบเนื่องของประวัติศาสตร์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของคนไทยในอดีต ครอบคลุมถึงปัจจุบัน

เมืองโบราณได้จำลองโบราณสถาน โบราณวัตถุทั้ง ๔ ภูมิภาคของประเทศไทย จึงเป็นสถานที่ที่คนไทยใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้และหวนรำลึกถึงรากเหง้าแห่งความเป็นไทย มีความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษที่ได้สั่งสม สืบทอด และส่งต่อให้แก่ชนรุ่นหลัง ในขณะที่ผู้มาเยือนจากต่างชาติต่างภาษาสามารถสัมผัสได้อย่างลุ่มลึกถึงวิถีชีวิตแบบไทยๆ เมืองโบราณจึงเปรียบเสมือนบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่เปิดไว้ให้เรียนรู้ ทำนองเดียวกันก็เปรียบดั่งบานประตูที่เผยออกให้เห็นภูมิปัญญาไทยอันล่องแท้อ

เมืองโบราณเปิดบริการทุกวัน เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

เมืองโบราณเป็นพิพิธภัณฑ์กลางแจ้งที่ผู้ก่อตั้งมีปณิธานอนุรักษ์ และเผยแพร่วัฒนธรรมไทยเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่อนุชนคนรุ่นหลังต่อไป ผู้ที่ได้เข้าชมแหล่งการเรียนรู้แห่งนี้จะได้รับองค์ความรู้ที่มีคุณค่า มีเนื้อหาสาระที่หลากหลาย ดังนี้

ด้านประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม เป็นการจำลองโบราณสถาน สถานที่สำคัญในทุกภูมิภาคของประเทศไทย จำนวน ๑๑๖ แห่ง พร้อมคำบรรยายภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ สถานที่จำลองทางประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมที่น่าเสนาในเมืองโบราณนั้นได้มาจากการสืบค้นและศึกษาเรื่องราวความเป็นมาแต่ละแห่ง จำลองตั้งอยู่บนพื้นที่คล้ายรูปทรงแผนที่ประเทศไทยประมาณ ๘๐๐ ไร่ ผู้เข้าชมจะได้รับความรู้เกี่ยวกับพระที่นั่งองค์สำคัญ วัดวาอาราม สถูปเจดีย์ พระปรางค์ ปราสาทหิน และบ้านไทยในรูปแบบต่างๆ รวมไปถึงสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และชุมชน อาคารบางหลังเป็นสถานที่ซึ่งเมืองโบราณได้ขอภาคีกรรมมารักษาไว้ อาคารบางหลังได้รับการถ่ายแบบมาสร้างขึ้นใหม่ตามรูปแบบเดิม ตรงตามลักษณะของสภาพแวดล้อม และมีผู้อยู่อาศัยในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ

นอกจากนี้ การสร้างสัญลักษณ์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในสภาพสอดคล้องกัน สะท้อนให้เห็นรูปแบบและความรู้สึกนึกคิดในสังคมและวัฒนธรรมไทยในอดีตได้เป็นอย่างดี แม้แต่การรังสรรค์แนวคิดทางด้านศิลปะแบบอย่างใหม่ๆ อาทิ เขาพระสุเมรุ ประติมากรรมพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร (พระกวนอิม) อุทยานเทวโลก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศาสนา ระบบความคิดและระบบความเชื่อของผู้คนในสังคมไทย ทั้งนี้ เมืองโบราณได้ให้ความรู้เกี่ยวกับจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรมที่วิจิตรงดงาม เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่บุคคลรุ่นหลังจะได้เรียนรู้เรื่องราววัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สั่งสมไว้ ควรที่อนุชนรุ่นหลังจะได้เรียนรู้อนุรักษ์ มีความภาคภูมิใจและสืบทอดเจตนารมณ์ต่อไป

สวนพฤกษศาสตร์ไม้ไทยหายาก สวนไม้ในวรรณคดีเพื่อการเรียนรู้ เมืองโบราณได้จัดสวนพฤกษชาติในวรรณคดีไทย ซึ่งผู้เข้าชมสามารถได้เรียนรู้จากต้นไม้จริงที่ปลูกไว้ในสวนนานาพรรณ พร้อมกับบทคำประพันธ์ กาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ ในวรรณคดี ได้ความรู้ด้านการบูรณาการสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชื่อวงศ์พันธุ์ไม้ในทางวิทยาศาสตร์ ความร่มรื่นของสวนพฤกษชาติทำให้ผู้เข้าชมรู้สึกถึงบรรยากาศในอดีต เกิดจินตนาการมีความสุขในการศึกษาหาความรู้ และพักผ่อนหย่อนใจควบคู่กัน

นอกจากนี้ในสถานที่ต่างๆ ยังมีการปลูกพืชพรรณไม้อีกมากมายหลายชนิด อาทิ ลีลาวดี ตะโกดัด พิกุล แก้ว ฯลฯ ซึ่งล้วนมีคุณค่าทั้งในด้านสร้างองค์ความรู้และด้านจิตใจ

สวนสัตว์เปิด ทั้งสัตว์บกและสัตว์น้ำ อาทิ กวาง เนื้อทราย และปลา เมืองโบราณได้จัดให้มีสวนสัตว์เปิด เป็นการสร้างบรรยากาศของพื้นที่จำลองชีวิตจริง บริเวณหมู่บ้านไทยภาคเหนือ ผู้เข้าชมสามารถได้พบเห็นกวาง เนื้อทราย เรียนรู้เกี่ยวกับสัตว์บางชนิดได้ นอกจากนี้ในพื้นที่แหล่งน้ำ เช่น ตลาดน้ำ และแหล่งน้ำจัดทั่วไป มีการเลี้ยงปลาชนิดต่างๆ ที่สามารถเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติศึกษา ผสมกลมกลืนกับการชมโบราณสถานโบราณวัตถุทำให้เกิดจิตสำนึกในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

เมืองโบราณจัดเป็นพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง ศูนย์รวบรวมข้อมูลทางศิลปวัฒนธรรมไทย เป็นนิติบุคคลภายใต้กลุ่มวิริยะประกันภัย มีนโยบายตอบแทนคุณแผ่นดิน อนุรักษ์และเผยแพร่องค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรมสู่สาธารณชนและอนุชนรุ่นหลัง การบริหารจัดการมีการแบ่งฝ่ายมอบอำนาจและกระจายอำนาจชัดเจน โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนประเมินผล และปรับปรุงงานอย่างเป็นระบบ

การบริหารจัดการเมืองโบราณมีการแยกบริหารเป็นนิติบุคคลจากกลุ่มวิริยะประกันภัย การบริหารบางส่วนใช้ทรัพยากรร่วมกับกลุ่มธุรกิจอื่นเครือ ซึ่งเดิมเป็นระบบครอบครัวต่อมาได้มีการจัดองค์กรมีผู้จัดการทั่วไป มีการรายงานผลดำเนินงานต่อผู้บริหารกลางกลุ่มวิริยะ

ประกันภัยแบ่งออกเป็นฝ่ายต่างๆ เช่น การตลาด ฝ่ายช่าง ฝ่ายซ่อม การเงินธุรการ การจัดการทั่วไป มีดำเนินงานเป็นระบบ มีการมอบอำนาจ และกระจายอำนาจการตัดสินใจให้แก่ฝ่ายและจัดแบ่งงานอย่างเหมาะสม มีการแต่งตั้งมอบหมายงาน และมีการประเมินผลเป็นระยะ โดยการประชุมสัมมนาคณะทำงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนางาน แต่ละฝ่ายสามารถเสนอความคิดเห็นและมีที่ปรึกษานักวิชาการในการดำเนินงานการตลาดให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน โดยไม่หวังผลกำไร

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

เมืองโบราณได้รับการจัดสร้างตามรูปพรรณสัณฐานของประเทศไทย กำหนดแผนผังเป็นภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย ดังนี้

- ภาคใต้ ดินแดนแห่งพระพุทธศาสนา
- ภาคกลาง ศูนย์กลางการปกครองของสยามประเทศ
- ภาคเหนือ ความงามของดินแดนล้านนา
- ภาคตะวันออกเจียงเหนือ แอ่งอารยธรรมอีสาน
- ภาคตะวันออก ปรากฏการณ์สำคัญของแผ่นดินสยาม
- อาณาบริเวณส่วนรังสรรค์ ภาพสะท้อนภูมิปัญญาไทย
ความคิด ความเชื่อ และภูมิปัญญาในสังคมไทย

กิจกรรม/การให้บริการ

เมืองโบราณมีกิจกรรมและบริการจัดการความรู้และถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อรูปแบบต่างๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ มีมัคคุเทศก์นำชมและฝึกอบรม/ฝึกงาน

ในการนำชมสถานที่จริง ผู้เข้าชมที่เป็นหมู่คณะสามารถติดต่อประสานงานเพื่อให้มัคคุเทศก์หรือวิทยากร นำชมเป็นคณะได้ มีรถฟ่วงของเมืองโบราณนำชมในภาพรวม ตามจุดท่องเที่ยวและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ และมีการให้บริการในรูปแบบ ทั้งหน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานเอกชน สถานศึกษาจัดค่ายการเรียนรู้สำหรับนักเรียน นักศึกษา และเป็นแหล่งฝึกงานด้านการตลาดการท่องเที่ยว นับว่ามีการเปิดให้บริการหลากหลาย มีกล่องรับฟังความคิดเห็น มีการประเมินความพึงพอใจแก่ผู้เข้าชม เพื่อประเมินผลปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานต่อไป

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เมืองโบราณได้มีมิติสัมพันธ์ที่ดีในการสร้างเครือข่ายทำให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนและภูมิปัญญาด้านต่างๆ ตลอดจนจำลองวิถีชีวิตของคนไทย อาทิ ตลาดน้ำ ประเพณีไทย งานสงกรานต์ ก่อเจดีย์ทราย และพิธีรับบัว เป็นต้น

เมืองโบราณได้มีการประสานงานร่วมมือกับ จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีการรายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีต่อผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ ให้ความร่วมมือ ให้บริการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและ เอกชน สถานศึกษาต่างๆ ที่ขอเข้าชม มีเครือข่ายผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปวัฒนธรรมไทย ชุมชน และภูมิปัญญา ด้านต่างๆ ที่ปรึกษาด้านจิตรกรรม ประติมากรรม ศิลปกรรม ช่างฝีมือ ภูมิปัญญาด้านต่างๆ สำหรับการจำลองวิถีชีวิต คนไทยจะเป็นรูปแบบถาวรบางส่วน เช่น ตลาดน้ำ และ งานประเพณีสำคัญ ซึ่งคณะกรรมการดำเนินงานจะมีการวางแผนปฏิบัติงานรายปีให้สอดคล้อง โดยจัดเป็นบางกิจกรรมและประชาสัมพันธ์โดยผ่านสื่อ แผ่นพับ ไปสเตอร์ เว็บไซต์ เพื่อให้ผู้เข้าชมได้มาเรียนรู้ตามเทศกาลต่างๆ

นอกจากนี้ หน่วยงานทั่วไปสามารถติดต่อประสานงานกับเมืองโบราณเป็นเครือข่าย จัดนิทรรศการเผยแพร่ แหล่งการเรียนรู้และการท่องเที่ยวในโอกาสต่างๆ เช่น มหกรรมวิชาการ จัดโดย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ณ โรงเรียนสตรีวิทยา ๒ ปี ๒๕๕๙ และแหล่งอื่นๆ ทั่วไป

เมืองโบราณ มีเครือข่ายกับต่างประเทศโดยการเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวผ่านทางอินเทอร์เน็ตทั้งภาษาไทย และต่างประเทศ และเป็นเครือข่ายกับประเทศต่างๆ ในด้านการท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมที่ www.ancientcity.com

บทสรุปของความสำเร็จ

จากปณิธานความมุ่งมั่นในการจัดสร้างเมืองโบราณให้เป็นการสืบเนื่องมรดกทางวัฒนธรรมไทย โดยการจำลองสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบพิพิธภัณฑสถานกลางแจ้ง คือ ภาพสะท้อนของวัฒนธรรมดั้งเดิมอันหลากหลายบนผืนแผ่นดินไทยด้วยการนำเสนอในรูปแบบที่เป็นจริงและวิจิตรตระการตา การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบโดยไม่มุ่งหวังผลตอบแทนทางด้านวัตถุ แต่มุ่งหวังการตอบแทนบุญคุณแผ่นดินอนุรักษณ์และเผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณชนและอนุชนรุ่นหลัง เมืองโบราณจึงได้รังสรรค์งานศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่าซึ่งบรรพบุรุษได้มอบไว้ให้ สืบทอดมาเป็นวัฒนธรรมประเพณีซึ่งคนรุ่นหลังควรมีส่วนอนุรักษณ์และเห็นคุณค่าในคุณค่าความงามและการจรรโลงจิตใจ โดยจำลองโบราณสถานโบราณวัตถุ วิถีชีวิตของคนในสังคม ให้เป็นรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและมีการดำเนินงานสืบเนื่องมาเป็นระยะเวลายาวนาน มีกิจกรรมการให้บริการที่หลากหลาย สร้างเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง สร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ เมืองโบราณจึงประสบความสำเร็จสมควรยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบของสังคมตลอดไป ภายใต้การดำเนินการ “ด้วยความมุ่งมั่น รังสรรค์สืบเนื่อง ลือเลื่องอนุรักษณ์วัฒนธรรมไทย ก้าวไกลสู่สากล ร่วมกันสืบค้น เมืองโบราณ”

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ เมืองโบราณ เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

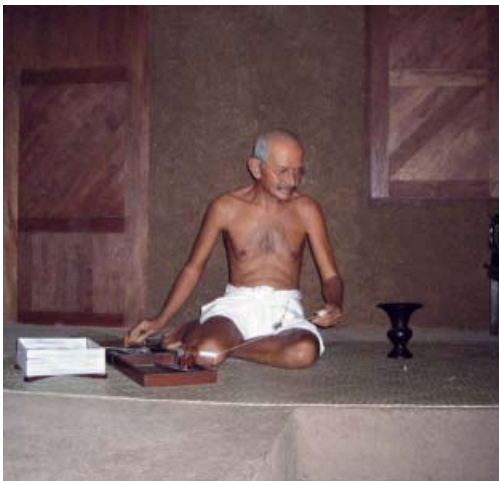
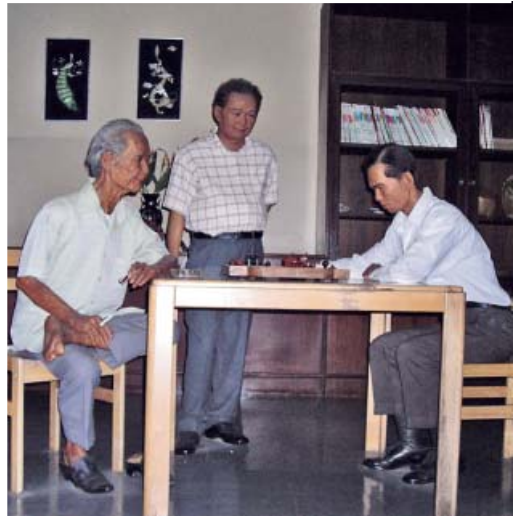

พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย

๑๐๖ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย

พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย ตั้งอยู่ที่ถนนปิ่นเกล้า-นครชัยศรี กิโลเมตรที่ ๓๑ ตำบลขุนแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เป็นพิพิธภัณฑ์ศิลปะขนาดกลางที่จัดแสดงหุ่นขี้ผึ้งยุคใหม่ที่สร้างจากไฟเบอร์กลาสที่มีความคงทน ประณีตงดงามเหมือนคนจริงที่สุด พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทยเกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจของศิลปินผู้สร้างสรรค์กลุ่มหนึ่งนำโดยนายดวงแก้ว พิทยากรศิลป์ ที่สนใจการสร้างหุ่นขี้ผึ้งตามแบบมาตามทิวโซ และได้ศึกษาค้นคว้าทดลองเป็นเวลานานกว่า ๑๐ ปี จึงประสบความสำเร็จสามารถสร้างหุ่นขี้ผึ้งยุคใหม่จากไฟเบอร์กลาสที่มีความคงทนต่อความร้อน ความชื้น และได้เริ่มโครงการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย (Thai Human Imagery Museum) ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ เพื่อให้เป็นสถานที่สำหรับสร้างและจัดแสดงหุ่นขี้ผึ้งไฟเบอร์กลาส บนเนื้อที่ ๑๒ ไร่ครึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทย เพื่อส่งเสริมการศึกษาด้านประติมากรรมและศิลปะแขนงต่างๆ และเพื่อให้เป็นสถานที่ทัศนศึกษาสำหรับนักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเปิดบริการใน วันจันทร์ - ศุกร์ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๗.๓๐ น. และ วันเสาร์ - อาทิตย์ - วันหยุดนักขัตฤกษ์ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๘.๐๐ น. อัตราค่าเข้าชม ผู้ใหญ่ ๕๐ บาท (ชาวต่างประเทศ ๒๐๐ บาท) พระภิกษุ แม่ชี และนักบวช ๒๐ บาท นักศึกษาในเครื่องแบบ ๒๐ บาท นักเรียนอนุบาล - ม.๖ ในเครื่องแบบ ๑๐ บาท

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

องค์ความรู้ที่ได้จากพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรมไทย วรรณคดีไทย ประเพณี วิถีชีวิต พระพุทธศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์กับสังคมไทย และ

เอกลักษณ์ของท้องถิ่นจากการนำเสนอผ่านหุ่นขี้ผึ้งไฟเบอร์กลาสในชุดต่างๆ เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเริง

พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทยมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการและการจัดองค์ประกอบอย่างเป็นระบบ มีคำสั่งกำหนดภารกิจ หน้าที่ ความรับผิดชอบและมอบหมายผู้รับผิดชอบเป็นรายบุคคล มีระบบการบริหารจัดการที่เอื้อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีบุคลากรรับผิดชอบ ประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง จัดเป็นพิพิธภัณฑ์แห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศที่มีการบริหารและบริการแบบบูรณาการระหว่างงานศิลปวัฒนธรรม การศึกษา และการท่องเที่ยว บนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่ออนุรักษ์ส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทย ผ่านหุ่นขี้ผึ้งไฟเบอร์กลาสที่มีคำบรรยายเป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ด้วยระบบเสียงอัตโนมัติในชุดต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของพิพิธภัณฑ์ที่ว่า เป็นพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ที่ทันสมัยตอบสนองความต้องการทางการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

อาคารพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย เป็นอาคาร ๒ ชั้น แต่ละชั้นจัดแสดงเรื่องต่างๆ ดังนี้

- **ชั้นล่าง** จัดเป็นห้องแสดงหุ่นถาวร ชุดมุมหนึ่งของชีวิต ประกอบด้วยครอบครัวไทย สุนัขในข่าว เลขาน่ารัก เหนือย่นักฟักก่อน หมากกรุกไทย ชุดพระอริยสงฆ์ และชุดพระบรมรูปอดีตพระมหากษัตริย์ราชวงศ์จักรี
- **ชั้นบน** จัดเป็นห้องแสดงนิทรรศการหมุนเวียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วรรณคดีไทยและศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น

- ▶ ชุดสมเด็จพระปิยมหาราชกับการเลิกทาส
- ▶ ชุดพระอภัยมณีของสุนทรภู่
- ▶ ชุดการเล่นพื้นบ้าน ตำนานหัวล้านไทย
- ▶ ชุดวัฒนธรรมประเพณีไทย การละเล่นของไทย
- ▶ ชุด ๓ บุคคลสำคัญของโลก และ ๓ ครูเพลงไทย

กิจกรรม/การให้บริการ

พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทยบูรณาการศิลปวัฒนธรรม การศึกษาและการท่องเที่ยว โดยจัดหุ่นขี้ผึ้งไฟเบอร์กลาส พร้อมบรรยากาศการเรียนรู้ ดังนี้

- จัดกิจกรรม/โครงการให้สอดคล้องกับวาระหรือโอกาสในช่วงวันพิเศษต่างๆ เช่น วันสุนทรภู่ วันเด็ก วันสงกรานต์ วันพิพิธภัณฑ์ไทย วันพิพิธภัณฑ์สากล เป็นต้น
- บริการทรัพยากรข้อมูลหุ่นขี้ผึ้งผ่านระบบ Audio Guide ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ที่ผู้ใช้บริการเลือกฟังได้
- บริการนำชมพิพิธภัณฑ์ โดยเจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย
- บริการมัคคุเทศก์น้อยสำหรับนักเรียนเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ ทักษะการเป็นมัคคุเทศก์ที่ดี และความรู้ด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- บริการเผยแพร่ด้วยสื่อประเภทต่างๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย มีเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้คือ เพื่อนพิพิธภัณฑ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม และใกล้เคียง มีการทำงานร่วมกับเครือข่ายพันธมิตรกลุ่มต่างๆ เช่น เครือข่ายสถาบันการศึกษา เครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น ราษฎ์ชาวบ้าน รวมทั้งหน่วยงานด้านการศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการทุกหน่วยงาน

นอกจากนี้มีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลางเขต ๑ จังหวัดกาญจนบุรี จัดประกวดสารคดีท่องเที่ยว เนื่องในโอกาสปีท่องเที่ยวไทย Amazing Thailand ๑๙๙๘ - ๑๙๙๙ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ มีส่วนร่วมกับสวนสามพรานสร้างสรรค์การศึกษา การเรียนรู้ ระบบ ๓ in ๑ ได้แก่ โครงการทัศนศึกษาแหล่งการเรียนรู้วัฒนธรรมและธรรมชาติศึกษา สวนสามพราน พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย และลานแสดงช้างและฟาร์มจระเข้สามพราน

บทสรุปของความสำเเร็จ

จากการกำหนดวิสัยทัศน์ของพิพิธภัณฑหุ่่นซีฝั่่งไทยว่าเป็นพิพิธภัณฑการเรียนรู้ที่ทันสมัย ตอบสนองความต้องการของผู้ชมทางด้านการศีกษาอย่างเต็มรูปแบบทั้งการศึกษาในระบบ การศีกษานอกระบบ และการศีกษาตามอัธยาศัย มีพันธกิจในการจัดกิจกรรมบริการทางการศีกษา และสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้น

พิพิธภัณฑหุ่่นซีฝั่่งไทยได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ ได้แก่ มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชมทางด้านการศีกษา และมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการอบรมนักเรียนแกนนำแหล่งเรียนรู้พิพิธภัณฑหุ่่นซีฝั่่งไทย “มัคคุเทศก์น้อยหุ่่นซีฝั่่ง” นักเรียนได้ฝึกการเป็นมัคคุเทศก์ ฝึกการพูด การบรรยาย การใช้ภาษาสื่อสาร หรือโครงการอบรม “ยุววิศรึศิลป์” นักเรียนสามารถเพิ่มพูนความรู้ทักษะในการเขียนกลอนสุภาพ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการลานวัฒนธรรมสืบสานงานศิลป์ มีการเชิญปราชญ์ชาวบ้าน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น มาร่วมดำเนินกิจกรรม ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี รวมถึงการทำงานร่วมกับเครือข่ายพันธมิตรกลุ่มต่างๆ เช่น เพื่อนพิพิธภัณฑ สถาบันพิพิธภัณฑการเรียนรู้แห่งชาติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลางเขต ๑ ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดนครปฐม สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม ชมรมการท่องเที่ยวนครปฐม ที่มาช่วยสร้างสรรค์ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ทำงานทุกด้านบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และเป็นแรงผลักดันให้คณะกรรมการดำเนินงานตระหนักในบทบาทหน้าที่ที่จะต้องพัฒนาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปในบริบทของสังคมและการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้พิพิธภัณฑหุ่่นซีฝั่่งไทยเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

จากความสำเเร็จในการดำเนินการให้ พิพิธภัณฑหุ่่นซีฝั่่งไทย เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศีกษานอกระบบ และการศีกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบจาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศีกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล

๑๑๒ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล

สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา ตั้งอยู่ที่ มหาวิทยาลัยบูรพา ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้รับการพัฒนามาจาก “พิพิธภัณฑสัตว์และสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม” ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ.๒๕๑๒ โดยคณะอาจารย์ภาควิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน (วิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน เดิม) และนิสิตอีกจำนวนหนึ่ง โดย ดร.บุญถิ่น อัตถากร อธิการบดีกรมการฝึกหัดครูและอธิบดีปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้สนับสนุนการดำเนินงานโครงการดังกล่าว

พิพิธภัณฑสัตว์และสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็มเปิดให้ประชาชนเข้าชมอย่างไม่เป็นทางการตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๓ และในวันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๙ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ได้กราบทูลเชิญสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์อัครราชกุมารี ทรงประกอบพิธีเปิดพิพิธภัณฑสัตว์และสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม จากนั้นพิพิธภัณฑสัตว์และสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็มได้รับการพัฒนาขึ้นตามลำดับจนไม่สามารถขยายออกไปได้อีก เนื่องจากอาคารมีขนาดจำกัดและไม่ได้ออกแบบไว้สำหรับการนี้โดยตรง เพื่อเป็นขยายกิจการของพิพิธภัณฑสัตว์และสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็มให้กว้างขวางยิ่งขึ้นกว่าเดิม จึงได้จัดทำโครงการขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่นและได้รับความช่วยเหลือแบบให้เปล่า โดยก่อสร้างเป็นศูนย์วิทยาศาสตร์ทางทะเล บนเนื้อที่ ๓๐ ไร่ บริเวณด้านหน้าของมหาวิทยาลัยบูรพา ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข

อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงพระกรุณาเสด็จมาวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ.๒๕๒๕ และมอบให้แก่มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ.๒๕๒๖ ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๒๗ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทรงกระทำพิธีเปิดศูนย์วิทยาศาสตร์ทางทะเล หลังจากนั้นก็ตั้งได้ยกฐานะเป็นสถาบัน “สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา” เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๒๘

กิจกรรมหลักของสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา นั้น มุ่งเน้นเพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งความเป็นเลิศทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนนักวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลและสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ด้วยการพัฒนาการใช้ทรัพยากรทางทะเลและดำเนินการด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้บรรลุผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังเปิดบริการเป็นแหล่งท่องเที่ยวศึกษาหาความรู้ เป็นสถานฝึกงานและฝึกอบรมของเด็ก เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ครู และประชาชนทั่วไป โดยเปิดบริการในวันอังคาร-ศุกร์ เวลา ๐๘.๓๐-๑๖.๐๐ น. วันหยุด (เสาร์-อาทิตย์-นักขัตฤกษ์) ๐๘.๓๐-๑๗.๐๐ น. ปิดวันจันทร์

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

องค์ความรู้หลักของสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา แบ่งเป็นสองส่วน ส่วนแรกเป็นความรู้ในเรื่องความเป็นอยู่ของสัตว์และสิ่งมีชีวิตในทะเล ซึ่งได้แก่ สัตว์ที่อาศัยอยู่ในเขตน้ำขึ้นน้ำลง ปลาในแนวปะการัง การอยู่ร่วมกันของสิ่งมีชีวิต สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังน้ำเค็ม ปลาเศรษฐกิจ ปลารูปร่างแปลก และปลาผีเสื้อ ปลาที่มีขนาดใหญ่และอาศัยอยู่ในน้ำค่อนข้างลึกและทะเลเปิด บ่อเต่าทะเลและฉลาม ส่วนที่สองเป็นความรู้เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจทางการฟื้นฟู อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและด้านวิทยาศาสตร์การประมง รวมทั้งเรื่องราวของทะเล ระบบนิเวศ และสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในทะเล และความสำคัญของทะเลที่มีต่อมนุษย์ โดยเฉพาะเรื่องราวของอาณาจักรของสิ่งมีชีวิตในทะเลและระบบนิเวศในทะเล ความสำคัญของทะเลที่มีต่อมนุษย์ พิพิธภัณฑสถานเปลือกหอยและวิวัฒนาการของหอย

สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา มีรูปแบบการให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายอย่างกว้างขวาง โดยใช้รูปแบบหลัก ๔ รูปแบบ ดังนี้

- รูปแบบที่หนึ่ง เป็นการแสดงชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์และสิ่งที่มีชีวิตในทะเล
- รูปแบบที่สอง เป็นการแสดงพิพิธภัณฑ์พระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและเรื่องราวของทะเล
- รูปแบบที่สาม เป็นการให้บริการฝึกทักษะและประสบการณ์วิทยาศาสตร์ทางทะเลแก่กลุ่มเป้าหมายทั่วไป และกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจง
- รูปแบบที่สี่ เป็นการให้บริการด้านการวิจัยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิทยาศาสตร์ทางทะเลแก่นักวิจัย นิสิต นักศึกษาทั่วโลก

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

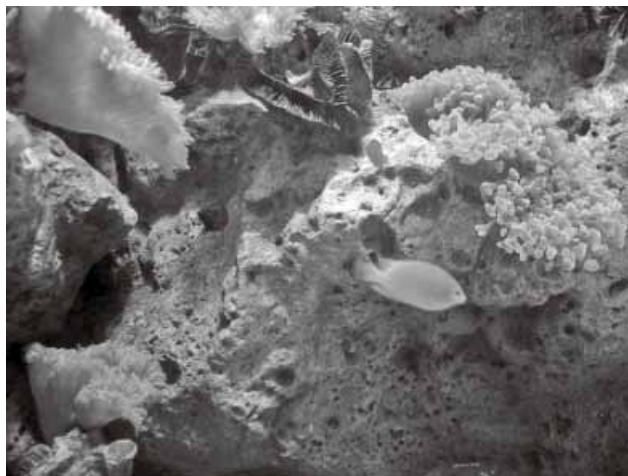
การบริหารจัดการของสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับการประกันคุณภาพระดับ ISO 9001:2000 และ ISO 14001:2004 จากหน่วยงานประกันคุณภาพการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการรับประกันว่าการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยบูรพามีความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพของคณะบุคลากร ๑๒๓ คน ประกอบด้วย ข้าราชการ ๕๐ คน พนักงานมหาวิทยาลัยเงินงบประมาณแผ่นดิน ๔ คน ลูกจ้างประจำ

๑๓ คน และพนักงานมหาวิทยาลัยเงินงบประมาณรายได้ ๕๖ คน แบ่งเป็น ๑ สำนักงาน ๔ ฝ่าย ๒ สถานีวิจัย และ ๑ โครงการ

ทรัพยากรหลักของสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา แบ่งเป็น ๔ ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่หนึ่ง เป็นงบประมาณแผ่นดินที่ได้จากเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี รายได้จากการจำหน่ายบัตรเข้าชม รายรับจากเงินทุนหมุนเวียนโครงการร้านค้าสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล เงินบริจาคและทรัพย์สินจากบุคคลและหน่วยงาน เป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปี
- ส่วนที่สอง เป็นทรัพยากรบุคคล ได้แก่ นักวิทยาศาสตร์ที่เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆ
- ส่วนที่สาม เป็นเครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ
- ส่วนที่สี่ เป็นองค์ความรู้จากงานวิจัยของนิสิตและบุคคลทั่วไป

จากทรัพยากรที่มีคุณภาพรอบด้านของสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเลจึงยืนยันความยั่งยืนในการให้บริการของแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างครบถ้วน

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพของสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเลแบ่งเป็น ๔ ส่วน เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกในการใช้ประโยชน์ของกลุ่มเป้าหมายที่มีวัตถุประสงค์หลากหลาย องค์ประกอบทางกายภาพหลักนี้ ได้แก่

- ส่วนแรก เป็นพื้นที่การทำงานของบุคลากร ประกอบด้วยห้องทำงานและห้องประชุม
- ส่วนที่สอง เป็นพื้นที่แสดงความเป็นอยู่ของสัตว์น้ำเค็ม แบ่งออกเป็น ๘ ส่วนย่อย ได้แก่ สัตว์ที่อาศัยอยู่ในเขตน้ำขึ้นน้ำลง ปลาในแนวปะการัง การอยู่ร่วมกันของสิ่งมีชีวิต สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังน้ำเค็ม ปลาเศรษฐกิจ ปลารูปปร่างแปลกและปลามีพิษ ปลาที่มีขนาดใหญ่และอาศัยอยู่ในน้ำค่อนข้างลึกและทะเลเปิด และ เต่าทะเลและฉลาม
- ส่วนที่สาม เป็นพื้นที่แสดงพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ทางทะเล แบ่งเป็น ๒ ส่วนย่อย ได้แก่ ส่วนที่แสดงนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ โดยแสดงพระราชกรณียกิจทางการฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และด้านวิทยาศาสตร์การประมง อีกส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่จัด

แสดงนิทรรศการเกี่ยวกับเรื่องราวของทะเล ระบบนิเวศ และสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในทะเล รวมทั้งความสำคัญของทะเลที่มีต่อมนุษย์ ซึ่งแสดงเรื่องราวของอาณาจักรของสิ่งมีชีวิตในทะเล ทะเลและระบบนิเวศในทะเล ความสำคัญของทะเลที่มีต่อมนุษย์ พิพิธภัณฑสถานเปลือกหอยและวิวัฒนาการของหอย

- ส่วนที่สี่ เป็นพื้นที่สำหรับการค้นคว้าวิจัยของนักวิทยาศาสตร์ และกลุ่มสนใจต่างๆ

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

เครือข่ายของสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา กระจายอยู่ในทุกภาคส่วนของประเทศไทย ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชนที่เปิดสอนสาขาวิทยาศาสตร์ทางทะเลและสาขาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ทางทะเล เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เป็นต้น นอกจากนี้มีเครือข่ายมหาวิทยาลัยต่างประเทศ เช่น มหาวิทยาลัยในประเทศจีน และเวียดนาม เป็นต้น รวมทั้งเครือข่ายทางวิชาชีพ ได้แก่ เครือข่าย Aquarium ทั่วโลก

ในส่วนชุมชนและสถานศึกษาในประเทศไทยที่เป็นเครือข่ายของสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งเป็นเครือข่ายที่มีจำนวนมาก ได้แก่ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานทั่วประเทศ ชุมชนทางทะเลทั่วประเทศ เช่น ชุมชนแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี เป็นต้น

บทสรุปของความสำเ็จ

ด้วยประวัติอันยาวนานเกือบ ๔๐ ปี ในปัจจุบัน สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับการยอมรับว่า เป็นแหล่งการเรียนรู้ประเภทพิพิธภัณฑสถานที่เปิดให้บริการทางการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลแก่ เด็ก เยาวชน นิสิต นักศึกษา นักวิจัย และประชาชนทั่วไป โดยมีปรัชญา “พัฒนางานวิจัย ใส่ใจให้บริการ ประสานความร่วมมือ ยึดถือแนวทางอนุรักษ์ พิทักษ์ทะเลไทย” ภายใต้

วิสัยทัศน์ “เพื่อให้สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเลเป็นหน่วยงานที่เป็นผู้นำด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาค้นคว้า โดยเน้นการวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเล ตลอดจนสร้างความเป็นเลิศด้านวิจัยให้เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศและระดับนานาชาติ มีแนวทางพัฒนาสถาบันที่สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยโดยเน้นความเป็นสากล การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมทั้งการบริการวิชาการแก่ชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จะดำรงความเป็นผู้นำของการค้นคว้าวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเล โดยสร้างความพร้อมในด้านการบริหารจัดการ ตลอดจนการผลิตผลงานวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติสืบไป”

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ

---

๑๒๐ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ

องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ (อพ.วช.) ก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ณ ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เป็นองค์กรที่มีความเป็นเลิศในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ให้บริการและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบกับความโดดเด่นของอาคารพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ที่ได้รับการออกแบบอย่างทันสมัย มีลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมด้วย โครงสร้างรูปทรงเรขาคณิต อาคารรูปสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ ๓ ลูก แต่ละลูก มีขนาด ๒๐×๒๐×๒๐ เมตร วางพียงกัน เพื่อพยุ่งและเฉลิยน้าหนักของ กันและกัน ทำให้เกิดความสมดุลในการทรงตัวโดยมีรากฐานในการรับน้ำหนักของตึก ตรงบริเวณมุมแหลมของรูปสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ทั้ง ๓ ลูก ผนังภายนอกอาคารกรุด้วย แผ่นเหล็กเคลือบเซรามิก เป็นอาคาร ๖ ชั้น สูงประมาณ ๔๕ เมตร

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ เป็นศูนย์รวมทางด้านข้อมูลและวิชาการเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิด จิตสำนึก จินตนาการและทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้แก่สังคมไทย ด้วย

การจัดนิทรรศการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีส่งเสริมและแสดงกิจกรรมหรือผลงานสิ่งประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้ความรู้และความบันเทิงแก่ประชาชนตลอดจนส่งเสริมการวิจัย การให้บริการด้านวิชาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อีกทั้งรวบรวมวัตถุ จำแนกประเภทวัตถุ จัดทำบันทึกหลักฐานและสงวนรักษาผลงานสิ่งประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ในการศึกษา วิจัยและความก้าวหน้าทางวิชาการ

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ เป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีวิสัยทัศน์เป็นองค์กรที่มีความเป็นเลิศในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ให้บริการและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายใต้พันธกิจเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิด จิตสำนึกและทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแก่สังคมไทย ด้วยการจัดการนิทรรศการ กิจกรรม รวมวัสดุตัวอย่าง การสื่อสารทางวิทยาศาสตร์และการวิจัยที่เกี่ยวข้อง บนค่านิยมพื้นฐานที่ว่า “สร้างความรู้ ให้บริการผู้ชม สร้างสังคมวิทยาศาสตร์”

องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ มีโครงสร้างการบริหารประกอบด้วย สำนักบริหาร สำนักพัฒนาความตระหนัก ความเข้าใจในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา และพิพิธภัณฑ์เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการความรู้คู่ความเพลิดเพลิน การรณรงค์ให้มีความเข้าใจด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีนโยบายในการบริหารองค์กร คือ พัฒนาระบบบริหาร ปรับปรุงระบบงาน พัฒนาบุคลากร ให้มีศักยภาพอย่างต่อเนื่อง บำรุงรักษาและพัฒนาสถานที่ และพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังใช้กลยุทธ์ที่สำคัญ คือ การดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลและการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการสร้างนวัตกรรมและการเรียนรู้ รวมทั้งการปรับปรุงการบริหารภายในเพื่อรองรับการพัฒนาองค์กรและการเปลี่ยนแปลง

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

อาคารพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์มีลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมด้านการออกแบบที่ความทันสมัยด้วยโครงสร้างรูปทรงเรขาคณิต อาคารรูปลูกบาศก์ ๓ ลูก ยึดติดกัน มีมุมแหลม ๓ จุด เป็นฐานรับน้ำหนัก ผลึกภายนอกกรุด้วยแผ่นเหล็กเคลือบเซรามิก มีความสูงประมาณ ๔๕ เมตร มีพื้นที่ใช้สอยรวม ๑๘,๐๐๐ ตารางเมตร เป็นอาคาร ๖ ชั้น ประกอบด้วย

- ชั้นที่ ๑ ส่วนต้อนรับและแนะนำการเข้าชม มีระบบแสง สี สัญลักษณ์ทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ พร้อมทั้งชิ้นงานตัวอย่างขนาดใหญ่โดยมีสื่อผสมฉายภาพ
- ชั้นที่ ๒ ประวัติการค้นพบและการประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีบรรยากาศเหมือนอยู่ในวงล้อมของกาแลคซี่ แสดงการกำเนิดมนุษยชาติและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์
- ชั้นที่ ๓ วิทยาศาสตร์พื้นฐานและพลังงานในหัวข้อต่างๆ ที่เน้นการใช้สื่อสัมผัสเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจและดูแสดงวัตถุตัวอย่าง อุโมงค์พลังงานและโรงภาพยนตร์
- ชั้นที่ ๔ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเกี่ยวกับประเทศไทย จัดแสดงด้วยแบบจำลองขนาดเท่าจริงพร้อมบรรยากาศแสงและเสียง
- ชั้นที่ ๕ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน แสดงภาพเคลื่อนไหวตามพื้นและทางเดินเกี่ยวกับการประยุกต์วิทยาศาสตร์ในด้านร่างกายและสุขภาพ การคมนาคมและสภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวัน
- ชั้นที่ ๖ เทคโนโลยีภูมิปัญญาของไทย แสดงวิถีชีวิตของคนไทยที่ใช้เทคโนโลยีพื้นบ้านสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

กิจกรรม/การให้บริการ

องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติเน้นการให้บริการที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ โดยคำนึงถึงการ “สร้างความพึงพอใจแก่ผู้เข้าชมในด้านบริการและเนื้อหาวิชาการ” อพ.วช. ได้ดำเนินการเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ถึงกิจกรรมและบริการที่มีอยู่ทั้งด้านนิทรรศการและกิจกรรมเสริมการศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับประโยชน์โดยตรง คือ นักเรียน ครู-อาจารย์ โดยการสื่อสารโดยตรงสู่กลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการดังนี้

- การอบรมครู ให้มีความเข้าใจต่อการบริการของ อพ.วช. รวมทั้งกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาทักษะการสอนวิทยาศาสตร์
- การอบรมมัคคุเทศก์ เป็นการขยายกลุ่มผู้ให้บริการไปสู่นักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยใช้ อพ.วช. เป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่ให้สาระและความเพลิดเพลิน

- การจัดกิจกรรมสำหรับครอบครัวเป็นการเพิ่มผู้ใช้บริการในกลุ่มที่เป็นครอบครัวให้มากขึ้น โดยเฉพาะ ให้ครอบครัวใช้เวลากับ อพ.วช. ในวันหยุดโดยจัดกิจกรรม เช่น Walk Rally และละครวิทยาศาสตร์แสดง สานิตทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น
- การจัดการวาทนาวิทยาศาสตร์ เป็นการเพิ่มโอกาสให้กับกลุ่มเด็ก เยาวชนในภูมิภาคโดยจัดนิทรรศการวิทยาศาสตร์เคลื่อนที่ พร้อมกิจกรรมการแข่งขันทางวิทยาศาสตร์

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ มีนโยบายในการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษา นักวิชาการ ตลอดจนความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชนและองค์กรระหว่างประเทศเพื่อสร้างความเข้าใจในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล เกิดจิตสำนึกที่ดีทางวิทยาศาสตร์ และนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างจริงจัง จนเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนต่อไป

บทสรุปของความสำเร็จ

การดำเนินงานตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาขององค์การพิพิธภัณฑ์ วิทยาศาสตร์แห่งชาติได้สร้างประสบการณ์และการเรียนรู้ โดยเฉพาะการพัฒนา นิทรรศการและกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้องค์กรสามารถสร้างการยอมรับให้เกิดขึ้น และสร้างความเป็นผู้นำในฐานะแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของชาติ ด้วยการสร้างความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศในการพัฒนาบุคลากรและ พัฒนากิจกรรมส่งผลให้ อพ.วช. ได้รับการยอมรับในระดับสูงจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง ในฐานะแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ผลจากการดำเนินงานทำให้ อพ.วช. ได้สะสมความสามารถทั้งด้านวิชาการและบริการไว้จนเป็นที่ยอมรับ อย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กร “เป็นองค์กรที่มีความเป็นเลิศในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ให้บริการและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี”

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่ง การเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์

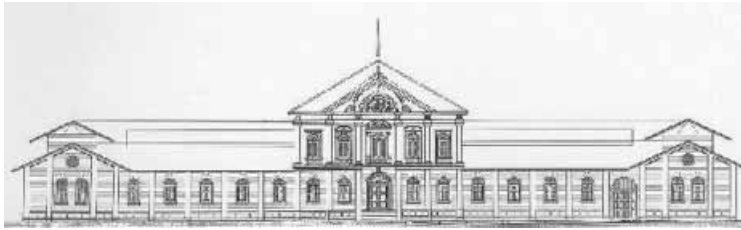

๑๒๖ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ (The National Gallery) จัดเป็นพิพิธภัณฑสถานศิลปะ ระดับชาติ ตั้งอยู่ที่ถนนเจ้าฟ้า เชียงสะพานปิ่นเกล้า เขตพระนคร กรุงเทพฯ ซึ่งในอดีตเป็นสถานที่ตั้งพระตำหนักของเจ้านายฝ่ายวังหน้า (กรมพระราชวังบวรสถานมงคล) มาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริให้สร้างโรงงานผลิตเหรียญเงินแห่งใหม่ที่มีความทันสมัย โดยเลือกพื้นที่บริเวณริมคลองคูเมืองเดิม ใกล้วัดชนะสงคราม ดังนั้นจึงต้องรื้อถอนพระตำหนักเจ้านายวังหน้า เพื่อก่อสร้างโรงผลิตเหรียญดังกล่าว พระราชทานนามว่า “โรงกษาปณ์สิทธิการ”

โรงกษาปณ์แห่งนี้ สร้างขึ้นตามลักษณะทางสถาปัตยกรรมตะวันตก โดยสถาปนิกชาวอิตาลีชื่อ นายคาร์โล อัลเลกรี (Carlo Allegri) เป็นผู้ออกแบบ โดยได้แรงบันดาลใจมาจากโรงงานเครื่องจักรที่เมืองเบอร์มิงแฮม ประเทศอังกฤษ มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรม คือ อาคารหลักด้านหน้าเป็นทรงปั้นหยาสูงสองชั้น หลังคามุงกระเบื้องว่าว สองข้างอาคารหลักต่อเป็นปีกยาว เป็นอาคารชั้นเดียวหักมุมฉากสี่ด้าน บรรจบกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมจตุรัส เชื่อมต่อกัน บริเวณสันหลังคาช่องบานประตูและหน้าต่างประดับด้วยลวดลายฉลุไม่อย่างงดงาม

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๑๑ กรมธนารักษ์ได้ย้ายไปสร้างโรงงานแห่งใหม่ โรงกษาปณ์เดิมจึงร้างลง ในวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี การพิพิธภัณฑสถานไทย เมื่อ ปี พ.ศ.๒๕๑๓ กรมศิลปากรได้ริเริ่มโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถาน ประเภทศิลปะสมัยใหม่ จึงขอใช้อาคารแห่งนี้จัดตั้งเป็นหอศิลป์แห่งชาติ โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้นยังดำรงพระยศ เป็น สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนราชสุดา เสด็จเป็นองค์ประธานเปิด ต่อมาได้ปิดปรับปรุง และเปลี่ยนชื่อให้ตรงตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๕ ว่า “พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์” และเปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าชม ตั้งแต่วันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๑

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ นี้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นสถานที่เก็บรวบรวม รักษาและจัดแสดงผลงานศิลปกรรม ประเภท จิตรกรรม ประติมากรรม ทัศนศิลป์ ของศิลปินผู้มีชื่อเสียงทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ตลอดจนเป็นศูนย์ศึกษา วิจัย และเผยแพร่ความรู้ เกี่ยวกับศิลปกรรม ทั้งแบบไทยประเพณีและร่วมสมัย นับเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สำคัญแห่งหนึ่ง เปิดให้บริการวันพุธ-อาทิตย์ เวลา ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ น. ปิดวันจันทร์-อังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับผลงานศิลปกรรมหลากหลายด้าน ประกอบด้วย พระปรีชาสามารถและอัจฉริยภาพในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน สาระความรู้ในพระพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย สังคม สิ่งแวดล้อม การสนับสนุนศิลปกรรมของรัฐ และแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ มีวิสัยทัศน์เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ศิลปะของชาติ เป็นผู้นำการพัฒนาหอศิลป์ในชาติไปสู่มาตรฐานสากล โดยกำหนดนโยบายหลักให้มีการปรับระบบการบริหารและการบริการที่เหมาะสมกับ

สภาวะแวดล้อมในปัจจุบันมากที่สุด ตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้และสร้างความพึงพอใจในการให้บริการมากที่สุด การบริหารงานและปฏิบัติงานมีความคล่องตัวไม่ซ้ำซ้อน ง่ายต่อการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ และสะดวกต่อการให้บริการ บุคคลากรทุกระดับภายในหอศิลป์มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนกลยุทธ์/แผนงาน การบริหารจัดการแบ่งเป็น ๒ ฝ่ายหลัก ได้แก่ ฝ่ายนิทรรศการและฝ่ายธุรการ

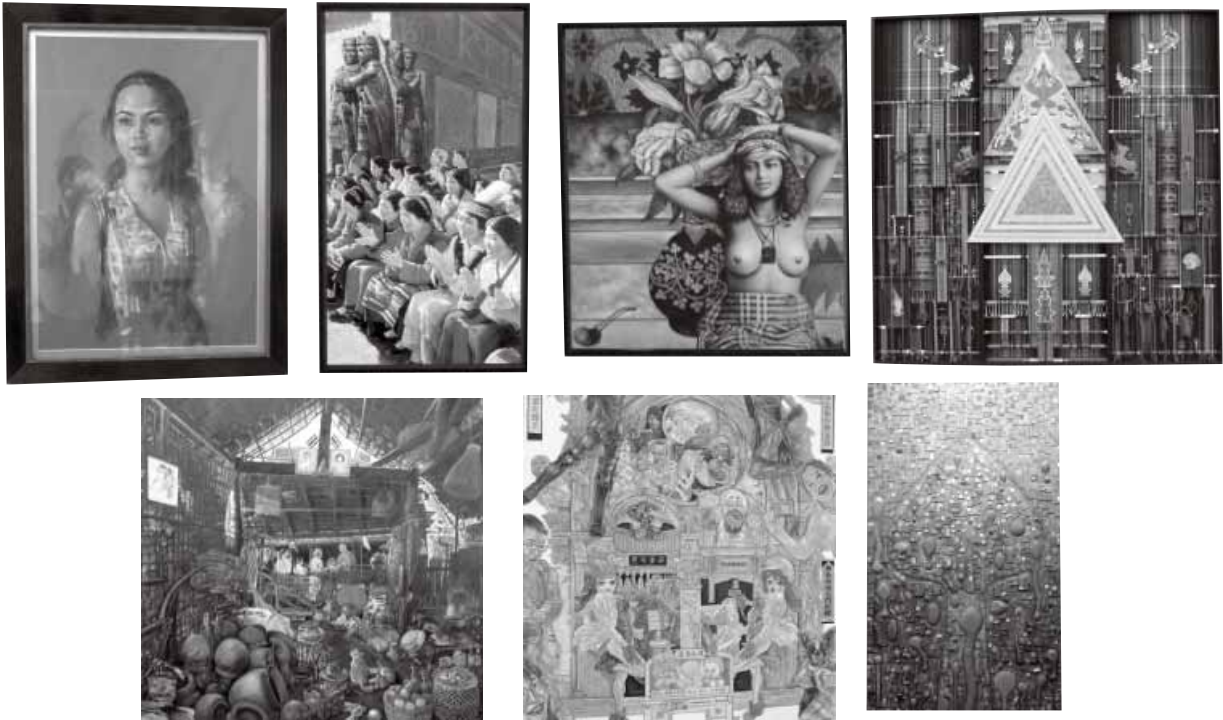
การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ จัดแสดงศิลปวัตถุ ผลงานของศิลปินผู้มีชื่อเสียงระดับชาติและระดับโลก ทั้งงานจิตรกรรมและงานประติมากรรม รวม ๑,๒๕๗ รายการ โดยจัดแสดงนิทรรศการถาวร ๕ ห้อง ดังนี้

๑. **ห้องจิตรกรรมภาพฝีพระหัตถ์** จัดแสดงภาพเขียนฝีพระหัตถ์ของพระมหากษัตริย์ เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสชื่นชมในพระปรีชาสามารถและพระอัจฉริยภาพในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช

๒. **ห้องจิตรกรรมไทยประเพณี** จัดแสดงจิตรกรรมไทยประเพณี ซึ่งเป็นจิตรกรรมที่มีวิธีการสร้างสรรค์อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและได้รับสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนกลายเป็นระเบียบแบบแผน โดยมีเนื้อหาหลักที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาที่สุดอดแทรกด้วยเรื่องราวในวรรณคดีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในสมัยก่อน ดังเช่น พระบฏ (จิตรกรรมไทยประเพณีบนผืนผ้า) ในสมัยอยุธยา จิตรกรรมฝีพระหัตถ์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ จิตรกรรมชุดพงศาวดารประกอบโครงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้น

๓. หอจิตรกรรมไทยแบบตะวันตก จัดแสดงผลงานในแบบตะวันตกที่สร้างสรรค์ ขึ้นโดยศิลปินชาวตะวันตก ที่เข้ามารับราชการในเมืองไทยและศิลปินไทยที่ได้ไปศึกษางานศิลปะในต่างประเทศ ดังเช่น ผลงานของพระสรลักษณ์ลิขิต มหาเด็กในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ภาพพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เขียนโดยศิลปินชาวตะวันตก โดยใช้เทคนิคภาพพิมพ์ เป็นต้น

๔. หอศิลปกรรม ตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๔๗๕ - ๒๕๑๐ จัดแสดงศิลปกรรมในยุคของการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบบประชาธิปไตยในปี พ.ศ.๒๔๗๕ ส่งผลให้รัฐบาลมีบทบาทในการสนับสนุนและอุปถัมภ์ศิลปกรรมแขนงต่างๆ แทนราชสำนัก ดังเช่น ผลงานของ ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี, เพื่อ หริพิทักษ์ มีเซียม ยิบอินซอย เขียน ยิ้มศิริ จำรัส เกียรติก้อง อังคาร กัลยาณพงศ์ ชะลูด นิ่มเสมอ ประสงค์ ปัทมนุช เป็นต้น

๕. หอศิลปกรรม ตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๕๑๑ - ปัจจุบัน จัดแสดงศิลปวัตถุตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๑๑ เป็นต้นมา ซึ่งในช่วงนี้ ถือได้ว่าเป็นช่วงเวลาแห่งความคิดสร้างสรรค์ ได้ปรากฏสถาบันทางศิลปะและกลุ่มศิลปินมากมาย ศิลปินล้วนมีอิสรภาพในเรื่องแนวความคิดและความเชื่อส่วนบุคคล มีรูปแบบ เทคนิค วิธีการทางศิลปะที่มีความแตกต่างและหลากหลายยิ่งขึ้น ในห้องนี้ได้จัดแสดงผลงานของศิลปินแห่งชาติ และศิลปินที่มีชื่อเสียงหลายท่าน ดังเช่น ผลงาน ของ นนธิวรรณ จันทนะพะลีน ปรีชา เกาทอง จักรพันธุ์ โปษยกฤต อิทธิพล ตั้งโฉลก ประเทือง เอมเจริญ ช่าง มุลพินิจ เฉลิมชัย โหมิตพิพัฒน์ กมล ทศนาชลี วิโชค มุกดามณี เป็นต้น

กิจกรรม/การให้บริการ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ มีกิจกรรมและบริการเพื่อเสริมสร้างความรู้ทางศิลปกรรมทั้งงานจิตรกรรมและงานประติมากรรม ดังนี้

- งานวิชาการ ศึกษา ค้นคว้า วิจัยงานศิลปกรรมในสาขาทัศนศิลป์ ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานศิลปกรรม การฝึกอบรม ประชุมเชิงปฏิบัติการ และการประชุมสัมมนา
- งานบริการทรัพยากรด้วยระบบอินเทอร์เน็ต ผ่านเว็บไซต์ www.thailandmuseum.com
- งานบริการการศึกษา จัดทำเอกสารและเผยแพร่งานศิลปกรรมในรูปแบบต่างๆ อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์ ป้ายประชาสัมพันธ์ วิทยุทัศน์ ซีดีรอม อินเทอร์เน็ต รวมทั้งเผยแพร่ในสื่อมวลชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและความสนใจของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มนักเรียน นักศึกษา กลุ่มศิลปินและผู้สอนศิลปะ กลุ่มประชาชน และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคม
- บริการนำชมและประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องแก่กลุ่มเป้าหมาย ทั้ง ๔ กลุ่ม ทั้งการสัมมนา การเสวนา การสาธิต การฝึกอบรม การจัดกิจกรรมเชิงบูรณาการ การเยี่ยมชมเข้าชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์
- การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ มีการติดตาม สำนวจความพึงพอใจ ติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเป็นรายไตรมาส ทั้งกลุ่มผู้เข้าชมและกลุ่มผู้ร่วมกิจกรรม โดยจัดเก็บข้อมูลทั้งข้อมูลเอกสารและข้อมูลดิจิทัล เพื่อนำผลการประเมินพัฒนางาน/กิจกรรม

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ ประสานสัมพันธ์และมีเครือข่ายทางศิลปะกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกประเทศเพื่อร่วมสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาคณะความรู้ทางศิลปกรรม จัดเป็นหอศิลป์ที่มีมาตรฐานเทียบเท่าระดับสากล ได้รับการจัดให้เป็นสถานที่ต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง ระดับพระราชอาคันตุกะและแขกของรัฐบาล

โครงการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์

๑. จัดทำโครงการ **Museum Without Wall** ภายใต้แนวความคิดที่ว่า “ศิลปะเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต” โดยการนำความรู้เรื่องศิลปะที่หาได้จากการมาชมพิพิธภัณฑสถานออกไปสู่สาธารณชน โดยผ่านสื่อประเภทต่างๆ ที่สามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่

- ๑.๑ จัดทำ web site (อยู่ระหว่างดำเนินการ)
- ๑.๒ จัดทำป้ายนิทรรศการอัจฉริยะ โดยติดตั้งสื่อสิ่งพิมพ์ที่ให้ความรู้ด้านศิลปะในแง่มุมต่างๆ ที่ป้ายโฆษณาบริเวณสถานีขนส่งมวลชนประเภทต่างๆ เนื่องจากเป็นสถานที่ที่ประชาชนส่วนใหญ่เข้ามาใช้บริการ ได้แก่ ป้ายโฆษณาบริเวณป้ายรถโดยสารประจำทาง สถานีรถไฟหัวลำโพง สถานีรถไฟฟ้ามวยพ้า สถานีรถไฟฟ้ามหานคร และท่าอากาศยาน ฯลฯ

- ๑.๓ จัดทำ Virtual Museum หรือการจัดทำพิพิธภัณฑ์เสมือนจริง ทั้งนิทรรศการถาวรและนิทรรศการชั่วคราว โดยเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตโดยมีแนวความคิดที่ว่า ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนในโลก ก็สามารถเข้ามาชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ได้

๒. Take One Picture : หนึ่งรูปหลากหลายความรู้ จัดกิจกรรมพาน้องๆ จากโรงเรียน เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ หลังจากนั้น ก็พาไปชมผลงานศิลปะ ๑ เรื่อง (ประมาณ ๓-๕ ภาพ) ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาในชั้นเรียน ดังเช่น เรื่องราวในวรรณคดี ประวัติศาสตร์ พงศาวดาร สังคม ภาษา โดยเจ้าหน้าที่จะเล่าเรื่องราวในแง่มุมต่างๆ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ศิลปะ วรรณคดี สังคม ภาษา เครื่องแต่งกาย รูปแบบสถาปัตยกรรม ที่ปรากฏในภาพ เพื่อให้ห้องๆ ได้นำความรู้ที่ได้ไปเชื่อมโยงกับวิชาที่เรียนและความรู้รอบตัว พร้อมกันนี้ ยังมีกิจกรรมเสริมเพื่อเพิ่มความน่าสนใจอีกด้วย เช่น วาดรูป เล่นละคร ทำหุ่น (สวมหน้า) หรือ หุ่นมือ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ห้องๆ ได้ชมผลงานศิลปะด้วยความเข้าใจและสนุกมากยิ่งขึ้น

๓. Gallery Talk : จิบน้ำชา ชมงานศิลป์ จัดกิจกรรมให้ศิลปินพบปะกับผู้ชื่นชอบงานศิลปะ ประชาชนทั่วไป และผู้เข้ารับการอบรมศิลปะสุดสัปดาห์ โดยให้ศิลปินที่มีผลงานจัดแสดงนิทรรศการในช่วงเดือนนั้นๆ ได้มาเล่าประสบการณ์ การทำงานศิลปะในแง่มุมต่างๆ และเปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด

บทสรุปของความสำเ็จ

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

หอศิลปมหาวิทยาลัยกรุงเทพ

---

๑๓๔ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

หอศิลปมหาวิทยาลัยกรุงเทพ

หอศิลปมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (Bangkok University Gallery : BUG) ตั้งอยู่ที่ ถนนพระราม ๔ แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพฯ โดยตระหนักถึงความสำเร็จในการสร้างศิลปกรรมว่าเป็นการพัฒนาชาติ ศิลปกรรมร่วมสมัยเป็นมรดกใหม่และเป็นองค์ความรู้ที่มีค่าของชาติและสังคม หอศิลปมหาวิทยาลัยกรุงเทพ มุ่งมั่นที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ เผยแพร่ผลงานศิลปะและการออกแบบรวมทั้งงานด้านศิลปวัฒนธรรมอื่นเพื่อให้นักศึกษา ประชาชนทั่วไปและชุมชนได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมอันเป็นส่วนหนึ่งของประชาชนในสังคม ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ของหอศิลปมหาวิทยาลัยกรุงเทพ เปิดให้บริการวันอังคาร-เสาร์ เวลา ๐๙.๓๐-๑๙.๐๐ น.

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

ความรู้ที่ได้จากหอศิลปมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ได้แก่ ข้อมูลและผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยและการออกแบบเพื่อให้นักศึกษา เยาวชน และประชาชนตระหนัก เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย สามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

หอศิลปมหาวิทยาลัยกรุงเทพมีนโยบายเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เผยแพร่ศิลปะและการออกแบบรวมทั้งผลงานทางวิชาการศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเพื่อเป็นศูนย์รวมองค์ความรู้ พัฒนาสังคมไทยไปสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน เป็นหน่วยงานในสังกัดคณะศิลปกรรมศาสตร์ มีโครงสร้างการบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปวัฒนธรรมจากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย กำหนดนโยบายจัดกิจกรรมปีละ ๑๐ ครั้ง โดยมีคณะทำงานโครงการหอศิลป์เป็นผู้ปฏิบัติงาน

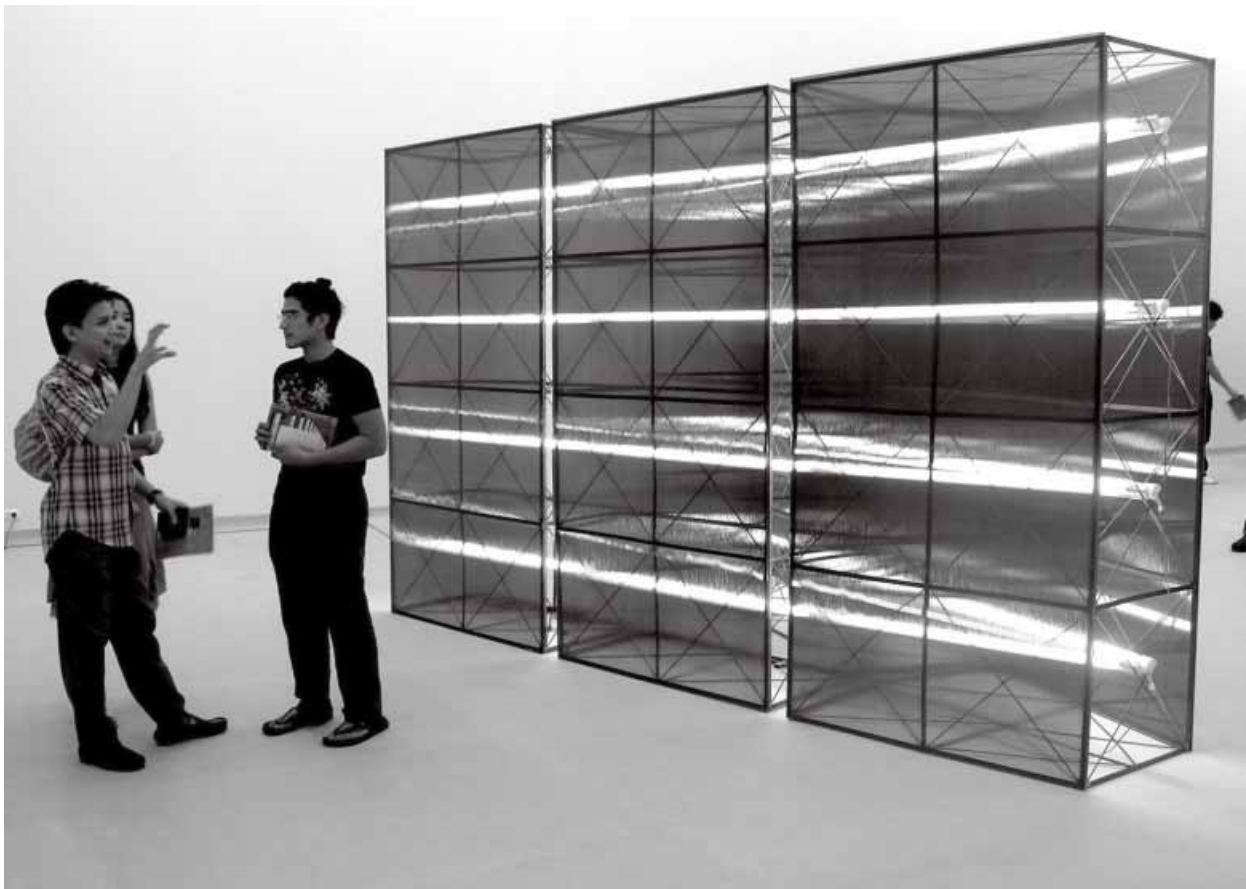

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

หอศิลปมหาวิทยาลัยกรุงเทพมีพื้นที่ใช้สอยของอาคาร ประมาณ ๑.๐๐๐ ตารางเมตร จัดเป็นส่วนนิทรรศการ (Gallery) ๒ ห้อง ห้องบรรยายและสัมมนา (Lecture Room) ส่วนสำนักงาน(Administration Office) ส่วนเก็บผลงาน (Storage) ส่วนสาธารณะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ฐานศิลปะ(Public Area) มีร้านอาหารและร้านค้าแสดงผลงานศิลปิน นักศึกษา นักเรียน เยาวชนฝากขาย ส่วนหน้าอาคารจัดเป็นลานศิลปวัฒนธรรมสำหรับเยาวชนและชุมชน

การให้บริการ

เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เผยแพร่ผลงานจัดแสดงผลงานด้านศิลปกรรม การออกแบบ และศิลปวัฒนธรรม สร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ สืบสานพัฒนา เผยแพร่วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทย ผ่านกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่เชื่อมโยงกับชุมชน แสวงหาความร่วมมือกับองค์กร หน่วยงานให้บริการทางศิลปะร่วมสมัย จัดลานศิลปวัฒนธรรม สนับสนุนผู้สร้างสรรค์งานรุ่นใหม่ให้มีเวทีแสดงผลงานและพัฒนาตนเอง จัดทำศูนย์รวบรวมข้อมูลทางด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเพื่อบริการทางการศึกษา จัดนิทรรศการแสดงผลงานตอบสนองความต้องการของ

ประชาชนทุกกลุ่มในสังคมอย่างเข้าใจสังคม รวมถึงผลงานของศิลปินและนักออกแบบชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีการประชาสัมพันธ์โดยจัดทำสูจิบัตร โปสเตอร์ โปสการ์ด ป้ายโฆษณาในชุมชนและเว็บไซต์ในทุกนิทรรศการและกิจกรรม จัดทำทะเบียนผู้เข้าชมเพื่อเป็นเครือข่ายประชาสัมพันธ์ทาง E-mail มีการสำรวจข้อมูลผู้ใช้บริการทุกกลุ่มและติดตามผลการปฏิบัติงานเพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการอย่างต่อเนื่องการแสดงผลงานศิลปะตอบสนองความต้องการของนักศึกษา นักเรียน และประชาชนทั่วไป

เครือข่ายการมีส่วนร่วม

ได้กำหนดเป็นพันธกิจที่จะต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการเผยแพร่ทางวิชาการผลงานสร้างสรรค์กับสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา อาชีวศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชนที่มีปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคงของครอบครัวเพื่อเปิดโอกาสให้เข้าชมนิทรรศการ ร่วมกิจกรรมศึกษา มุ่งหวังให้งานศิลปะช่วยคลายปัญหาทางสังคม และกล่อมเกลาคิดใจ ทำให้มีเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้กับองค์กรหน่วยงานศิลปวัฒนธรรมระดับชาติและนานาชาติ จัดนิทรรศการและกิจกรรมต่างๆ อาทิ โครงการนิทรรศการศิลปกรรม Brand New 2006 ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างหอศิลป์ตาดู หอศิลป์วิทยานิทรรศน์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ Hot Art Gallery

บทสรุปของความสำเร็จ

หอศิลปมหาวิทยาลัยกรุงเทพเป็นองค์กรที่ระดมทรัพยากรด้านศิลปกรรมและการออกแบบ นำเสนอผ่านการแสดง นิทรรศการ การบรรยาย การสัมมนา การประชุมปฏิบัติการ จากภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งมีมูลค่าหลายสิบล้านบาทให้นักศึกษา นักเรียน ประชาชน ชุมชน เข้าศึกษาเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความประทับใจ ความคิด และจินตนาการ ผ่อนคลายปัญหาสังคมอย่างสร้างสรรค์ ตรีธาต่อความรัก ซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ก่อเกิดความสมดุลต่อชีวิตและจิตใจ

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ หอศิลปมหาวิทยาลัยกรุงเทพ เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

หอศิลป์วิถุยนัทรศนั

---

๑๕๐ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

หอศิลป์วิทยานิทรรศน์

หอศิลป์วิทยานิทรรศน์ (The Art Center) เป็นหน่วยงานในสังกัดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดบริการในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ตั้งอยู่ในสถาบันวิทยบริการ ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ กรุงเทพฯ เปิดบริการในวันจันทร์-ศุกร์ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๙.๐๐ น. และวันเสาร์ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

หอศิลป์วิทยานิทรรศน์จัดเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นชุมทรัพย์ทางศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของประเทศ นำเสนอผลงานศิลปะร่วมสมัยที่หลากหลาย อาทิ งานทัศนศิลป์ งานสังคีตศิลป์ งานศิลปะการแสดง สามารถ

สนองความต้องการทั้งการเรียนการสอน การค้นคว้าวิจัยของประชาคมจุฬาฯ และประชาชนผู้สนใจ

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

หอศิลป์วิทยานิทรรศน์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดเป็นหน่วยงานชั้นนำของประเทศ ที่สร้างสรรค์ เผยแพร่ และถ่ายทอดความรู้ทางศิลปะร่วมสมัยของประเทศไทยและต่างประเทศให้แก่สังคมอย่างต่อเนื่อง ทั้งสาระความรู้และสุนทรียภาพ อาทิ

- ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ศิลปะที่สร้างสรรค์ใช้แนวความคิดของสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบันเป็นพื้นฐาน ครอบคลุมเนื้อหาสหสาขาวิชาในด้านทัศนศิลป์ อาทิ จิตรกรรม ภาพถ่าย ประติมากรรม สังคีตศิลป์ และศิลปะการแสดง โดยจัดการความรู้ที่เอื้อให้กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงได้โดยสะดวก ขณะเดียวกันเปิดโอกาสให้มีการสร้างสรรค์ ผลงานทางศิลปะที่นอกเหนือกฎเกณฑ์เดิมภายใต้ความเชื่อที่ว่าความคิดสร้างสรรค์คือ

ทักษะสำคัญของการอยู่รอดของบัณฑิตในโลกข้างหน้า จินตนาการ คือสิ่งที่พวกเขาจะต่อยอดออกไปไกลกว่าความเข้าใจที่เคยมี

- ศูนย์กลางความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย มีการจัดทำโครงการระยะยาว ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกันทั้งนิทรรศการผลงานศิลปะ การประชุมสัมมนา การเสวนา การจัดทำสื่อเผยแพร่ประเภทต่างๆ รวมทั้งเป็นแหล่ง

ทดลอง ค้นคว้าทำทนาย การรับรู้เดิมเพื่อหาแนวคิดใหม่ภายใต้ความเชื่อที่ว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ ทักษะสำคัญของการอยู่รอดของบัณฑิตในโลกวันข้างหน้า จินตนาการ คือ สิ่งที่พวกเขาจะต่อยอดออกไปไกลกว่าความเข้าใจที่เคยมี

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเ็จ

หอศิลปวิทยนิทรรศน์ ชุมทรัพย์ทางศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ทั้งการแสวงหา สรรค์สร้าง และเผยแพร่องค์ความรู้จัดเป็นหน่วยงานในกำกับดูแลของสถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายใต้พันธกิจ-ศูนย์กลางความรู้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ที่มีการเชื่อมประสานงานวิชาการทางศิลปะร่วมสมัยกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อประเภทต่างๆ รวมทั้งการติดตามประเมินผลงานจากทุกนิทรรศการ ทุกกิจกรรม เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

หอศิลปวิทยนิทรรศน์ ตั้งอยู่ที่ชั้น ๗ อาคารสถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีพื้นที่สำหรับการนำเสนอผลงาน จัดนิทรรศการ และพื้นที่สำหรับการทดลอง ค้นคว้าและทำทนายการรับรู้เดิมเพื่อหาแนวคิดใหม่

กิจกรรม/การให้บริการ

หอศิลปวิทยนิทรรศน์มีแผนการจัดการความรู้ โดยจัดโปรแกรมด้านการศึกษาควบคู่กับนิทรรศการ อาทิ

- นิทรรศการศิลปะ เช่น Performativity (๑๒ ตุลาคม - ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙) นิทรรศการศิลปะสื่อการแสดงสดในรูปวิถีทัศน์ของศิลปินในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่นำเสนอมุมมองและรูปแบบที่แตกต่างกันอย่างสุดขีด และทำให้ทราบว่าความเข้าใจในศิลปะชนิดนี้ยังมีความเลื่อมล้ำมาก มีการตีความต่างๆ

- นานาชาติในเชิงบวก ทว่าผลงานทุกชิ้นต่างเชื่อมโยงกันด้วยการอาศัย “ร่างกาย” เป็นหลักในการสื่อสาร
- การพูดคุยกับศิลปินผู้ทรงคุณวุฒิในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับนิทรรศการ การจัด Forum เพื่อระดมความคิดไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปะ
  - บริการสื่อและเทคโนโลยีหลากหลายรูปแบบ มี Q & A ในรูปวีดิทัศน์บริเวณโถงนิทรรศการ การจัดทำเว็บไซต์ (www.car.chula.ac.th/art) คำบรรยายและ สื่อบัตรประกอบนิทรรศการ
  - บริการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อถ่ายทอด/เผยแพร่ความรู้ไปยังคณะ/ภาควิชาภายในมหาวิทยาลัยและสถาบันอื่นที่มีการเรียนการสอนศิลปะ รวมทั้งสื่อประเภทต่างๆ
  - การอบรมเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับนิทรรศการและโปรแกรมการศึกษา
  - การติดตามประเมินผลความคิดเห็นจากผู้เข้าชมการจัดนิทรรศการทุกครั้ง

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

หอศิลป์วิทยานิทรรศน์มีการประสานความร่วมมือระหว่างหอศิลป์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อนำเสนอผลงานทางศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกิจกรรมเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ในงานศิลปะจากศิลปินและผู้เชี่ยวชาญ

บทสรุปของความสำเร็จ

หอศิลป์ปวชนิตรศน์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นหอศิลป์ในสังกัดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางความรู้ในศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย โดยจัดนิทรรศการ การเสวนาอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้ประชาคมจุฬาฯ และประชาชนทั่วไปได้รับความรู้และประสบการณ์ในศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ มีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เชิงรุกหลากหลายวิธี และได้รับความร่วมมือจากหอศิลป์ต่างๆ

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ หอศิลป์ปวชนิตรศน์ เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

สวนสัตว์ดุสิต

สวนสัตว์ดุสิต

สวนสัตว์ดุสิต ตั้งอยู่ที่ เลขที่ ๗๑ ถนนพระรามที่ ๕ เขตดุสิต กรุงเทพฯ โดยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างสวนพฤกษชาติขึ้นในเขตของพระราชอุทยานสวนดุสิต มีการนำดินมาถมสร้างเป็นเนินเขากลางน้ำ ซึ่งพระองค์โปรดเรียกว่า “เขาดินวนา” ครั้นในคราวที่เสด็จประพาสหมู่เกาะชวาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๑ พระองค์ได้ทรงนำกวางดาวจำนวนหนึ่งกลับมาด้วย และโปรดให้เลี้ยงไว้ที่สวนกวางซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณพระที่นั่งอัมพรสถาน ซึ่งในกาลต่อมาลูกหลานของกวางดาวฝูงนี้ก็ได้ถูกย้ายมาไว้ที่

สวนสัตว์ดุสิต

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. ๒๔๗๕ คณะรัฐบาลโดย จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานที่บริเวณสวนดุสิต จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ เพื่อให้เทศบาลนครกรุงเทพฯ ดำเนินการจัดทำเป็นสวนสัตว์ และเป็นที่พักผ่อนของประชาชน

ในวันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๑ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา ประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้พระราชทานอนุมัติให้พระนามของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ให้เทศบาลนครกรุงเทพฯ รับสวนดุสิตไปดำเนินการตามที่ขอ เทศบาลนครกรุงเทพฯ จึงได้ย้ายกวางดาวจากพระที่นั่งอัมพรสถานมาไว้ที่สวนดุสิต และรวบรวมสัตว์ทั้งในประเทศและต่างประเทศมาเลี้ยงไว้เพื่อให้ประชาชนเข้าชม อีก

ทั้งตกแต่งสถานที่เพื่อให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน และให้สถานที่แห่งนี้ใช้ชื่อว่า “สวนสัตว์ดุสิต” อันเป็นสวนสัตว์สาธารณะแห่งแรกในประเทศไทย

ปัจจุบัน สวนสัตว์ดุสิต ได้เปิดดำเนินการมาเป็นเวลาเกือบ ๗๐ ปี มีสัตว์ป่าประเภทต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ มีผู้เข้ามาใช้บริการเฉลี่ยปีละ ๒.๕ ล้านคน ซึ่งตั้งอยู่ ณ เลขที่ ๗๑ ถนนพระรามที่ ๕ เขตดุสิต กรุงเทพฯ เปิดให้บริการ ๐๘.๐๐-๑๘.๐๐ น. ทุกวัน

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

สวนสัตว์ดุสิตเป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์สัตว์ป่าและพรรณไม้มากมายหลายหลากชนิด มีสัตว์ป่าประเภทต่างๆ จำนวน ๓๒๑ ชนิด ๒,๓๑๕ ตัวเป็นทั้งสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์เลี้ยงลูกในน้ำ สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก แมกกระทิงสัตว์น้ำอย่างปลานานาชนิด แม้ว่าสวนสัตว์ดุสิตจะอยู่กลางเมืองหลวง แต่สวนสัตว์ดุสิตยังทำหน้าที่เป็นสวนสาธารณะและปอดของเมืองหลวง

สวนสัตว์ดุสิต จัดเป็นสถานที่แสดงธรรมชาติวิทยาที่สมบูรณ์ของประเทศไทย ให้ความรู้ความเข้าใจในทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์และรักษาคุณภาพของระบบนิเวศวิทยา รวมทั้งเป็นแหล่งรวมตัวอย่างสัตว์ป่าและข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ ที่เกี่ยวกับพันธุ์สัตว์ป่าของทั้งประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยวิทยาศาสตร์พื้นฐานและประยุกต์ในสาขาต่างๆ และเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการอนุรักษ์และนิเวศวิทยา สัตว์ป่า

นอกจากนั้น ภายในสวนสัตว์ดุสิต ยังจัดให้มี **พิพิธภัณฑ์สัตว์ป่า** ซึ่งนับว่าเป็นสวนสัตว์แห่งเดียวในประเทศไทย ที่มีพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาของสัตว์ป่า ทั้งยังได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จถึง ๒ ครั้งใน ปี พ.ศ. ๒๕๒๙ และ ๒๕๔๙

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเริง

การบริหารจัดการเป็นรัฐวิสาหกิจประเภทส่งเสริม เดิมสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และต่อมาได้มาสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สวนสัตว์ดุสิตมีพื้นที่ ๑๑๘ ไร่ ปัจจุบันดำเนินการภายใต้วิสัยทัศน์ “เป็นผู้นำสวนสัตว์ไทยสู่ความทันสมัยระดับโลก” และดำเนินงานภายใต้วัตถุประสงค์หลัก จัดการดำเนินงาน ส่งเสริม การรวบรวมพันธุ์สัตว์

นานาชนิดเพื่อประโยชน์ในการศึกษา การอนุรักษ์ การวิจัย และบริการประชาชน จัดบำรุงและขยายพันธุ์สัตว์ป่าต่างๆ เพื่อมีให้สูญพันธุ์ และจัดบริการสาธารณะเพื่อเป็นประโยชน์ในการพักผ่อนของประชาชนโดยมีโครงสร้างการบริหารงานสวนสัตว์ที่แบ่งออกเป็น ๔ แผนก คือ แผนกบริหารงานทั่วไป แผนกวางแผนและประชาสัมพันธ์ แผนกบำรุงรักษาสัตว์ และแผนกโยธา รวมบุคลากร ๒๑๑ คน

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

สวนสัตว์ดุสิตได้แบ่งจุดศึกษาสัตว์ ในส่วนของพื้นที่จัดแสดงสัตว์ป่า ๑๕ จุดหลัก ได้แก่

๑. สัตว์แอฟริกา
๒. สัตว์หากินกลางคืน
๓. สัตว์ตระกูลลิง-ค่าง
๔. สัตว์ตระกูลเสือ
๕. สัตว์เลี้ยงคลาน
๖. สัตว์ตระกูลหมี
๗. ฮิปโปโปแตมัส
๘. สัตว์ตระกูลกวางและสัตว์ป่าสงวน
๙. สัตว์ตระกูลไก่ฟ้า-นกยูง
๑๐. สัตว์ปีกสวยงาม
๑๑. ทับช้าง
๑๒. สัตว์ตระกูลนกกน้ำ
๑๓. นกฟลามิงโก้
๑๔. พิพิธภัณฑ์สัตว์ป่า
๑๕. พื้นที่นาสนใจอื่นๆ เช่น บริเวณที่เรียกว่า “เขาดิน” หลุมหลบภัย เรือนกระงก ศาลากลางน้ำ

กิจกรรม/การให้บริการ

สวนสัตว์ดุสิต เป็นศูนย์การอนุรักษ์ วิจัยด้านสัตวศาสตร์ และเป็นศูนย์แลกเปลี่ยนความรู้ด้านการอนุรักษ์ สัตว์ป่า มีกิจกรรมสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้จากสัตว์ป่าที่ถูกเลี้ยงดูอย่างเป็น ธรรมชาติ มีการจัดบริเวณเลี้ยงสัตว์อย่างเป็นธรรมชาติ เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้วิถีชีวิตสัตว์ป่าที่มีความเป็นอยู่ที่ ใกล้เคียงกับถิ่นอาศัยตามธรรมชาติของสัตว์ป่านั้นๆ รวมทั้ง จัดให้มีส่วนพักผ่อนหย่อนใจที่เป็นมิตรกับธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

สวนสัตว์ดุสิต ได้จัดให้มีบุคลากรที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน เยาวชน นักเรียน นิสิต และนักศึกษา โดย จัดให้มีบุคลากรที่มีภารกิจหลักในการให้บริการนี้ คือ นักวิชาการสวนสัตว์ ๕ คน และวิทยากรสวนสัตว์ ๑๒ คน รวม ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐ ของบุคลากรของสวนสัตว์

สวนสัตว์ดุสิต มีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนในทุกระดับอายุ

- บริการจัดแสดงสัตว์ป่าชนิดต่างๆ ทั้งสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนม สัตว์ปีก สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์สะเทินน้ำ สะเทินบก สัตว์น้ำ ปลา รวม ๓๒๑ ชนิด จำนวน ๒,๓๑๕ ตัว
- บริการทรัพยากรข้อมูลด้านสัตว์ป่า ประเภทต่างๆ ผ่านสื่อหลากหลาย ประเภท ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนอุปกรณ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์
- บริการความรู้ด้านธรรมชาติวิทยาใน อาคารพิพิธภัณฑ์สัตว์ป่า
- บริการนำนักเรียนเข้าเรียนรู้ในสวน สัตว์แบบเข้าไปเย็นกลับ ๑ วัน เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก ความรู้ และทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการ อนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า
- บริการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแก่ครู ในกรุงเทพฯและปริมณฑล และ วิทยากร

- บริการศึกษาวิจัยเพื่อบำรุงรักษาและขยายพันธุ์สัตว์ป่า นานาชาติ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลวิชาการด้านอนุรักษ์ และ วิจัยสัตว์ป่า
- บริการนำชมสัตว์ ด้วยการเดินชมและเรียนรู้จากสื่อความหมายต่างๆ บริเวณเลี้ยงสัตว์ และการชมบนรถพ่วง พร้อมการบรรยาย
- บริการการแสดงความสามารถของสัตว์ ซึ่งเป็นการนำเสนอสาระความรู้เกี่ยวกับสัตว์จากผู้นำการแสดง พร้อมกับ การให้ความบันเทิง เป็นกิจกรรม Edutainment โดยแท้
- บริการสวนสนุก รถพ่วง และจักรยานนาวา ซึ่งเป็น กิจกรรมครอบครัวเล็กๆ จะได้เรียนรู้จากผู้ปกครองที่สร้าง ประสพการณ์ตรงแก่เด็ก
- บริการฝึกงานให้แก่อาสาสมัคร นักเรียน นิสิต และ นักศึกษาในหลายหลายวิชาชีพ

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

สวนสัตว์ดุสิต มีความร่วมมือกับสวนสัตว์และองค์กรต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างกว้างขวาง อาทิ เป็นสมาชิกก่อตั้งสมาคมเพื่อสวนสัตว์ไทย สมาคมสวนสัตว์เอเชียอาคเนย์ (SEAZA), สมาคมสวนสัตว์โลก (WAZA), International Species Information System (ISIS), Conservation Breeding Specialist Group (CBSG)

บทสรุปของความสำเเร็จ

สวนสัตว์ดุสิต เป็นสวนสัตว์ที่ทำหน้าที่ในภารกิจหลักของหน่วยงาน คือ การอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า การวิจัยทางสัตวศาสตร์ การให้บริการความรู้แก่ประชาชนและเยาวชน และการเป็นสถานพักผ่อนหย่อนใจอย่างดี ได้รับคำชื่นชมจากผู้บังคับบัญชามาโดยตลอด จากการเป็นสวนสัตว์กลางเมืองหลวง ที่ทำหน้าที่ให้บริการการศึกษาและการสร้างความตระหนักในเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่าแก่ประชาชนในทุกระดับอายุ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ สวนสัตว์ดุสิต เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

สวนสัตว์เปิดเขาเขียว

สวนสัตว์เปิดเขาเขียว

สวนสัตว์เปิดเขาเขียว (Khao Kheow Open Zoo) ตั้งอยู่เลขที่ ๒๓๗ ม.๗ ต.บางพระ อ.ศรีราชา จังหวัดชลบุรี บนเนื้อที่ ๕,๐๐๐ ไร่ สังกัดองค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เป็นหน่วยงานภาครัฐที่ผ่านการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนสัตว์ในระดับสากลจากสมาคมสวนสัตว์โลก ที่มีเกณฑ์การพิจารณา

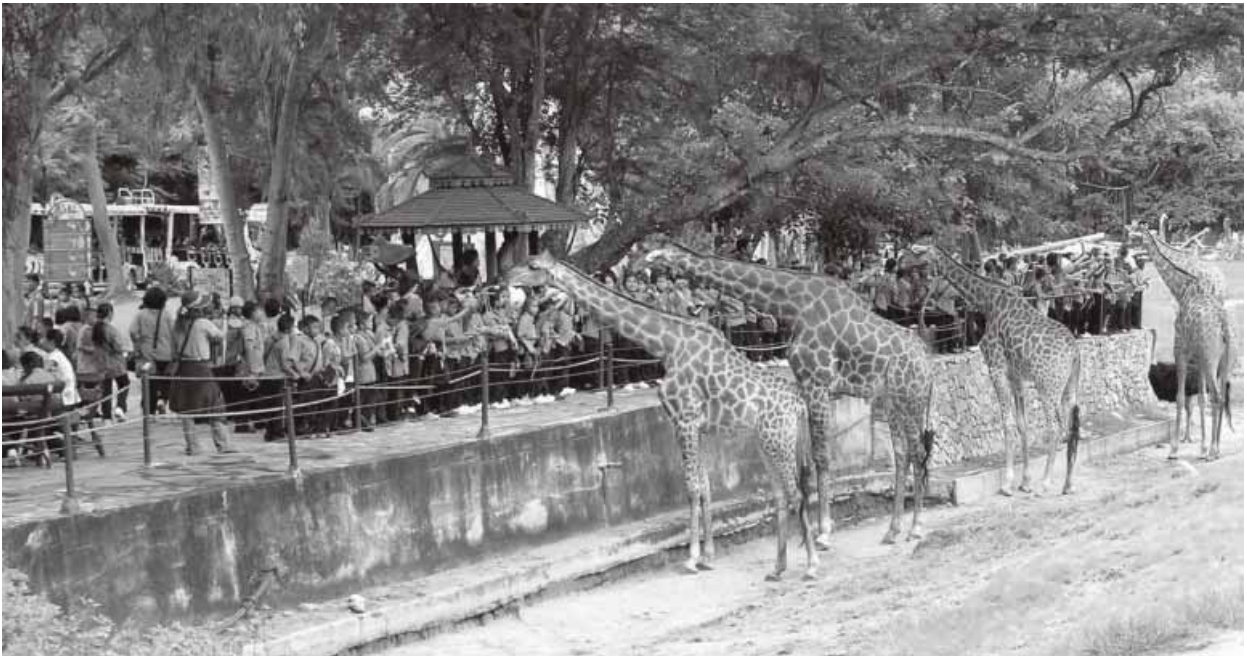
สวนสัตว์ด้วยตัวชี้วัดจากการดำเนินงาน ๔ ด้าน คือ การดำเนินงานในบทบาทของการอนุรักษ์สัตว์ป่า การค้นคว้าวิจัย การให้การศึกษาและการเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ รวมตลอดทั้งยังได้การรับรองมาตรฐานจากสมาคมสวนสัตว์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมาตรฐานของระบบบริหารงานคุณภาพ ISO 9001:2000 จึงกล่าวได้ว่าสวนสัตว์แห่งนี้มีความครบถ้วนในคุณสมบัติเฉพาะของกิจการประเภทสวนสัตว์ที่มีคุณภาพ เป็นที่เชิดหน้าชูตาของคนในประเทศไทย สามารถสะท้อนและบ่งชี้ถึงเอกลักษณ์ของประชาชนในสังคมไทยในความเป็นผู้มีจิตใจเมตตา ความเอื้ออาทร การมีวัฒนธรรมและความรู้ความเข้าใจในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้บริการในภาคกลางวัน (Day Zoo) ทุกวันไม่เว้นวันหยุด เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๘.๐๐ น. การให้บริการสวนสัตว์กลางคืน (Khao Kheow Night Safari) เปิดบริการทุกวันไม่เว้นวันหยุด รอบที่ ๑ เวลา ๑๙.๐๐ น. รอบที่ ๒ เวลา ๒๐.๐๐ น.

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

สวนสัตว์เปิดเขาเขียว ในปัจจุบันมีความพร้อมในการเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ด้วยปัจจัยและองค์ประกอบเฉพาะทั้งในด้านสถาน

ที่ขนาดใหญ่ที่มีการคมนาคมสะดวกใกล้เมือง สภาพพื้นที่ของป่าธรรมชาติ ทรัพยากรพืช สัตว์ และองค์ความรู้ที่เกิดจากการดำเนินงานโดยบุคลากรและนักวิชาการในสาขาวิชาชีพหลายแขนงทั้งพืช สัตว์ สถาปัตยกรรมของการออกแบบส่วนแสดง เปรียบเสมือนศูนย์รวมองค์ความรู้ในลักษณะสหวิทยาการ สำหรับคนทุกชั้นทุกวัยที่สามารถมาศึกษาและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (Life-long Learning) และทั้งในรูปแบบของการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีความสอดคล้องและสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในแบบบูรณาการที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนที่เป็นต้นทางสังคม กับการพัฒนาด้านทุนทางด้านทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ ดังที่ได้กำหนดไว้ในเจตนารมณ์ของแผนการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๐ และแผนการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้เป็นอย่างดี

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

๑. สวนสัตว์เปิดเขาเขียวได้มีการจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของแหล่งการเรียนรู้ประเภทสวนสัตว์ให้เหมาะสมตามประเภทของกลุ่มเป้าหมาย โดยมีความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา และหน่วยงานภายในประเทศและต่างประเทศ เช่น สถาบันสมิธโซเนียน กระทรวงศึกษาธิการ โครงการสร้างความเข้มแข็งสิ่งแวดล้อมศึกษาไทย-เดนมาร์ก สวนสัตว์ในประเทศต่างๆ The Environmental Education & Conservation Global-USA ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดไว้แล้วเป็นแผน ๕ ปี ของแผนแม่บทการศึกษา องค์การสวนสัตว์

๒. สวนสัตว์มีความพร้อมในด้านโครงสร้างบุคลากรด้านการศึกษา โดยมีส่วนงานส่งเสริมการศึกษาที่จะปฏิบัติและดำเนินการรับผิดชอบ โดยมีการจัดสรรงบประมาณประจำปีมาสนับสนุนการดำเนินงาน

๓. ได้มีการจัดตั้งและขยายเครือข่ายการเรียนรู้ การประสานสัมพันธ์และความร่วมมือที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพทุกกลุ่มเป้าหมาย ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ อาทิ การจัดตั้งและดำเนินงานศูนย์ฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ด้านการจัดการสัตว์ป่า ด้านการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอนของครู ในระดับประเทศและระดับนานาชาติ เป็นศูนย์ฝึกอบรมนิสิตสัตวแพทย์จากมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ สถานที่ฝึกงานนิสิตสาขาวิชาต่างๆ และการเป็นพื้นที่โครงการสำคัญหลายโครงการ อาทิ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โครงการความร่วมมืออนุรักษ์และขยายพันธุ์เสือลายเมฆไทย-สหรัฐอเมริกา

๔. สวนสัตว์มีการพัฒนาบุคลากรในแหล่งการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาการใหม่ๆ เชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยจัดให้มีการฝึกอบรม การศึกษาดูงานและการประชุมสัมมนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องตามแผนงานประจำ

๕. การบริการ มีความสะดวก รวดเร็วและปลอดภัย ด้วยมีการนำระบบบริหารคุณภาพ ISO 9001 : 2000 มาใช้

๖. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการร่วมกับผู้เรียนในระบบ ผู้เรียนนอกระบบ และผู้เรียนตามอัธยาศัย โดยสวนสัตว์ได้มีแผนงานและดำเนินงานในการให้การศึกษา เช่น

- โครงการนำนักเรียนเข้าเรียนในสวนสัตว์ มีกลุ่มเป้าหมายที่จะให้บริการปีละ ๒๐๐,๐๐๐ คน (ดำเนินงานมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๖) ทั้งในแบบกิจกรรมไป-กลับ พักแรม และ Zoo Outreach Program
- การจัดกิจกรรมการศึกษาของกลุ่มผู้เรียนตามอัธยาศัย ปีละ ๖๐๐,๐๐๐ คน (แผนงานปีงบประมาณ ๒๕๕๐)
- โครงการอาสาสมัคร แผนงานรับนิสิตฝึกงาน โครงการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานเฉพาะสาขาวิชาชีพ ไม่น้อยกว่าปีละ ๓๐๐ คน

๗. การประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อต่างๆ อย่างหลากหลาย ซึ่งมีส่วนสำคัญในการรับรู้เพื่อเพิ่มช่องทางในการเข้ามาใช้บริการทางการศึกษา มีสื่อประชาสัมพันธ์ดังนี้

- เว็บไซต์ www.kkopenzoo.com และเว็บไซต์ที่ดำเนินการประชาสัมพันธ์ตามแผนประจำปีอื่นๆ ไม่น้อยกว่า ๕ เว็บไซต์
- รายการสถานีวิทยุสวนสัตว์ Zoo Radio คลื่นความถี่ ๙๙.๗๕ Mhz และ ๙๘.๗๕ Mhz และเครือข่ายวิทยุชุมชน และคลื่นอื่นๆ อีก ๒๕ สถานี

- มีการประชาสัมพันธ์โดยสื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไม่น้อยกว่า ๑๐ ฉบับ หนังสือพิมพ์ส่วนกลาง ๔ ฉบับ
- การประชาสัมพันธ์ ผ่านเคเบิลทีวี และสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓, ๕, ๗, ๙, ๑๑, UBC, TITV
- จัดทำป้ายคัทเออร์ ป้ายผ้าไม่น้อยกว่า ๑๕ ครั้ง ตามสถานที่ชุมชน ๑๐ แห่ง/ปี
- การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบอื่นๆ เช่น โบปลิว แผ่นพับ การเข้าร่วมนำเสนอข้อมูลข่าวสารในการประชุมต่างๆ

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

สวนสัตว์ฯ แบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๓ ส่วน คือ

๑. ส่วนแสดง คือ ส่วนหรือพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงสัตว์ป่านานาชนิด ลักษณะคอกสัตว์แต่ละชนิดจะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมโดยให้มีสภาพที่ใกล้เคียงธรรมชาติมากที่สุด จัดเป็นส่วนที่เปิดให้ผู้เยี่ยมชมสามารถเดินชมภายในได้อย่างใกล้ชิด เช่น สวนกวาง กระจกนกใหญ่ และบริเวณเลี้ยงสัตว์อื่นๆ พื้นที่ประมาณ ๑,๐๐๐ ไร่

๒. ส่วนศึกษาและวิจัย คือส่วนหรือพื้นที่บริเวณกว้าง เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าตามธรรมชาติที่มีอยู่เดิมสภาพพื้นที่อยู่ระหว่างการพัฒนา และฟื้นฟูของป่าหลายประเภทเพื่อจะให้เป็นแหล่งอาศัย แหล่งอาหารของสัตว์ป่าในธรรมชาติ การใช้ประโยชน์ทางด้านงานวิจัยจะเป็นพื้นที่โครงการศึกษาวิจัยและขยายพันธุ์สัตว์ป่าหายากและสัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์อันได้แก่ โครงการนกกาบบัว - นกกระทงคืนสู่ธรรมชาติ โครงการฝึกสัตว์เพื่อนำกลับสู่ธรรมชาติ โครงการศึกษา - วิจัยพันธุ์ไม้ป่า เป็นต้น ดังนั้น บริเวณนี้จะไม่อนุญาตให้บุคคลทั่วไปเข้ามาเยี่ยมชม มีพื้นที่รวมประมาณ ๓,๕๐๐ ไร่

๓. ส่วนบริการ เป็นพื้นที่นอกเหนือจากส่วนแสดงและส่วนศึกษาวิจัย จัดไว้ให้บริการผู้เยี่ยมชมโดยมีส่วนของสถานที่สำหรับพักผ่อน รับประทานอาหารกลางแจ้ง อ่างเก็บน้ำ ศูนย์ให้การศึกษาดูงาน สวนพฤกษศาสตร์ ศาลาเอนกประสงค์ พื้นที่รวมทั้งสิ้นประมาณ ๕๐๐ ไร่

กิจกรรม/การให้บริการ

- สวนสัตว์เปิดเขาเขียว ได้มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในระบบ ผู้เรียนนอกระบบ และผู้เรียนตามอัธยาศัย โดยจัดทำเป็นแผนประจำปี ได้แก่ แผนงานการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในระดับปฐมวัย และช่วงชั้นที่ ๑-๔ แผนการรับนักศึกษาฝึกงาน งานอาสาสมัคร ประชุมสัมมนา ฝึกอบรม และแผนงานจัดงานเทศกาลและในช่วงวันหยุดสำหรับกลุ่มเป้าหมายตามอัธยาศัย
- ในการจัดกิจกรรมการศึกษาได้มีการนำมาใช้ซึ่งนวัตกรรม และทักษะใหม่ๆ ที่เป็นลักษณะเฉพาะในกระบวนการ

เรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต สวนสัตว์ เช่น กระบวนการ Mind mapping, Graphic Review กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ การใช้สื่อที่เป็นสัตว์และพืชที่เป็นของจริงตลอดทั้งจัดให้มีการวิเคราะห์ วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

- ในการจัดการศึกษาของผู้เรียน ได้คำนึงถึงประสิทธิผลของการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการองค์ความรู้ให้หลากหลายสอดคล้องกับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน โดยใช้แนวคิดหลักของกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

ผลการดำเนินงานด้านการฝึกอบรม ปีงบประมาณ ๒๕๔๐ - ๒๕๔๗ อาทิ

- หลักสูตร Eastern Sarus Crane PHVA สถาบันผู้จัดองค์การสวนสัตว์ และ ICF (Internaitonal Crane Foundation)
- Conservation Biology and Wildlife Resource Management ครั้งที่ ๑-๓ องค์การสวนสัตว์และสถาบันสมิธิโซเนียน
- Zoo Animal Care And Medicine Training Course องค์การสวนสัตว์ และสถาบันสมิธิโซเนียน
- สิ่งแวดล้อมศึกษา ครั้งที่ ๑-๓ องค์การสวนสัตว์ NAAEE EECG และสถาบันสมิธิโซเนียน
- Zoo And Wildlife Medicine Course, Thailand ๒๐๐๐ องค์การสวนสัตว์และสถาบันสมิธิโซเนียน
- Zoo Keeper Training Course องค์การสวนสัตว์ และ SEAZA
- การจัดการสัตว์ป่า องค์การสวนสัตว์
- Asian Conservation Futures Search องค์การสวนสัตว์ , WAZA, CBSG, SEAZA, ARAZPA
- Conservation Biology and Wildlife Management Course, Thailand, ครั้งที่ ๔-๖
- การจัดการพันธุกรรมเสือปลาต้นแบบ การจัดการประชากรสัตว์ตระกูลแมวป่านอกถิ่นอาศัย (ในกรงเลี้ยง) Genetic Management for Fishing Cats : Model for Ex Situ Felid Populations องค์การสวนสัตว์และสถาบันสมิธิโซเนียน
- Elds Deer Conservation and Restoration องค์การสวนสัตว์และสถาบันสมิธิโซเนียน
- International for Environmental Education Course ครั้งที่ ๑-๒ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว องค์การสวนสัตว์ และสถาบันสมิธิโซเนียน

บทสรุป

จากผลการดำเนินงานของสวนสัตว์เปิดเขาเขียว จังหวัดชลบุรี และมาตรฐานการรับรองของสถาบันต่างๆ เป็นที่ยอมรับ สามารถสรุปให้เห็นถึงความพร้อมของสวนสัตว์เปิดเขาเขียวในบริบทของการเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ที่มีความสมบูรณ์พร้อมทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านองค์ประกอบการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ โดยองค์ประกอบที่สำคัญภายในของสวนสัตว์นั้นมีเอกลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่น ในรูปแบบของสวนสัตว์เปิดและการจัดส่วนแสดงที่เน้นในลักษณะของถิ่นนิเวศ สามารถแสดงถึงความสัมพันธ์ของสังคม พืช สัตว์ วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อม ได้อย่างเป็นระบบ สามารถนำมาใช้จัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในระบบ และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนนอกระบบและผู้เรียนตามอัธยาศัยได้จำนวนมากและทุกกลุ่มเป้าหมาย

นอกจากนั้นด้วยลักษณะของการดำเนินงานที่มีเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรในงานด้านต่างๆ ที่ไม่เพียงเฉพาะด้านสัตว์ป่า ทำให้สวนสัตว์เป็นศูนย์รวมขององค์ความรู้ที่มีหลากหลาย ทั้งนี้องค์กรและความร่วมมือในระบบเครือข่าย ก่อให้เกิดการแข่งขันในเชิงพัฒนาที่จะมีการแลกเปลี่ยนและการถ่ายทอดวิทยาการ ตลอดทั้งการพัฒนาศักยภาพในความพร้อมของบุคลากรด้านการศึกษาที่จะเอื้ออำนวยและส่งผลถึงการพัฒนาในแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบนี้ได้อย่างต่อเนื่องต่อไปในอนาคตได้เป็นอย่างดี

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑๖๒ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบประเภทศูนย์กีฬาและนันทนาการ การที่ศูนย์กีฬาตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัยซึ่งอยู่ใจกลางเมืองหลวง ท่ามกลางแหล่งธุรกิจการพาณิชย์ สามย่าน ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ สังกัดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำให้มีสมาชิกผู้ใช้บริการที่หลากหลายทั้งนักเรียน นิสิต บุคลากรและประชาชนทั่วไป เดินทางมาใช้บริการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และการศึกษาวิชาการทางการกีฬาได้สะดวกตลอดปี

นอกจากนี้ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้บริการทางการศึกษาแก่นักศึกษาลำดับวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะวิทยาศาสตร์และคณะสหเวชศาสตร์ รวมทั้งวิชาการกีฬาแก่นักเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ตลอดจนให้บริการด้านสถานที่เพื่อการเล่นกีฬาและออกกำลังกายเพื่อสุขภาพอนามัยและเสริมสมรรถภาพของร่างกาย รวมทั้งจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ โดยใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยแก่ชาวจุฬาฯ สถานประกอบการเอกชน รวมทั้งประชาชนทั่วไป

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- สนับสนุนการจัดการศึกษาแก่นักวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะวิทยาศาสตร์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะสหเวชศาสตร์ รวมทั้งโรงเรียนสาธิตแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฝ่ายประถมและมัธยมรวมทั้งให้บริการสถานที่ อุปกรณ์กีฬาและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการเรียนการสอนแก่นิสิต และนักเรียนดังกล่าว มีรายละเอียดในการใช้สถานที่เพื่อการเรียนการสอนดังนี้

วิชาเรียนของวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา ได้แก่

- ▶ วิชา SP ACT - AIKIDO
- ▶ วิชา SP ACT - BOXING
- ▶ วิชา SP ACT - SWIMMING
- ▶ วิชา SP ACT - THAI DANCE
- ▶ วิชา SP ACT - BADMINTON
- ▶ วิชา SP ACT - GOLF
- ▶ วิชา SP ACT - SELF DEFEN
- ▶ วิชา TEAM SPT COACH
- ▶ วิชา TEAM SPORTS A
- ▶ วิชา GYMNASTICS
- ▶ วิชา ATHLETIC SPORTS
- ▶ วิชา SP ACT - BODY CONDIT
- ▶ วิชา WATER SAFE/LIFE
- ▶ วิชา AQUATIC SPT COACH

ฯลฯ

นอกจากนี้ มีวิชาเรียนของคณะ โรงเรียนในสังกัดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาทิ คณะวิทยาศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ โรงเรียนสาธิตแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- องค์ความรู้ที่ฝึกอบรม ถ่ายทอดให้แก่สมาชิกศูนย์กีฬาซึ่งเป็นเยาวชนและประชาชนทั่วไป รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างๆ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการเล่นกีฬา การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพอนามัยและเสริมสมรรถภาพของร่างกาย อาทิ
  - ▶ อบรมว่ายน้ำขั้นพื้นฐานเพื่อมวลชน ฝึกอบรมทักษะกีฬาขั้นพื้นฐานหลายประเภท ได้แก่ เทนนิส ว่ายน้ำ แบดมินตัน เทควันโด แอโรบิคแดนซ์ ลีลาศ เทเบิลเทนนิส กอล์ฟ ยิมนาสติก
  - ▶ การฝึกทักษะกีฬากอล์ฟขั้นพื้นฐานสำหรับเยาวชน
  - ▶ AQUA AEROBIC
  - ▶ ฟุตบอล
  - ▶ ค่ายเยาวชนสัมพันธ์พัฒนาคุณภาพชีวิต
  - ▶ ค่ายพัฒนาบุคลิกภาพด้วยกีฬาและนันทนาการ
  - ▶ ค่ายกลางวันสร้างสรรค์ความคิดแก่เด็กและเยาวชน

- ▶ การออกกำลังกายตามโปรแกรมพัฒนากล้ามเนื้อ โปรแกรมควบคุมน้ำหนัก โปรแกรมสร้างสมรรถภาพหัวใจ เป็นต้น

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานที่มีรูปแบบการบริหารงานในระบบรัฐวิสาหกิจที่ไม่มุ่งเน้นผลกำไร แต่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และอยู่ในกำกับของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีโครงสร้างการบริหาร ได้แก่ คณะกรรมการบริหารศูนย์กีฬาแห่งจุฬาฯ เป็นคณะผู้บริหารสูงสุดและมีกรรมการผู้อำนวยการเป็นผู้บริหาร โดยบริหารให้สอดคล้องกับแนวทางข้อกำหนดของ คณะกรรมการกำหนดนโยบายประกันคุณภาพและคณะกรรมการตรวจติดตามคุณภาพภายใน รองลงมาคือรองผู้อำนวยการ มีคณะกรรมการดำเนินงานประกันคุณภาพ รวมทั้งแบ่งแผนกเป็น ๗ แผนก มีบุคลากรระดับปฏิบัติการจำนวน ๓๙ คน ได้แก่ ๑) แผนกส่งเสริมสุขภาพและสมรรถภาพ ๒) แผนกบริการสมาชิก ๓) แผนกกิจกรรมกีฬาและการตลาด ๔) แผนกร้านค้าและบริการเสริม ๕) แผนกธุรการและพัสดุ ๖) แผนกการเงินและบัญชี ๗) แผนกกิจกรรมกีฬาและการตลาด ซึ่งรับผิดชอบบริหารจัดการด้านช่างและสนามกีฬา ๕ แห่ง คือ สนามกีฬาน้ำร้อน สนามกีฬาจุฬาฯ สนามเทนนิส สระว่ายน้ำ ๒๕ เมตร และ ๕๐ เมตร ทั้งนี้เป็นการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับกีฬาและนันทนาการให้เพียงพอต่อการเล่นกีฬาเพื่อความเป็นเลิศและเพื่อพลานามัยตามหลักมาตรฐานสากล โดยการให้ความรู้ด้านกีฬาและการออกกำลังกายแก่ชุมชนและผู้ศึกษาดูงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีระบบการบริหารจัดการที่เอื้อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ มีการประชาสัมพันธ์และประเมินผลอย่างต่อเนื่องจากการปรับปรุงแบบการบริหารองค์กรจากสำนักกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นระบบราชการมาเป็นการบริหารแบบวิสาหกิจตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๐ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

ศูนย์กีฬา มีความร่วมมือกับศูนย์กีฬาและสนามกีฬาในทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายและเล่นกีฬา รวมทั้งร่วมเป็นสมาชิกกับศูนย์กีฬา องค์กรกีฬาในต่างประเทศ

บทสรุปของความสำเร็จ

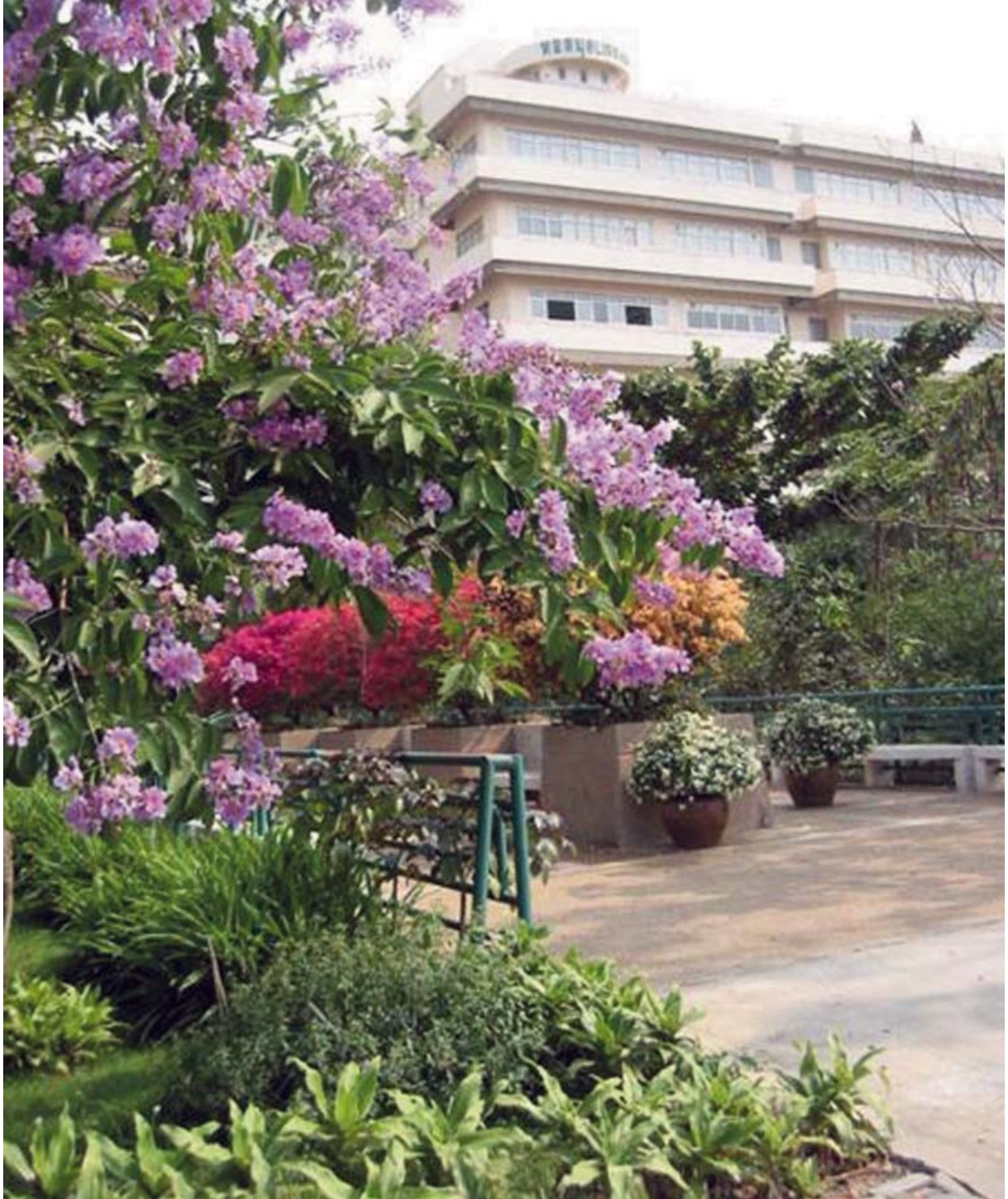
ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางการกีฬานันทนาการที่ประสบผลสำเร็จในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่บัณฑิต นักเรียน บุคลากร ในสังกัดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมทั้งนักกีฬาประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนที่ต้องการการเรียนรู้ด้านกีฬานันทนาการ โดยจัด

บริการทั้งในเชิงรับและเชิงรุก ด้วยบริการที่หลากหลายรูปแบบเอื้ออำนวยให้กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ที่หลากหลายสามารถเข้าถึงบริการได้โดยสะดวกรวดเร็ว ด้วยค่าใช้จ่ายที่สมเหตุสมผล มีการปรับปรุงและพัฒนาทุกด้านอย่างสม่ำเสมอทั้งในด้านอาคารสถานที่ บุคลากรผู้ให้บริการ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีทางการศึกษา การติดตามประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ รวมทั้งการนำฐานข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนยุทธศาสตร์และการพัฒนางาน

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์

๑๖๘ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรักษ์

หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรักษ์ ตั้งอยู่ ณ ถนนสายรังสิต-นครนายก ตำบลองครักษ์ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก เป็นหอสมุดในสังกัดสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๙ มีภารกิจหลัก คือ สนับสนุนส่งเสริมการเรียนการสอน การวิจัยและกิจกรรมนิสิต โดยจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่จำเป็นและให้บริการกับกลุ่มเป้าหมายภายใต้วิสัยทัศน์ “สามารถให้บริการการอ่าน การศึกษาค้นคว้าและส่งเสริมผู้ใช้ให้เรียนรู้ด้วยตนเอง” ยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน คือ

๑. สร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการบริการสารสนเทศและการพัฒนาองค์ความรู้

๒. อนุรักษ์และสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงาม

๓. พัฒนาขีดความสามารถของประชาชนโดยใช้ความรู้เป็นฐาน

๔. พัฒนาคณากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและภาษาต่างประเทศ

นโยบายสำคัญประกอบด้วย

๑. การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศด้วยการจัดหา คัดเลือก และพัฒนา

๒. การให้บริการทรัพยากรสารสนเทศด้วยการยืม การสืบค้น ตอบคำถาม ฯลฯ

๓. การพัฒนาเทคโนโลยีห้องสมุดด้วยการพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

ทันสมัย พัฒนาระบบเครือข่ายสารสนเทศ ข้อมูล เชื่อมโยงภายในและภายนอกองค์กร

๔. การให้ความร่วมมือกับห้องสมุดต่างๆ ด้วยการเชื่อมโยงเครือข่าย

๕. การพัฒนาคณากรด้วยการจัดประชุมสัมมนา ศึกษาดูงาน

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

หอสมุดมีองค์ความรู้หลากหลายรูปแบบในทุกสาขาวิชาที่เปิดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยทั้งที่เป็นเอกสาร ตำรา สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ วัสดุมีเดีย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ที่เอื้อกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติด้านสวนสมุนไพรและพันธุ์พืช

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเสร็จ

ภายในหอสมุดมีการจัดองค์กรโครงสร้างการบริหารเป็น ๓ กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานสร้างฐานข้อมูลและงานเทคนิค กลุ่มงานสนับสนุนกลาง กลุ่มงานบริการ ในแต่ละกลุ่มงานจะมีขอบข่ายงานย่อยเป็นเรื่องราว มอบหมายภารกิจให้มีผู้รับผิดชอบ จุดเด่นประการหนึ่งในส่วนนี้คือบุคลากรในแต่ละส่วนสามารถปฏิบัติงานแทนกันได้โดยมีประสิทธิภาพ บุคลากรภายในหอสมุดมีส่วนร่วมในการวางแผน การบริหารงานและการปฏิบัติงานมีความยืดหยุ่นและคล่องตัว โดยใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศประกอบการตัดสินใจ ขณะเดียวกันมีการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ซึ่งนับเป็นห้องสมุดแห่งแรกในประเทศไทยที่ใช้ระบบ BAS (Building Automation System) ในอาคารหอสมุด รวมทั้งริเริ่มการจัดการสำนักงานไร้กระดาษเพื่อประหยัดพลังงานและทรัพยากร เพราะงานข่าวคราวความเคลื่อนไหวได้ใช้วิธีการประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ เช่น เอกสาร (แผ่นพับ แผ่นปลิว Bookmark) เว็บไซต์ ห้องสมุด เสียงตามสาย ป้ายนิเทศการ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) และเว็บไซต์ ฯลฯ

องค์ประกอบทางกายภาพ

หอสมุดมีอาคารเป็นเอกเทศสูง ๓ ชั้น จัดบริการทรัพยากร ข้อมูล ตามสาขาวิชา ดังนี้

ชั้นที่ ๑ : ชั้นอนุเคราะห์สงฆ์และเป็นที่ตั้งสำนักงานการบริหาร

ชั้นที่ ๒ : ชั้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self Access Learning and International Center)

- ชั้นที่ ๓ : สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- ชั้นที่ ๔ : สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ
- ชั้นที่ ๕ : สาขาศิลปศาสตร์
- ชั้นที่ ๖ : ชั้นปิด มีสื่อสิ่งพิมพ์เก่าและมีสถิติการใช้บ่อย
- ชั้นที่ ๗ : ชั้นปิด เป็นที่เก็บวิทยานิพนธ์ฉบับปีพิมพ์เก่า

นอกจากนี้ ภายในอาคารยังจัดสัดส่วนให้เป็นมุมบริการ สำหรับอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มาใช้บริการ ภายนอกอาคารจัดประดับตกแต่งพื้นที่ด้วยพรรณไม้ทั้งที่เป็นพืชสมุนไพรและอื่นๆ ซึ่งนอกจากจะได้ร่มเงา สวยงามแล้ว ยังเป็นประโยชน์ด้านการศึกษาหาความรู้ได้อีกด้วย

กิจกรรม/การให้บริการ

หอสมุดมีบริการทรัพยากรข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

- บริการทรัพยากรข้อมูลภายในหอสมุด
- บริการทรัพยากรข้อมูลด้วยระบบอินเทอร์เน็ต
- บริการยืม/คืนทรัพยากร
- บริการนำชมห้องสมุด
- บริการห้องสมุดเสียง
- บริการเผยแพร่ข้อมูลในหอสมุดทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์
- บริการนิทรรศการถาวร/นิทรรศการหมุนเวียน มุมความรู้และหนังสือกลางแปลง
- บริการฝึกอบรมการใช้ห้องสมุดให้บุคคลภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

หอสมุดเป็นแหล่งการเรียนรู้ให้การศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย มีบริการความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ และหน่วยงานในสถานที่ใกล้เคียง

บทสรุปของความสำเ็จ

ความสำเร็จที่เกิดขึ้นของหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ มีหลายองค์ประกอบที่หลอมรวมเป็นเนื้อเดียวกัน ส่งผลให้ได้รับการรับรองเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ กล่าวคือ

- อาคารสถานที่ มีความพร้อม จัดสัดส่วนใช้สอยในบริบทต่างๆ ได้ครบถ้วน และเพียงพอ อาณาบริเวณตกแต่งด้วยพรรณไม้นานาชนิดมีความสวยงาม ร่มรื่น พร้อม กับให้ความรู้ด้านพฤกษศาสตร์
- การบริหารจัดการ ดำเนินไปตามกรอบแนวคิดที่เป็นวิสัยทัศน์ ซึ่งบ่งบอกถึงภาระหน้าที่ที่เป็น หน่วยงานบริการด้านความรู้ (วิชาการ) มีการกำหนดนโยบาย และ ยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่ชัดเจน
- ปัจจัยและสิ่งอำนวยความสะดวก เน้นความหลากหลาย สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริการอำนวยความสะดวกต่อผู้มาใช้ บริการได้อย่างดียิ่ง

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ หอสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกร วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร

๑๗๔ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรม

วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรม วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ถนนสุขุมวิท ตำบลห้วยใหญ่ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระราชดำรัสด้านการเกษตรของไทยว่า “บ้านเมืองของเราถึงจะมีรายได้ทางอื่นอยู่มาก แต่ก็ต้องถือว่าเลี้ยงตัวอยู่ได้ด้วยการเกษตร ดังนั้นจึงมีความจำเป็นตลอดไปที่จะต้องทำนุบำรุงเกษตรกรรมทุกสาขา พร้อมเกษตรกรทุกระดับให้พัฒนาก้าวหน้าอยู่เสมอเพื่อให้การผลิตมีคุณภาพสูงขึ้น...” ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรม วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงได้ก่อตั้งขึ้นและรับสนองงานตามพระราชดำรินับแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๒๘ เป็นต้นมา โดยมีภารกิจหลักที่สำคัญ ๓ ประการ ได้แก่

- การฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพเกษตรกรธรรมดาให้แก่ประชาชนในพื้นที่รอบบริเวณโครงการ
- การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านเกษตรธรรมชาติ
- การเผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่ประชาชนทุกกลุ่มชนที่สนใจ

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

“การฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพด้านเกษตรธรรมชาติ

ในระยะแรกเริ่มศูนย์ฝึกฯ ดำเนินการแก้ไขสภาพดินเสื่อมโทรมและให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำแก่ราษฎรทั่วไป ต่อมาได้จัดให้มีโครงการฝึกอบรมเกษตรกรธรรมชาติสำหรับเกษตรกร เยาวชนการเกษตร ครู-อาจารย์ เจ้าหน้าที่เกษตร ทหาร และประชาชนผู้สนใจทั่วไปทุกระดับ เป็นกรayerกระดับการศึกษาของประชากรให้วัยแรงงาน

โดยมีวุฒิทางการศึกษาที่สามารถนำไปเทียบโอนได้ ปัจจุบันจากการติดตามผลการอบรม พบว่าหลังจากผ่านการอบรมแล้ว เกษตรกรได้นำความรู้ ประสบการณ์ไปใช้ในการเพาะปลูกพืชผักแบบเกษตรธรรมชาติ มีการปลูกดอกไม้ เพาะเห็ด ทำน้ำปลา ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ผลิตต้นกล้า กิ่งพันธุ์ไม้ดอก ไม้ประดับ มีการปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ และการตลาดจนสามารถนำไปเป็นอาชีพได้ทางหนึ่ง

การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านเกษตรธรรมชาติ

ในปัจจุบันศูนย์ฝึกฯ ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านเกษตรธรรมชาติ โดยยึดแนวปฏิบัติงาน ดังนี้

๑. ส่งเสริมการปลูกพืชพันธุ์พื้นเมืองที่ตลาดต้องการ
๒. ทดลองเปรียบเทียบพันธุ์พืชจากต่างประเทศและพืชพันธุ์พื้นเมือง
๓. ศึกษาและทดลองเรื่องโรคของพันธุ์พืชต่างประเทศ

๔. ทดลองผสมพันธุ์ระหว่างแตงไทยและแตงแคนตาลูปผลงานวิจัยที่ศูนย์ฯ ดำเนินการได้ประสบความสำเร็จ คือ การปรับปรุงพันธุ์แตงไทย-แคนตาลูป และการผลิตเมล็ดพันธุ์เกษตรธรรมชาติทั้งไม้ดอกพันธุ์ดี และพืชผักเผยแพร่ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจ จำนวน ๒๑ ชนิด ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ผัก ถั่วลิสง ถั่วฝักยาวเขียว ถั่วฝักยาวแดง ถั่วพู ข้าวโพดเทียน ข้าวโพดอ่อน หอมแบ่ง และเมล็ดพันธุ์ไม้ดอกอีก ๙ ชนิด คือ คอสมอส ดาวกระจายช้อน บานชื่น บานไม่รู้โรย ผักบุ้งฝรั่ง หงอนไก่ สร้อยไก่ ดอกเทียน และทานตะวัน และได้พัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่มีมาตรฐานสำหรับบรรจุเมล็ดพันธุ์เผยแพร่แก่เกษตรกรและผู้สนใจได้อย่างทั่วถึง

อาจกล่าวได้ว่าผลงานวิจัยฯ เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรเป็นอย่างยิ่งเพราะทำให้เกษตรกรมีแหล่งเมล็ดพันธุ์ดี ราคาถูก และสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ปลูกต่อเองได้ทำให้ลดต้นทุนการผลิต ซึ่งแปลงวิจัยของศูนย์ฯ ยังเป็นแหล่งศึกษาดูงานของคณะนักศึกษาด้านเกษตรกรรมและผู้สนใจในการเกษตรโดยทั่วไป

นอกจากนี้ผลงานวิจัยที่สำคัญของศูนย์ฝึกฯ คือ การวิจัยผักพื้นบ้าน ซึ่งอยู่ในกระแสนิยมของคนไทยโดยทั่วไป เนื่องจากมีข้อค้นพบว่าผักพื้นบ้านไทยมีสรรพคุณทางอาหารและยา ดังนั้น ศูนย์ฝึกฯ จึงให้ความรู้แก่คนในชุมชนให้รู้จักใช้ผักพื้นบ้านอย่างถูกต้องทั้งในการบริโภคและการอนุรักษ์ไว้ให้เยาวชนรุ่นต่อไปได้ใช้ประโยชน์

การเผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่ประชาชนในรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมฯ จัดทำเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ตามอัธยาศัย โดยจัดทำเป็นแปลงสาธิตเกษตรธรรมชาติ ปลูกพืชผักและดอกไม้ตามฤดูกาล จัดทำฐานการเรียนรู้ต่างๆ ไว้ให้ผู้สนใจได้ศึกษาด้วยตนเอง เช่น ฐานปุ๋ย ฐานสมุนไพร ฐานแปรรูป และฐานร้านค้าสาธิตการจัดตลาดครบวงจร ในปีหนึ่งๆ มีผู้สนใจขอศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่าศูนย์ฝึกฯ เป็นหน่วยงานที่ได้รับการยอมรับทั้งในระดับหน่วยงานในสังกัดและหน่วยงานอื่นด้านเกษตรกรรมชาติและเป็นแหล่งที่ให้ความรู้ด้านการเกษตรทั้งในรูปแบบของการศึกษานอกระบบโรงเรียน และรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย แก่ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรมฯ มีโครงสร้างการบริหารจัดการภายใต้ต้นนโยบายและจุดมุ่งหมายให้เป็นศูนย์เรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกษตรกรรมชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรและประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฝึกฯ ตามความเหมาะสม

การจําคงค้ประกอบทางกายภาพ

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรมฯ จัดทำเป็นแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัยภายใต้ภารกิจหลัก คือ การศึกษาค้นคว้า การสาธิตการปลูกพืชโดยวิธีเกษตรกรรมชาติ การฝึกอบรม และเผยแพร่ความรู้ และการจัดการศึกษานอกโรงเรียนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น

การให้บริการ/กิจกรรม

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรมฯ ได้ดำเนินการในการให้บริการข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรกรรมชาติ พันธุ์ผักและไม้ดอก นอกจากนั้นมีการสาธิต นำชมแปลงเกษตรกรรมชาติ และทดลองใช้ปุ๋ยหมักปุ๋ยน้ำชีวภาพแทนปุ๋ยเคมี

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรมฯ มีเครือข่ายการเรียนรู้ผ่านหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีการศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง

กล่าวได้ว่า ศูนย์ฝึกศึกษาและพัฒนาอาชีพเกษตรกร วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จัดเป็นแหล่งเรียนรู้เกษตรธรรมชาติ ตามแนวของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประชาชนในบริเวณใกล้เคียงได้รับการพัฒนาให้พึ่งพาตนเองได้ เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจโดยไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมโดยรวม ปัจจุบันพบว่าประชาชนในบริเวณโดยรอบพื้นที่ประมาณ ๓ หมู่บ้าน สามารถเพาะปลูกโดยวิธีเกษตรธรรมชาติตลอดจนมีอาชีพเสริมและรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง มีสหกรณ์การเกษตรธรรมชาติ มีกลุ่มอาชีพย่อยๆ ตามความสนใจและมีแผนการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอนาคต การดำเนินงานของศูนย์ฝึกฯ พัฒนาไปไม่หยุดยั้งมีความหวังและมีพลังในการทำงานเพื่อยกระดับการศึกษาและสร้างโอกาสการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนสำหรับการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย เชื่อว่าศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกร วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จะเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบที่สามารถจัดความยากจนระดับบุคคลของประชาชนได้เป็นอย่างดี

บทสรุปของความสำเร็จ

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกร วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ภาคใต้

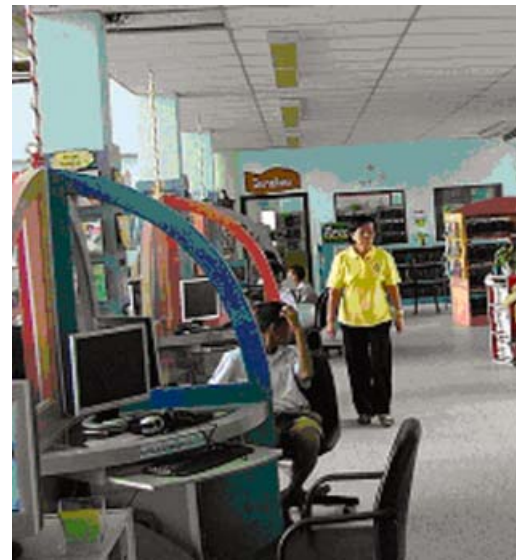

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช

๑๘๒ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ที่ถนนราชดำเนิน ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช บริเวณด้านหลังสนามหน้าเมืองของจังหวัด ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๓ สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักบริหารงานการศึกษา นอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน พยายามสร้างสรรค์กิจกรรมต่างๆ ผ่านสื่ออย่างหลากหลาย เพื่อให้เป็นห้องสมุดที่มีชีวิต ขณะเดียวกันก็ได้พัฒนา ปรับปรุงกระบวนการให้บริการ จัดระบบบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ จัดกิจกรรมหลากหลาย จนเกิดเครือข่ายส่งเสริมการเรียนรู้ไปยังผู้ใช้บริการได้อย่างกว้างขวาง ทำให้จำนวนผู้ใช้บริการเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี ๒๕๔๓ มีจำนวน ๔,๔๕๐ คน ในปี ๒๕๔๙ เพิ่มจำนวนมากขึ้นเป็น ๑๐,๒๒๕ คน

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้จัดหนังสือเป็นหมวดหมู่ และนำโปรแกรม PLS มาใช้ในการจัดการห้องสมุด ซึ่งนักเรียน นักศึกษา ประชาชน และผู้สนใจทั่วไป สามารถเลือกเรียนรู้ได้จากสื่อต่างๆ ที่มีไว้บริการจำนวนมาก ได้แก่ หนังสือ ๕๑,๒๘๓ เล่ม จัดเก็บตามหมวด เช่น หมวดปรัชญา ศาสนา สังคมศาสตร์ ภาษาวิทยาศาสตร์ วรรณคดี ประวัติศาสตร์ เรื่องสั้น แบบเรียน กศน. เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมี วารสาร/นิตยสาร หนังสือพิมพ์ CD-Rom CAI วิดีทัศน์ และเทปเสียง อีกจำนวนมาก นอกจากความรู้จากสื่อต่างๆ แล้ว ยังสามารถสืบค้นความรู้จากอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีไว้บริการอีกด้วย

การบริหารการจัดการ : ปฐมบทสู่ความสำเร็จ

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช บริหารตามนโยบายที่มุ่งพัฒนาห้องสมุด ให้เป็นห้องสมุดมีชีวิตที่มีคุณภาพ บริหารโดยมอบหมายงานให้แก่คนรับผิดชอบอย่างชัดเจน ได้แก่ งานบริหาร งานเทคนิคและวิชาการห้องสมุด งานบริการ งานกิจกรรม งานพิเศษและจัดอบรม ปัจจุบันมีข้าราชการและลูกจ้าง รวม ๗ คน

ในการดำเนินงานได้ใช้ยุทธศาสตร์การเข้าถึงชุมชน หลักการตลาด ประสานสร้างเครือข่าย พันธมิตร พิชิตใจผู้อ่าน สนองความต้องการประชาชน ซึ่งนำมาสู่การบริหารพัฒนา พลิกโฉมห้องสมุดให้เป็นห้องสมุดที่ทันสมัย คล่องตัว จัดระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ADSL พัฒนาระบบการและจัดระบบการให้บริการ สามารถลดขั้นตอน และระยะเวลาในการบริการยืม - คืนหนังสือ เช่น การคืนหนังสือ สามารถทำให้เสร็จสิ้นภายใน ๑ วินาทีได้ จากเดิมต้องใช้เวลา ๑.๓๐ นาที จัดบริการความรู้ข่าวสารด้วยสื่อที่หลากหลาย ปรับปรุงและพัฒนาอาคารสถานที่ โดยยึดหลัก ๕ ส จัดสิ่งอำนวยความสะดวก และคิดค้นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน นักศึกษา ประชาชน อย่างต่อเนื่อง

การที่ผู้บริหารได้ริเริ่มพัฒนาระบบการทำงานเป็นทีม ร่วมคิดร่วมทำ มีการจัดทำแผนประจำปี แผนจัดกิจกรรม ประจำเดือน แผนการบริการ แผนพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปศึกษาอบรม ดูงาน คอยติดตามประเมินผล ชี้แนะ และสังเกตการณ์ปฏิบัติงาน วิเคราะห์และนำผลมาปรับปรุงพัฒนาให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการ ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้ใช้บริการมีส่วนร่วมในการจัดห้องสมุด มีส่วนอย่างสำคัญที่ทำให้การพัฒนาห้องสมุดก้าวไปสู่ความสำเร็จของการทำให้ห้องสมุดมีชีวิต และเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญของผู้ใช้บริการ

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

ภายในห้องสมุดได้จัดห้องและมุมต่างๆ ที่ดึงดูดใจผู้ใช้บริการ ดังนี้

- **ห้องจินตนาการ** (สำหรับวัยรุ่น) เพื่อบริการให้วัยรุ่นได้มีสถานที่พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีป้ายสื่อสารความคิด มีการจัดแนะนำสื่อให้อ่านเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้อง เช่น หนังสือพ่อสอนลูก แม่สอนลูก จัดหนังสือที่วัยรุ่นควรศึกษาควรรู้ เป็นต้น
- **ห้องนันทนาการ** จัดเพื่อบริการประชาชนกลุ่มอายุต่างๆ ใช้เป็นห้องพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ ถ่ายทอดความรู้จากบุคคลสู่บุคคล ซึ่งห้องสมุดจะตั้งหัวข้อสนทนาแล้วจัดบันทึกไว้เผยแพร่ในบางหัวข้อ

- ห้องเด็กและครอบครัว บริการหนังสือ นิทาน สารานุกรม อุปกรณ์การทำกิจกรรม และของเล่นสำหรับเด็กวัยต่างๆ
- ห้องนวนิยาย จัดบริการนวนิยายไทย
- ห้องศูนย์การเรียนรู้ กศน. บริการหนังสือแบบเรียน ตำราเรียน คู่มือ กศน. บริการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
- ห้องสื่ออิเล็กทรอนิกส์ บริการจัดเก็บ CD VCD VDO
- จัดมุมห้องต่างๆ ได้แก่ มุมห้อง ๑๐๘ อาชีพ มุมหนังสือวิจัย มุมหนังสือสุขภาพ เป็นต้น
- บริเวณภายนอกห้องสมุด มีการจัดบริการส่งเสริมการอ่าน ๒๔ ชั่วโมง จัดไว้ ๕ ชุม เพื่อบริการการอ่านสำหรับคนทุกวัย

กิจกรรม/การให้บริการ

ห้องสมุดมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมถ่ายทอดความรู้ พร้อมทั้งจัดห้องบริการที่ทันสมัย ได้แก่

- จัดเครื่องคอมพิวเตอร์ไว้บริการ ๒๕ เครื่อง ส่วนหนึ่งจัดไว้ที่ห้องคอมพิวเตอร์ สำหรับโครงการอบรมคอมพิวเตอร์จำนวน ๑๓ เครื่อง เพื่อใช้ในการอบรม และจัดโต๊ะชุดบริการอินเทอร์เน็ตระบบ ADSL ความเร็วสูง ด้วยที่นั่งสบาย ทันสมัย มีจำนวน ๑๒ เครื่อง
- บริการสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีหลายรูปแบบ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ ซีดี-รอม ดาวเทียม อุปกรณ์ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการผ่อนคลาย และบริการยืมระหว่างห้องสมุด บริการหนังสือจอง บริการอินเทอร์เน็ต สามารถสืบค้นได้เอง และเข้าถึงได้สะดวก
- กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างและเพิ่มทักษะแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชน ได้แก่

- ▶ จัดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่โดยใช้ศาลาวิทยาทาน ออกไปตามที่ชุมชน
- ▶ จัดกิจกรรมชั้นหนังสือเดินได้ตามที่ต่างๆ เช่น ป้ายรถเมล์ ชั้นฝากร้านค้า บริการความรู้แก่ชุมชน โครงการอบรมความรู้ เช่น โครงการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารและเพื่ออาชีพขนาดแผนไทย โครงการอบรมศิลปะวาดภาพ โครงการสาธิตอาชีพต่างๆ
- ▶ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั้งภายในและภายนอกห้องสมุด เช่น กิจกรรมส่งเสริมการอ่านภาคฤดูร้อน กิจกรรม Book Start กิจกรรมหนังสือเล่มโปรดของข้าพเจ้า หนังสือเล่มโปรดคนดัง จัดนิทรรศการวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเด็กแห่งชาติ วันครอบครัว
- ▶ บริการถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดห้องสมุดทั่วไปรวมถึงได้เชิญวิทยากรมาถ่ายทอดความรู้ทางด้านอาชีพ โดยห้องสมุดเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดด้วย

นอกจากนั้น ยังมีบริการพิเศษร่วมกับเครือข่ายคือ บริการถ่ายเอกสาร จัดมุมอาหารว่างและเครื่องดื่ม จัดสถานที่ให้คนพิการเพื่อบริการวาดภาพเหมือน บริการหมอดูไฟบีบซี และจัดเจ้าหน้าที่ดูแลนักเรียนในการใช้อินเทอร์เน็ต

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

เครือข่ายของห้องสมุดประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ประมาณ ๔๐ แห่ง ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย อาทิ เครือข่ายหอสมุดแห่งชาตินครศรีธรรมราช มสธ. องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล วัด ชุมชน โรงเรียน ห้องสมุดประชาชนอำเภอ ห้องสมุดทัศนสถาน และห้องสมุดต่างๆ

บทสรุปของความสำเเร็จ

เป้าหมายในการที่จะพัฒนาให้ห้องสมุดประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นห้องสมุดที่มีชีวิตเกิดจากการบริหารจัดการและการทำงานเป็นทีมผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ที่พยายามหาวิธีที่จะพัฒนาและปรับปรุงด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ การพัฒนาเพื่อจัดระบบบริการการใช้ห้องสมุดใหม่ให้มีความทันสมัย คล่องตัว สามารถสืบค้น ยืมหนังสือได้สะดวก รวดเร็ว และที่สำคัญคือ แนวคิดที่จะสร้างสรรค์กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ต่างๆ ให้หลากหลาย ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการและเกิดประโยชน์แก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชน ซึ่งสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ส่งผลให้มีผู้มาใช้บริการมากขึ้น และขยายเครือข่ายในวงกว้าง

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ ห้องสมุดประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

๑๘๘ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ก่อตั้งขึ้นปี พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อเฉลิมพระเกียรติ ในวโรกาสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๓๖ พรรษา และเพื่อสนองแนวทางพระราชดำริในการส่งเสริม การศึกษาสำหรับประชาชน ตั้งอยู่ที่ถนนหาดป่าตอง ตำบลป่าตอง อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีนักท่องเที่ยวทั่วโลกมาเยือน

ในช่วงปี ๒๕๓๗ ห้องสมุด เปิดให้บริการเฉพาะห้องหนังสือทั่วไป ต่อมา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จเป็นองค์ประธานพิธีเปิด เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๓๙

การที่ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เป็นห้องสมุด

นำร่องในการพัฒนาห้องสมุดประชาชนให้มีชีวิตของสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนในปี ๒๕๔๘ ทำให้ต้องพัฒนาและปรับปรุงระบบการบริหารจัดการ ด้วยการจัดกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจอย่างหลากหลาย และจัดอย่างสม่ำเสมอ มีทั้งกิจกรรมที่ให้ความรู้พื้นฐาน ทักษะอาชีพระยะสั้น การฝึกปฏิบัติจริงแก่เยาวชน ประชาชน ซึ่งสามารถนำไปใช้สร้างงาน สร้างอาชีพได้

บรรยากาศของการใช้ห้องสมุดจึงถูกจัดขึ้นได้อย่างน่าสนใจ มีชีวิตชีวา ใช้ระบบที่ทันสมัยเหมาะกับทุกเพศทุกวัย มีการจัดการที่สะดวก รวดเร็วไม่ซับซ้อน สามารถสืบค้นข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ทำให้มีผู้เข้ามาใช้บริการจำนวนมาก ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เป็นแหล่งรวมขององค์ความรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ พัฒนาทักษะชีวิต พัฒนาสังคมและชุมชน การเรียนรู้อาชีพพระยาศน์ มีหนังสือทุกประเภท ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ไว้บริการมากกว่า ๑๙,๐๗๔ เล่ม และ ซีดี-รอมมากกว่า ๑,๐๘๐ เรื่อง โดยจัดเป็นหมวดหมู่ตามโปรแกรมการบริการงานห้องสมุด PLS แบ่งเป็นมุมหนังสือและห้องต่างๆ เช่น มุมอินเทอร์เน็ต มุมหนังสือต่างประเทศ ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ มีบริการความรู้ด้วยเทคโนโลยี และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยระบบที่ทันสมัย ตรงตามความต้องการของกลุ่มผู้ใช้บริการ

นอกจากผู้ใช้บริการจะได้รับความรู้พื้นฐานต่างๆ แล้ว สามารถเรียนรู้ทักษะได้จากการจัดกิจกรรมหมุนเวียน และจัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งสายสามัญ สายอาชีพ และตามอัธยาศัย

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

ความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต และเน้นการสร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพให้กับทุกกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ผู้บริหารและบุคลากรมีการปรับและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนงาน/โครงการรองรับ จัดฝึกอบรมทักษะความรู้ที่จำเป็นแก่บุคลากรให้เข้าใจถึงแนวทางและวิธีทำงานเป็นทีม ติดตามและประเมินผลความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ พร้อมทั้งนำผลมาปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับความต้องการผู้ใช้บริการ

ความสำเร็จในการบริหารจัดการดังกล่าว ทำให้เกิดระบบการใช้ห้องสมุดที่สะดวก รวดเร็ว ไม่ยุ่งยาก ซ้ำซ้อน ผู้ใช้บริการสามารถสืบค้นข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ และรับคืนหนังสือได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง กระบวนการเรียนรู้จึงสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

หนังสือจำนวนมากที่มีอยู่ภายในห้องสมุด ได้ถูกจัดวางไว้ อย่างเป็นระบบ ภายในห้องสมุดจะจัดเป็นมุมหนังสือ และห้องต่างๆ ที่มีสีสันทัน เพื่อดึงดูดความสนใจแก่ผู้ใช้บริการ ดังนี้

- ห้องสมุดเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- มุมหนังสือต่างประเทศ หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ
- มุมหนังสือทั่วไป สำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการ

- ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ ที่มีความเร็วสูง พร้อมระบบ LAN ๑ ห้อง มีไว้เพื่อบริการการสอนคอมพิวเตอร์ (เปิดสอน ๓ รอบ คือ รอบเช้า-รอบบ่าย และรอบค่ำ) วิชาที่อบรม ได้แก่ คอมพิวเตอร์พื้นฐาน อินเทอร์เน็ต การจัดทำเว็บไซต์ และ E-book เป็นต้น
- ห้องเด็ก เป็นห้องกระจกสำหรับเด็ก ใช้พื้นลื่นดี มีภาพ อิงเจ็ตรูปการ์ตูนติดผนัง จัดหาหนังสือ ของเล่น สำหรับเด็ก และโทรทัศน์ สำหรับเปิดบริการให้เด็กได้ชมตามต้องการ
- มุมอินเทอร์เน็ต จะใช้ม้านั่งเบาะสีสด ให้บริการพร้อมเครื่องคอมพิวเตอร์ ๖ เครื่อง มีชา-กาแฟ บริการตนเอง
- สวนหย่อมที่ร่มรื่น สวยงาม หลากหลายด้วยพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ

กิจกรรม/การให้บริการ

กิจกรรมที่ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จัดขึ้นภายใต้โครงการพัฒนาห้องสมุดประชาชนมีชีวิตนั้น จัดบริการความรู้สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลาย ทุกกิจกรรมมุ่งส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา ประชาชน ได้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ ลงมือปฏิบัติจริง และสามารถนำไปใช้เป็นอาชีพสร้างรายได้

กิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่

- กิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่ เป็นกิจกรรมให้บริการเชิงรุก โดยการออกบริการเคลื่อนที่ร่วมกับเครือข่ายในท้องถิ่น การออกบริการแต่ละครั้งได้จัดเตรียมกิจกรรมสำหรับเด็กและผู้ใหญ่ไว้บริการ เช่น การระบายสี การเล่านิทาน การบริการการอ่าน การละเล่น การบริการนวดฝ่าเท้า ฯลฯ
- โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ภาคฤดูร้อน สำหรับเด็กและเยาวชน ที่มุ่งเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของวันสำคัญทางศาสนา และปฏิบัติตนตามหลักของพระพุทธศาสนา อาทิ กิจกรรมการระบายสี ภาพวาด สอนการจัดดอกไม้สด ประกวดการจัดดอกไม้สด ประกวดการประดิษฐ์การ์ดอวยพร
- กิจกรรมเรียนรู้อาชีพพระยะสันกับห้องสมุดประชาชน เพื่อมุ่งให้ครอบครัวที่ประสบปัญหาการว่างงานของลูกจ้างจากสถานประกอบการต่างๆ ที่ประสบภัยจากกรณีพิบัติ และส่งเสริมให้ประชาชน นักเรียน นักศึกษา มีความรู้ ความสามารถในการเรียนรู้อาชีพที่หลากหลาย สามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวได้ เช่น กิจกรรม

เพิ่มคุณค่า...ผ้าโสร่งปาเต๊ะ จากผ้าโสร่งราคา ๑๐๐ - ๒๐๐ บาท เมื่อนำมาปักแล้วเพิ่มค่าแล้วประมาณ ๑,๕๐๐ - ๓,๐๐๐ บาท เป็นต้น

- กิจกรรมนิทรรศการวันสำคัญ ได้แก่ จัดบอร์ดนิทรรศการวันมาฆบูชา กิจกรรมประดิษฐ์ดอกบัวบูชา “วิสาขะ” กิจกรรมวันเด็ก จัดขึ้นเพื่อมุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนได้ความรู้และความบันเทิง มีการเล่นเกม ทายปัญหา การประกวดร้องเพลง การประกวดระบายสีภาพวาด
- กิจกรรมแอโรบิคเพื่อสุขภาพสำหรับพื้นที่ประสบภัย เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนได้ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ โดยให้ห้องสมุดเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและคนในชุมชนได้รู้จักและเข้ามาใช้บริการห้องสมุดเพิ่มมากขึ้น

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ได้รับความสนใจ จากทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้ง นักเรียน นักศึกษา ประชาชน ในพื้นที่ป่าตอง และนักท่องเที่ยว ทำให้สามารถขยายเครือข่ายได้กว้างขวาง ทั้งในท้องถิ่นชุมชนป่าตอง และใกล้เคียง นอกจากนี้ ได้รับการสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมระหว่างห้องสมุดกับหน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียน ครูอาสา ครูภูมิปัญญาไทย และผู้นำทางศาสนา

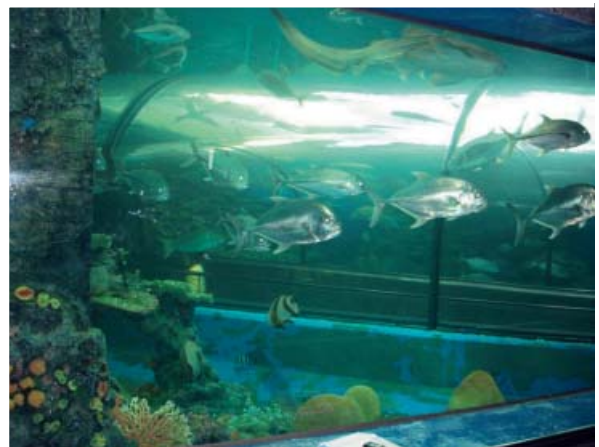
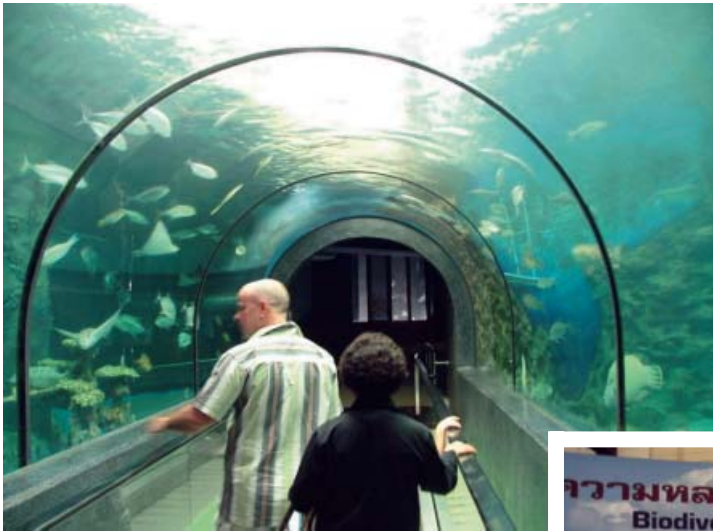
บทสรุปของความสำเร็จ

ความมุ่งมั่นของผู้บริหารและบุคลากรที่ต้องการพัฒนาห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ซึ่งไม่เพียงแต่การเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ของคนทั่วไปเท่านั้น แต่ต้องการมุ่งเน้นให้ห้องสมุดเป็นเครื่องมือในการสร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพให้แก่ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทำให้มีการบริหารจัดการและริเริ่มสร้างสรรค์กิจกรรมต่างๆ หมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง สร้างบรรยากาศและสีสันแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ จนกลายเป็นห้องสมุดมีชีวิต เพื่อประโยชน์ต่อเยาวชน นักเรียน นักศึกษา และประชาชน

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเกาะกูด เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำภูเก็ต

สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำภูเก็ต

สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำภูเก็ต เป็นแหล่งการเรียนรู้ประเภทพิพิธภัณฑ์ ตั้งอยู่ที่ถนนศักดิ์เดช ตำบลวิชิต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๑ เปิดให้บริการเป็นทางการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ ปัจจุบันสังกัดสถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายหลักที่ต้องการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

แก่เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และประชาชน รวมถึง

นักท่องเที่ยว เกี่ยวกับระบบนิเวศใต้ทะเล การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้วยเป้าหมายการดำเนินการดังกล่าวทำให้คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่คิดริเริ่มจัดกิจกรรม และขยายเครือข่ายการเรียนรู้โดยเริ่มจากโรงเรียนในท้องถิ่นก่อนในลำดับแรก จากนั้นได้ขยายเครือข่ายออกไปในวงกว้าง จนกลายเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ซึ่งผู้เข้าชมจะได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลินในการชมสัตว์น้ำในรูปแบบที่ทันสมัย

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำภูเก็ตเป็นสถานที่สำหรับเผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของทรัพยากรสิ่งมีชีวิตในน่านน้ำไทย เกี่ยวกับธรรมชาติวิทยา สัตว์น้ำ และการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยอธิบายถึงชีววิทยา และความเป็นอยู่ของแต่ละชนิดพันธุ์ ลักษณะนิสัย การแพร่กระจาย ประโยชน์และความสำคัญ โดยได้รวบรวมสัตว์นานาชนิดมาไว้ในตู้กระจกที่จำลองระบบนิเวศให้ใกล้เคียงกับสภาพธรรมชาติที่สัตว์เหล่านั้นเคยอยู่อาศัย ได้แก่ พันธุ์ปลาน้ำจืด พรรณไม้น้ำชนิดต่างๆ สัตว์ทะเลสวยงามขนาดใหญ่ สัตว์ทะเลเศรษฐกิจ และสัตว์ทะเล

ใกล้สูญพันธุ์สามารถศึกษาและสัมผัสโดยผ่านเส้นทางอุโมงค์น้ำขนาดใหญ่ มีป้ายอธิบายสื่อความหมายที่เข้าใจง่ายนอกจากนั้น ยังจัดแสดงนิทรรศการขนาดใหญ่ หุ่นไฟเบอร์จำลองปลาพะยูนที่หาดูได้ยาก

องค์ความรู้ดังกล่าว เป็นประโยชน์ยิ่งต่อการเรียนรู้ถึงความสำคัญของสิ่งมีชีวิต สัตว์ทะเลต่างๆ ที่เชื่อมโยงถึงวิถีการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันของธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและมนุษย์

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

ความสำเร็จของสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำภูเก็ต ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการบริหารจัดการของผู้บริหารและคณะกรรมการ รวมทั้งการที่พนักงานในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วม โดยพนักงานเกือบร้อยละ ๒๕ มีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดแผนงานตามนโยบายรัฐบาลและยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนั้น ยังได้ริเริ่มแนวคิดในการสร้างเครือข่ายจากสังคมเล็กๆ ในโรงเรียน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่สำคัญคือการส่งเสริมและเผยแพร่ข้อมูลให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้ มีสำนึกเห็นคุณค่าและเข้าใจชีวิตพืชและสัตว์ทะเลรวมทั้งมีแนวทางและร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลฯ

ในส่วนของการบริหารทรัพยากร สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำภูเก็ต ได้นำพ่อพันธุ์แม่พันธุ์สัตว์น้ำสวยงามมาเพาะและขยายพันธุ์ เพื่อนำมาเลี้ยงในตู้แสดงให้กลุ่มเป้าหมายได้ศึกษา และบางส่วนจะปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

ภายในอาคารสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำมีพื้นที่สำหรับจัดแสดงสัตว์น้ำ ออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- พันธุ์ไม้น้ำ สัตว์น้ำจืด จัดแสดงในตู้ปริมาตร ๕-๑๐ ลิตร จำนวน ๑๐ ตู้ และตู้ติดผนัง จำนวน ๔ ตู้ มีสัตว์น้ำจืดแสดงมากกว่า ๕๐ ชนิด เช่น ปลาไหลไฟฟ้า

- **สัตว์ทะเล** จัดแสดงไว้ในตู้ปริมาตร ๓-๑๒ ลูกบาศก์เมตร จำนวน ๒๒ ตู้ และสามารถชมสัตว์น้ำผ่านตู้อุโมงค์ เช่น ปลากระพง ปลาเก๋า ปลาผีเสื้อ ฯลฯ พร้อมทั้งนิทรรศการทางทะเล
- การจัดแสดงสัตว์น้ำดังกล่าว ทุกตู้จะมีป้ายบอกชนิดของสัตว์น้ำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กิจกรรม/การให้บริการ

ปัจจุบันมีการจัดกิจกรรมและการให้บริการในด้านต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่

- จัดแสดงส่วน Edutainment ซึ่งเป็นการให้ทั้งสาระความรู้และความบันเทิงแก่ผู้เข้าชม
- จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยดำเนินงาน “โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ทรัพยากรสัตว์น้ำและสิ่งแวดล้อมเพื่อการอนุรักษ์” เพื่อปลูกฝัง สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ แก่นักเรียน และเยาวชน โดยจัดทำเป็นหลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้ ในห้องเรียนแก่โรงเรียนต่างๆ มีกิจกรรมอบรมนักเรียนทั้งการบรรยายให้ความรู้ และการนำนักเรียนไปศึกษาเรียนรู้ สัมผัสของจริง

ในการให้ความรู้แต่ละเรื่อง นอกจากจะสอดแทรกสาระความเกี่ยวเนื่องของสิ่งมีชีวิตในภาพรวมของระบบทั้งหมดแล้วยังเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น ชักถามปัญหา การแข่งขันตั้งคำถาม/ตอบปัญหาเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น จัดประกวดวาดภาพ และการให้รางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่นักเรียนที่ร่วมกิจกรรม

- จัดฝึกอบรม บรรยายสรุปให้ความรู้ พร้อมทั้งอธิบายและนำชมแก่นักเรียน นักศึกษา และคณะที่มาเยี่ยมชม

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำภูเก็ต นอกจากจะมีเครือข่ายนักเรียน นักศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั้งในระดับรัฐบาล ระดับจังหวัด และจากชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศแล้ว ยังได้ดำเนินการขยายเครือข่ายเพื่อให้ห้องค์กรนั้นๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำอย่างแท้จริง ด้วยการจัดตั้ง “พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์” ขึ้นที่โรงเรียนวิสุทธิอนุสรณ์ ตำบลป่าคอก อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดภูเก็ต ใช้อาคารอเนกประสงค์ภายในโรงเรียนเป็นสถานที่จัดแสดงตัวอย่างสัตว์และพืชทะเล แสดงระบบนิเวศป่าชายเลน ระบบนิเวศหญ้าทะเล สัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนม และสัตว์น้ำที่อยู่ในระบบนิเวศต่างๆ รวมถึงนิทรรศการภาพประกอบกิจกรรมการอนุรักษ์ของชุมชนบ้านป่าคอก

นอกจากนั้น มีความร่วมมือกับรัฐบาลสวีเดน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเล สำหรับนักเรียน นักศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอุดมศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่างๆ

บทสรุปของความสำเร็จ

ความสำเร็จของสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำภูเก็ตที่เปิดโอกาสให้พนักงานในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการ การใช้กลยุทธ์เชิงรุกที่หลอมรวมความเป็นแหล่งการเรียนรู้และการเป็นแหล่งท่องเที่ยวไว้ด้วยกันอย่างลงตัว ด้วยสถานที่ตั้งอยู่ริมหาดที่สวยงามรวมถึงความงามของสิ่งมีชีวิตแห่งท้องทะเลที่นำมาจัดแสดงหลากหลายพันธุ์ ในขณะที่ได้ชมความสวยงามและแปลกตาของพืชและสัตว์เหล่านั้น ก็จะได้รับความรู้ความเข้าใจจากป้ายข้อความบรรยายและนิทรรศการที่ตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์ให้บริการด้านวิชาการ ค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับชีววิทยาทางทะเลที่สมบูรณ์แบบมีห้องสมุดเกี่ยวกับระบบนิเวศวิทยาที่สมบูรณ์ที่สุดในประเทศไทย มีการจัดกิจกรรมเชิงรุกด้วยการออกไปให้ความรู้ปลูกฝังจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ท้องทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ด้วยการริเริ่มจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เพื่อท้องถิ่น ซึ่งเป็นเครือข่ายจุดเล็กๆ ในโรงเรียน ให้สามารถขยายเครือข่ายให้กว้างขวางต่อไป

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำภูเก็ต เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบจาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

สวนพฤกษศาสตร์ภาคใต้ (ทุ่งค่าย)

๒๐๐ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

สวนพฤกษศาสตร์ภาคใต้ (ทุ่งค่าย)

สวนพฤกษศาสตร์ภาคใต้ (ทุ่งค่าย) ตั้งอยู่ที่ถนนตรัง-ปะเหลียน ตำบลทุ่งค่าย อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ.๒๕๒๖ ตามดำริของ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น เพื่อต้องการให้มีสวนพฤกษศาสตร์ ที่มีมาตรฐานสากลในท้องถิ่นภาคใต้ ซึ่งในปัจจุบันสังกัด สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๕ นครศรีธรรมราช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สวนพฤกษศาสตร์ภาคใต้ (ทุ่งค่าย) มีเนื้อที่ประมาณ ๒,๖๐๐ ไร่ เป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์ไม้ตามธรรมชาติทุกชนิด และพันธุ์ไม้หายากที่มีคุณค่า ในภาคใต้ ในพื้นที่ซึ่งเป็นป่าดงดิบชื้นและป่าพรุ มีการส่งเสริม สร้างจิตสำนึกให้กับนักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไปได้มีความรู้ สัมผัสธรรมชาติ และความเพลิดเพลิน ภายใต้อเงาของทางวิชาการ ระเบียบ และกฎของกรมอุทยานแห่งชาติ

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

สวนพฤกษศาสตร์ภาคใต้ (ทุ่งค่าย) เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านพฤกษศาสตร์และสิ่งแวดล้อมแก่นักเรียนทุกระดับการศึกษารวมถึงประชาชนผู้สนใจทั่วไป เป็นสถานที่อบรมถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับพืชพรรณไม้ทุกสาขาวิชาทางพฤกษศาสตร์ เพื่อให้เยาวชนและประชาชน มีจิตสำนึก ได้เรียนรู้ เข้าใจ เกิดกระบวนการคิด วิจัยด้านพฤกษศาสตร์ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์พืชและสิ่งแวดล้อม

องค์ความรู้ภายในสวนพฤกษศาสตร์ภาคใต้ ได้แก่ ความรู้ด้านพฤกษศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม ในเขตป่าดงดิบชื้น อาทิ ไม้เคี่ยม กระบาก ยางมันหมู ยางยูง เป็นต้น ส่วนในเขตป่าพรุ ได้แก่ ชุมแสง ชีหนอนพรุ หัวพรุ ตะเคียนราก เป็นต้น

พรรณไม้ที่โดดเด่นมีทั้งหมด ๓๒ วงศ์ อาทิ วงศ์เฟิร์น วงศ์เปล้า วงศ์ปาล์ม วงศ์ยาง วงศ์ปาล์ม มะเกลือ ไทร อบเชย เป็นต้น

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

ความสำเร็จในการบริหารจัดการให้สวนพฤกษศาสตร์ภาคใต้ (ทุ่งค่าย) เกิดจากกระบวนการบริหารจัดการ ภายใต้ข้อจำกัดทั้งด้านบุคลากรและงบประมาณ โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบออกเป็นกลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มวิชาการ

งานบริหาร งานโยธา มีการจัดระบบการเรียนรู้จัดทำแผนพัฒนาบุคลากร ส่งไปฝึกอบรม ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ทำการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง พัฒนาระบบฐานข้อมูล ทั้งฐานข้อมูลพรรณไม้ ฐานข้อมูลบุคลากร ครูภัณฑ์ มีการติดตามประเมินผลทุกสัปดาห์และทุกครั้งที่จัดกิจกรรม และนำผลมาปรับปรุงในรอบ ๖ เดือน ดำเนินงานรวบรวมและขยายพันธุ์พืชในภาคใต้ในรูปแบบต่างๆ ที่มุ่งอนุรักษ์พรรณพฤกษชาติ พัฒนาสู่แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ผู้คนทุกระดับ และนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นอกจากนั้น ยังบริหารโดยใช้ระบบสหกรณ์ร้านค้าและจัดทำของที่ระลึกจำหน่าย เพื่อใช้สำหรับสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

ภายในบริเวณสวนพฤกษศาสตร์ซึ่งเป็นป่าดงดิบชื้นและป่าพรุได้จัดกลุ่มพรรณไม้ไว้เป็นหมวดหมู่ พร้อมทั้งป้ายคำอธิบายไว้ดังนี้

- จัดสวนแสดงให้ความรู้เกี่ยวกับ สวนกล้วยไม้ สวนเฟิร์น สวนพืชน้ำ สวนพืชหายากและพืชเฉพาะถิ่น สวนพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน สวนอนุกรมวิธาน สวนสิณฐานวิทยา
- อาคารพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา ศ.ดร.เต็ม สมิตินันท์ (ห้องสมุดพฤกษศาสตร์ ห้องพรรณไม้) ชั้นล่างเป็นอาคารจัดแสดงนิทรรศการด้านธรรมชาติวิทยา เช่น พืชกลายเป็นหิน รวมถึงการจัดนิทรรศการถาวร และแสดงตัวอย่างแห้งของพืช ห้องเก็บตัวอย่างพรรณไม้แห้ง ชั้นที่ ๒ จะเป็นห้องสมุดที่รวบรวมหนังสือด้านพืชโดยเฉพาะ และห้องฐานข้อมูล

กิจกรรม/การให้บริการ

สวนพฤกษศาสตร์ภาคใต้ (ทุ่งค่าย) ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้และบริการแก่นักเรียน นักศึกษา ประชาชนและผู้สนใจ อาทิ

- จัดบริการเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ สร้างด้วยซีเมนต์ระยะทาง ๑ กิโลเมตร ผ่านป่าพรุ มีป้ายสื่อความหมายตลอดเส้นทาง พร้อมทั้งนำชมศึกษาบนสะพานเรือนยอดไม้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ มีหอคอย ๖ หอ สร้างด้วยโครงเหล็กเชื่อมต่อกับสะพานสลิง ไล่ระดับความสูงจาก ๑๐, ๑๕, ๒๐ เมตร และลดระดับลงมา เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเรือนยอดไม้
- จัดบริการนำชมและอธิบายแก่นักท่องเที่ยวให้ถูกต้องตามหลักวิชา โดยพนักงานที่ได้รับการฝึกอบรมจนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและนิเวศวิทยา

สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ กิจกรรมภายใต้ “โครงการเยาวชนไทยสู่แหล่งการเรียนรู้สวนพฤกษศาสตร์” ซึ่งจัดอย่างต่อเนื่อง เพื่ออบรมและให้ความรู้แก่นักเรียนตั้งแต่ระดับประถมจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้เรียนรู้ ศึกษาดูงาน และฝึกปฏิบัติกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยกิจกรรมดังกล่าว ได้ฝึกให้เยาวชนรู้จักการทำโครงการเพื่อประกวด นอกจากนี้ ยังได้จัดกิจกรรมที่หลากหลายที่มุ่งเน้นให้ทุกคนมีจิตสำนึกและเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น เช่น

- กิจกรรมอบรมเยาวชนเพื่อปฏิบัติงานเป็นมัคคุเทศก์พฤษศาสตร์
- กิจกรรมโครงการ ๑ กระป๋อง ๑ ต้น เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนนำขยะมาแลกเปลี่ยนกับกล้าไม้
- จัดกิจกรรมโครงการปลูกต้นไม้แห่งความรัก สำหรับคู่สมรสทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เป็นต้น

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

สวนพฤษศาสตร์ภาคใต้ (ทุ่งค่าย) มีเครือข่ายที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานทั้งเครือข่ายภายในและภายนอก ได้แก่ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาจังหวัดตรัง สวนพฤษศาสตร์พัทลุง (พนางตุง) ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์สัตว์ป่า (เขาช่อง) จังหวัดตรัง และสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่มาศึกษาดูงาน

บทสรุปของความสำเร็จ

ความสำเร็จของสวนพฤษศาสตร์ภาคใต้ (ทุ่งค่าย) ที่มุ่งให้เป็นแหล่งศึกษาถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านพรรณไม้ ทุกสาขาวิชาทางพฤษศาสตร์ ส่วนสำคัญเกิดจากวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่สามารถบริหารจัดการ มีการวางแผนงาน/โครงการ พัฒนาและปรับปรุงทั้งในด้านการพัฒนาวิธีการทำงาน การจัดการดูแลทรัพยากร รวบรวมพันธุ์ไม้ทุกชนิดโดยจัดเป็นหมวดหมู่ตามหลักวิชาทางพฤษศาสตร์ ทั้งพืชที่ใกล้จะสูญพันธุ์ พันธุ์ไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ในสังกัดที่ช่วยส่งเสริม สนับสนุน ให้นักเรียน นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนต่อไป

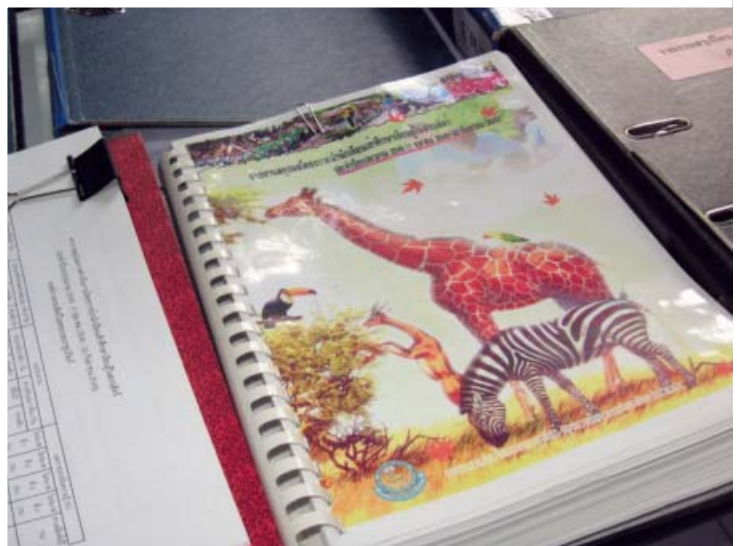
จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ สวนพฤษศาสตร์ภาคใต้ (ทุ่งค่าย) เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

สวนสัตว์สงขลา

๒๐๖ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ๔ ภูมิภาค

สวนสัตว์สงขลา

สวนสัตว์สงขลา ตั้งอยู่ที่ถนนสงขลา - จะนะ ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ปัจจุบันสังกัดองค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในกำกับของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สวนสัตว์สงขลา มุ่งจัดการเรียนรู้ให้แก่แก่นักเรียน นักศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย เป็นศูนย์ขยายพันธุ์ผสมเสร็จ ซึ่งเป็นสัตว์ที่หายากและเป็นสัตว์ที่มีถิ่นกำเนิดในภาคใต้ และเป็นศูนย์แลกเปลี่ยนสัตว์ระหว่าง

สวนสัตว์ในภูมิภาคเอเชีย โดยจัดทั้งกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และกิจกรรมบันเทิง ซึ่งผู้เข้าชมได้สัมผัสกับความน่ารักและความฉลาดของสัตว์ได้อย่างใกล้ชิด ตลอดเส้นทางที่สะดวกสบาย

องค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้

สวนสัตว์สงขลาได้จัดการความรู้และกิจกรรมที่หลากหลายให้แก่ทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนักเรียน นักศึกษา เยาวชนและประชาชนทั่วไป ได้เรียนรู้พฤติกรรมและการดำรงชีวิตของสัตว์ รวมถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสัตว์ป่า

ความโดดเด่นของสวนสัตว์สงขลา ซึ่งมีสัตว์ป่านานาชนิด มีทั้งสัตว์ปีก สัตว์เลี้ยงลูก สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม โดยเฉพาะสัตว์ที่เด่น เช่น นกเงือกหัวแรด นกเงือกหัวหงอก เสือปลา ปัจจุบันมีทั้งหมดจำนวน ๙๒๘ ตัว ได้แก่

- สัตว์ป่าสงวน/คุ้มครอง จำนวน ๕๗ ชนิด
- สัตว์ปีก มี ๑๒๓ ชนิด จำนวน ๖๙๒ ตัว
- สัตว์เลี้ยงลูก จำนวน ๕ ชนิด มี ๓๓ ตัว
- สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ จำนวน ๕๘ ชนิด มี ๒๐๓ ตัว

การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ

ภายในสวนสัตว์ ได้จัดบริการเพื่อผู้มาเที่ยวชม ภายใต้แนวคิด “ศึกษา อนุรักษ์ พักผ่อน” ด้วยการจัดการ และแบ่งพื้นที่ออกเป็น ๓ ส่วน คือ

- สัตว์ที่จัดแสดง
- ค่ายพักแรม
- จุดชมวิว

ส่วนที่ ๑ : สัตว์ที่จัดแสดง ได้แก่ สัตว์ปีก สัตว์น้ำ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์เลื้อยคลาน แบ่งออกเป็น ๗ โซน คือ

โซนที่ ๑ จัดแสดงนกที่บินไม่ได้ เช่น นกกระจอกเทศ นกอีมู นกกระเรียน นกคาสโซวารี และได้จัดแสดง นกฟลามิงโก้

โซนที่ ๒ จัดแสดงสัตว์แทกบิ ได้แก่ กวางชนิดต่างๆ เช่น กวางดาว ละมั่ง (ละอง) กวางป่า เก้งแดง เก้งหม้อ กระจง เลียงผา วัวแดง กระทิง และจัดแสดงช้าง ฮิปโปโปเตมัส

โซนที่ ๓ จัดแสดงสัตว์กินเนื้อ ได้แก่ เสือชนิดต่างๆ เช่น เสือโคร่งพันธุ์เบงกอล เสือโคร่งพันธุ์อินโดจีน เสือจาวัวร์ดำ เสือดาว เสือลายเมฆ และสัตว์ตระกูลเสือที่หาดูได้ยาก จัดแสดงหมีควาย และ หมีหมา

โซนที่ ๔ จัดแสดงสัตว์ต่างประเทศ ได้แก่ ยีราฟ อูฐ กวางต่างประเทศหลายชนิด เช่น ไนอาล่าเรด ลิขวี ฯลฯ

โซนที่ ๕ จัดแสดงสัตว์ปีก ได้แก่ สัตว์ปีกทั้งในและต่างประเทศ ตระกูลนกแก้ว นกมาคอว์ นกน้ำ นกเงือก ไก่ฟ้าและนกสวยงามหลากหลายชนิดที่หาดูได้ยาก

โซนที่ ๖ จัดแสดงสัตว์ตระกูลลิง ประกอบด้วย ลิงชิมแปนซี ลิงอุรังอุตัง ลิงไทยชนิดต่างๆ ฯลฯ

โซนที่ ๗ จัดแสดงสมเสร็จ และศูนย์ขยายพันธุ์สมเสร็จ และขยายพันธุ์สัตว์ป่าที่มีถิ่นกำเนิดในภาคใต้ โดยเฉพาะสัตว์ป่าสงวนของไทย ๔ ชนิด (จากทั้งหมด ๑๕ ชนิด) ได้แก่ ละมั่ง (ละอง) เลียงผา เก้งหม้อ และสมเสร็จ

ส่วนที่ ๒ : ค่ายพักแรม เป็นสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมเข้าค่ายพักแรมของสถาบันการศึกษาและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

ส่วนที่ ๓ : จุดชมวิว มีหอชมวิวซึ่งสร้างเป็นลักษณะหอคอยบนต้นไม้ และศาลาชมวิวเพื่อชมทัศนียภาพธรรมชาติที่สวยงามของเมืองสงขลา

การบริหารจัดการ : ปฐมบทของความสำเร็จ

สวนสัตว์สงขลามีนโยบายมุ่งเน้นจัดให้เป็นสถานที่แสดงสัตว์ในเขตป่าฝน มีการวางแผนบริหารจัดการให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ชัดเจน โดยจัดทำคู่มือเอกสารปฏิบัติงานเฉพาะ (Document type) ซึ่งระบุเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบ ขอบเขตงาน กิจกรรมของแต่ละงาน ใช้เป็นคู่มือสำหรับทุกกลุ่มงาน ได้แก่ คู่มือกระบวนการงานให้การศึกษา คู่มือกระบวนการงานจัดแสดงบำรุงเลี้ยงสัตว์ คู่มือการรักษาความปลอดภัยและการจรรยาบรรณ คู่มือกระบวนการตลาดและประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

เพื่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงสถานที่และบริการภายในสัตว์ให้เป็นที่น่าสนใจแก่ผู้เข้าชมอย่างต่อเนื่อง สวนสัตว์สงขลาจึงได้มีการติดตามและประเมินผล จัดตั้งสำหรับรับฟังความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ นำข้อมูลมาวิเคราะห์จัดทำรายงานการผลการปฏิบัติงานประจำปี

ในส่วนของการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดความรู้และการศึกษา สวนสัตว์ได้จัดทำคู่มือวิทยากร และเอกสารเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้กิจกรรมสิ่งแวดล้อมในสวนสัตว์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นปฐมวัย ช่วงชั้น ๑-๒-๓-๔ โดยแต่ละหน่วยจะระบุจุดประสงค์ ขั้นตอน สื่อ อุปกรณ์/เนื้อหาสาระความรู้ และใบงานกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้ความรู้และทักษะให้แก่นักเรียนและเยาวชนได้มากขึ้น

กิจกรรม/การให้บริการ

สวนสัตว์สงขลาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมทั้งบริการต่างๆ รวมทั้งให้บริการสถานที่พักผ่อนผู้มาเข้าค่ายพักแรมทุกระดับการศึกษา ดังนี้

- จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะและกระบวนการเรียนรู้ “โครงการนำนักเรียนเข้าศึกษาในสวนสัตว์สงขลา” เพื่อต้องการให้เยาวชนและประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ และสัตว์ป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ มีทั้งประเภทการเรียนรู้แบบไป-กลับ และประเภทค่ายพักแรม ๑ คืน ๒ วัน มีวิทยากรและบริการรถรางนำชม
- จัดกิจกรรมให้ความรู้และสร้างความเพลิดเพลิน อาทิ กิจกรรมเข้าฐานละลายพฤติกรรม กิจกรรมส่องสัตว์ยามค่ำ กิจกรรมเดินป่า โดยมีวิทยากรนำชมสัตว์ และบรรยายให้ความรู้
- จัดกิจกรรมโรงเรียนในป่าใหญ่ (Zoo School) เป็นกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้โลกมหัศจรรย์ของสัตว์ป่า ซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ของเยาวชน
- จัดนิทรรศการภาพรวมของสวนสัตว์ ๕ แห่ง และจัดกิจกรรมในโอกาสสำคัญต่างๆ เช่น
  - ▶ จัดประกวดเรียงความ “รักษนกเงือก วันอนุรักษ์นกเงือกไทย”
  - ▶ กิจกรรม “เรารักษสมเสร็จ”
  - ▶ กิจกรรม “กลุ่มผู้นำสตรีเข้าเที่ยวชมสวนสัตว์” เพื่อดูงานด้านการท่องเที่ยวภายในสวนสัตว์
  - ▶ จัดประกวดตั้งชื่อ ชิงรางวัลในเทศกาลต่างๆ เช่น การตั้งชื่อลูกสิงอุรังอุตังที่เกิดเป็นตัวแรกของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
  - ▶ กิจกรรมการตั้งชื่อลูกเสือไฟที่เกิดใหม่ในเทศกาลวันเด็กแห่งชาติ

- บริการให้ความรู้และความบันเทิงแก่ผู้เข้าชม ได้ชมความน่ารักของสัตว์ป่า โดยจัดแสดงความสามารถของสัตว์ ได้แก่ การแข่งขันกีฬาของนกแก้วมาคอว์ นกกระทุง นกกาฮัก และสัตว์แสนรู้หลายชนิด การแสดงความสามารถของแมวน้ำ การให้อาหารเสือ

เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

สวนสัตว์สงขลา มีเครือข่ายประสานความร่วมมือเพื่อการส่งเสริม สนับสนุน แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่หลากหลาย มีการเชื่อมโยงและถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน นักศึกษาจากสถาบันการศึกษาทุกระดับ และหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

บทสรุปของความสำเร็จ

การที่สวนสัตว์สงขลา มีนโยบายและยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานที่ชัดเจน แสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการอย่างมีระบบ มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การให้พนักงานทำงานเป็นทีม คอยดูแลบำรุงรักษาสัตว์อย่างต่อเนื่อง มีกิจกรรมการแสดงผลที่หลากหลายไว้บริการ

ผลการดำเนินงาน ที่เกิดจากความมุ่งมั่นของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสวนสัตว์ ที่ให้การสนับสนุน ส่งเสริมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำแผนและคู่มือสำหรับจัดกิจกรรม เปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษาได้สัมผัสของจริง ซึ่งนอกจากจะให้ทั้งความรู้แล้วยังให้ความเพลิดเพลินแก่นักเรียน นักศึกษาทุกระดับ

จากความสำเร็จในการดำเนินการให้ สวนสัตว์สงขลา เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้บริการแก่ผู้เรียน ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ จึงได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ จาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี ๒๕๕๐

ภาคผนวก

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ

ภาคเหนือ

<p>ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ ถ.โชตนา ต.ดอนแก้ว อ.แมริม จ.เชียงใหม่ ๕๐๑๘๐ โทร. ๐๕๓-๑๒๑-๑๘๑, ๐๕๓-๑๒๑-๑๗๗ Fax: ๐๕๓-๑๒๑-๑๗๙</p>
<p>พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจ่าทวี ถ.วิสุทธิกษัตริย์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิษณุโลก ๖๕๐๐๐ โทร. ๐๕๕-๒๑๒-๗๔๙ Fax: ๐๕๕-๒๑๑-๕๙๖</p>
<p>สวนสัตว์เชียงใหม่ ๑๐๐ ถ.ห้วยแก้ว ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐ โทร. ๐๕๓-๒๒๒-๒๘๓ Fax: ๐๕๓-๒๒๒-๒๘๓ ต่อ ๑๘</p>
<p>ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักชลประทานที่ ๑ กรมชลประทาน ๒๓๗ ถ.เชียงใหม่-เชียงใหม่ ต.ป่าเมี่ยง อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ ๕๐๒๒๐ โทร. ๐๕๓-๓๘๙-๑๖๓ Fax: ๐๕๓-๓๘๙-๑๖๓</p>
<p>ศูนย์เรียนรู้กสิกรรมธรรมชาติตำบลไทรน้อย เครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง องค์การบริหารส่วนตำบลไทรน้อย ๒๐๗ หมู่ ๒ ต.ไทรน้อย อ.เด่นชัย จ.แพร่ ๕๕๑๑๐ โทร.๐๕๕-๖๑๓-๔๖๙ Fax: ๐๕๕-๖๑๓-๘๙๙</p>

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดมุกดาหาร

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมุกดาหาร

ถ.หลังสำนักงานเทศบาลเมืองมุกดาหาร อ.เมือง จ.มุกดาหาร ๔๙๐๐๐

โทร. ๐๔๒-๖๑๑-๕๕๑ Fax: ๐๔๒-๖๑๒-๒๙๓

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม ๔๔๑๕๐

โทร. ๐๔๓-๓๕๔-๓๒๒-๔๐ ต่อ ๒๔๓๑, ๒๔๙๑ Fax: ๐๔๓-๓๕๔-๓๕๘ Fax: ๐๔๓-๓๕๔-๓๕๘

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดอุบลราชธานี

เลขที่ ๗ ถนนแจ้งสนิท ต.ในเมือง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐

โทร. ๐๔๕-๒๔๒-๕๓๓ Fax: ๐๔๕-๒๕๕-๐๐๑

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ถ.มิตรภาพ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐ โทร. ๐๔๓-๒๐๒-๒๒๒ Fax: ๐๔๓-๒๐๓-๓๓๓

พระธาตุเรืองรอง

วัดบ้านสร้างเรือง หมู่ ๓ ต.หญ้าปล้อง อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐ โทร. ๐๔๕-๘๒๑-๐๘๕

สวนสัตว์นครราชสีมา

๑๑๑ หมู่ ๑ ถ.นครราชสีมา - ปักธงชัย กม.๑๐ ต.ไชยมงคล อ.เมือง จ.นครราชสีมา ๓๐๐๐๐

โทร. ๐๔๔-๙๓๔-๕๓๑-๒ Fax: ๐๔๔-๙๓๔-๕๓๑-๒

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ

ภาคกลางและภาคตะวันออก

<p>ห้องสมุดประชาชนจังหวัดฉะเชิงเทรา ถ.นิยมไทย ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐ โทร. ๐๓๘-๕๑๑-๕๗๘ Fax: ๐๓๘-๙๘๑-๖๒๐</p>
<p>ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเมืองราชบุรี ถนนอำเภอ อำเภอเมืองราชบุรี ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ.ราชบุรี ๗๐๐๐๐ โทร. ๐๓๒-๓๓๗-๗๙๗ Fax: ๐๓๒-๓๒๒-๙๘๔</p>
<p>พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ธนาครแห่งประเทศไทย ๒๗๓ ถ.สามเสน แขวงวัดสามพระยา เขตพระนคร กทม.๑๐๒๐๐ โทร. ๐๒-๒๘๓-๕๒๘๕ Fax: ๐๒-๒๘๓-๕๒๘๓</p>
<p>สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา ๑๖๙ ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑ โทร. ๐๓๘-๓๙๑-๖๗๑-๓ Fax: ๐๓๘-๓๙๑-๖๗๔</p>
<p>องค์การพิพิธภัณฑวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (อพวช.) ถ.รังสิต - นครนายก ต.คลองห้า อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี ๑๒๑๒๐ โทร. ๐๒-๕๗๗-๙๙๙๙ Fax: ๐๒-๕๗๗-๙๙๑</p>
<p>เมืองโบราณ ถ.สุขุมวิทสายเก่า กม. ๓๓ ต.บางปู อ.เมือง จ.สมุทรปราการ ๑๐๒๘๐ โทร. ๐๒-๗๐๙-๑๖๔๖ Fax: ๐๒-๓๒๓-๙๒๕๓</p>
<p>พิพิธภัณฑหุ่นขี้ผึ้งไทย ถ.บรมราชชนนี กม.๓๑ ต.ขุนแก้ว อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ๗๓๑๒๐ โทร.๐๓๔-๓๓๒-๖๐๗ Fax: ๐๓๔-๓๒๒-๐๖๑</p>

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์

เลขที่ ๔ ถ.เจ้าฟ้า แขวงชนะสงคราม เขตพระนคร กทม. ๑๐๒๐๐

โทร. ๐๒-๒๘๑-๒๒๒๔ Fax: ๐๒-๒๘๒-๒๖๓๙ ตั๋ว ๑๘

หอศิลป์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ถ.พระรามที่ ๔ แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กทม. ๑๐๑๑๐

โทร. ๐๒-๓๕๐-๓๖๒๖ Fax: ๐๒-๕๑๖-๖๑๒๐

หอศิลป์วิทยานิทรรศน์

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ.พญาไท แขวงวังใหม่ เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

โทร. ๐๒-๒๑๘-๒๙๖๕ Fax: ๐๒-๒๑๘-๒๙๐๗

สวนสัตว์ดุสิต

๓๑ ถ.พระรามที่ ๕ เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๐๒-๒๘๑-๒๐๐๐, ๐๒-๒๘๑-๑๐๓๙ Fax: ๐๒-๒๘๒-๖๑๒๕

สวนสัตว์เปิดเขาเขียว

๒๓๕ หมู่ที่ ๗ ต.บางพระ อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี ๒๐๑๑๐

โทร. ๐๓๘-๒๙๘-๑๙๕ Fax: ๐๓๘-๒๙๘-๑๙๕

หอสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์

๑๐๗ หอสมุด ถ.รังสิต-นครนายก ต.องครักษ์ อ.องครักษ์ จ.นครนายก ๒๖๑๒๐

โทร. ๐๒-๖๖๔-๑๐๐๐ ตั๋ว ๑๒๖๐ Fax: ๐๒-๒๖๐-๔๕๑๔

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรม วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ถ.สุขุมวิท ต.ห้วยใหญ่ อ.บางละมุง จ.ชลบุรี ๒๐๒๖๐

โทร. ๐๓๘-๒๓๘-๐๖๐ Fax: ๐๓๘-๒๓๘-๐๖๐

ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๐๒-๒๑๘-๒๘๓๔-๓, ๐๒-๒๑๘-๒๘๔๐ Fax: ๐๒-๒๑๘-๒๘๔๐

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ

ภาคใต้

<p>ห้องสมุดประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ถ.ราชดำเนิน ต.คลัง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐ โทร. ๐๗๕-๓๔๐-๐๖๒, ๐๗๕-๓๔๑-๑๙๔ Fax: ๐๗๕-๓๗๘-๕๑๑</p>
<p>ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอกะทู้ เลขที่ ๑ ถ.หาดป่าตอง ต.ป่าตอง อ.กะทู้ จ.ภูเก็ต ๘๓๑๕๐ โทร. ๐๗๖-๓๔๔-๒๒๒๒ Fax: ๐๗๖-๓๔๔-๒๒๒๒</p>
<p>สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำภูเก็ต สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน ถ.ศักดิ์เดช ต.วิชิต อ.เมือง จ.ภูเก็ต ๘๓๐๐๐ โทร. ๐๗๖-๓๙๑-๑๒๖ Fax: ๐๗๖-๓๙๑-๔๐๖</p>
<p>สวนพฤกษศาสตร์ภาคใต้ (ทุ่งค่าย) ถ.ตรัง - ปะเหลียน ต.ทุ่งค่าย อ.ย่านตาขาว จ.ตรัง ๙๒๑๔๐ โทร. ๐๗๕-๒๘๐-๑๖๖ Fax: ๐๗๕-๒๘๐-๑๖๖</p>
<p>สวนสัตว์สงขลา ๑๘๙ หมู่ ๕ ถ.สงขลา-จะนะ ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา ๙๐๐๐๐ โทร. ๐๗๕-๓๓๖-๒๖๘ Fax: ๐๗๕-๓๓๖-๐๔๐</p>

คำสั่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ที่ ๑๒๓ /๒๕๕๙

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ

.....

ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำโครงการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจัดกิจกรรมการสรรหาและยกย่องแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจัดกิจกรรมการสรรหาและยกย่องแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบที่จัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นต้นแบบให้แหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ได้ศึกษาและปฏิบัติตามรวมทั้งเป็นการส่งเสริมให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ และสามารถเป็นต้นแบบให้แหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ได้นำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของตน ต่อไปนี้

เพื่อให้การดำเนินการสรรหาแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงขอปรับปรุงคำสั่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่ ๕๕/๒๕๕๘ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ สั่ง ณ วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ ซึ่งโดยมีองค์ประกอบและหน้าที่ ดังนี้

องค์ประกอบ

๑. เลขาธิการสภาการศึกษา	ที่ปรึกษา
๒. นางสิริพร บุญญานันต์	ที่ปรึกษา
๓. นายสันทัต สมชีวิตา	ที่ปรึกษา
๔. นายสวัสดิ์ ตี๋ชื่น	ประธานคณะกรรมการ
๕. นายพิสิฐ เจริญวงศ์	รองประธาน
๖. นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล	คณะกรรมการ
๗. นายกมล สุวุฒิโท	คณะกรรมการ
๘. นายทง นทีพิทักษ์	คณะกรรมการ

๙. รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ ประธาน	คณะทำงาน
๑๐. รองศาสตราจารย์ ดร.วิไล ตั้งจิตสมคิด	คณะทำงาน
๑๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิัญญา บัวสรวง	คณะทำงาน
๑๒. นายโกมล แพรกทอง	คณะทำงาน
๑๓. นางเรียม พุ่มพงษ์แพทย์	คณะทำงาน
๑๔. นายปรเมศวร์ สุขมาก	คณะทำงาน
๑๕. นางสาวผ่องพักตร์ พรหมช่วย	คณะทำงาน
๑๖. ผู้แทนปลัดกระทรวงวัฒนธรรม	คณะทำงาน
๑๗. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน
๑๘. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา	คณะทำงาน
๑๙. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	คณะทำงาน
๒๐. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๑	คณะทำงาน
๒๑. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต ๑	คณะทำงาน
๒๒. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภูเก็ต	คณะทำงาน
๒๓. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำรง เขต ๑	คณะทำงาน
๒๔. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต ๑	คณะทำงาน
๒๕. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต ๒	คณะทำงาน
๒๖. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรธานี เขต ๒	คณะทำงาน
๒๗. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคะเช็งเทรา เขต ๑	คณะทำงาน
๒๘. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต ๑	คณะทำงาน
๒๙. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๓๐. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๓๑. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรี เขต ๒	คณะทำงาน
๓๒. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๓๓. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก	คณะทำงาน
๓๔. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศิษณุโลก เขต ๑	คณะทำงาน
๓๕. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศียงใหม่ เขต ๑	คณะทำงาน
๓๖. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต ๒	คณะทำงาน
๓๗. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๑	คณะทำงาน
๓๘. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๑	คณะทำงาน

๓๙. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต ๑	คณะกรรมการ
๔๐. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต ๑	คณะกรรมการ
๔๑. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๑	คณะกรรมการ
๔๒. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๑	คณะกรรมการ
๔๓. ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร	คณะกรรมการ
๔๔. นายถวัลย์ มาศจรัส	คณะกรรมการและเลขานุการฯ
๔๕. นางสาวพุดิสาร์ อัครกะพู่	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการฯ
๔๖. นางสาวสมปอง สมญาติ	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ฯ
๔๗. นางสาวปิยะมาศ เม็ดไธสง	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ฯ

หน้าที่

ให้คณะกรรมการสรรหาแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

๑. จัดทำเกณฑ์การยกย่องและคู่มือเกณฑ์การสรรหาและคัดเลือกแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ
๒. สรรหาและยกย่องแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ
๓. จัดทำเอกสารยกย่องแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบและประชาสัมพันธ์
๔. อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๙

๐
๐๘๖

(นายอรรุจ จันทวานิช)

เลขาธิการสภาการศึกษา

รายชื่อผู้แทนจากหน่วยงาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ผู้แทนหน่วยงาน	รายชื่อผู้แทน
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม	นางสาวนันทิยา สว่างวุฒิธรรม ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรม
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	นางสาวเปรมวดี ศรีธนพล นักวิชาการสอบ ๖
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา	นางสุพรรณณี สมบุญธรรม นักวิชาการศึกษา ๙ ชช.
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	นายวิชัย จิตมาลีรัตน์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ (คศ.๒)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๑	นางสาวราณี ทับเที่ยง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต ๑	นายจิระ เรืองคล้าย ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภูเก็ต	นายอดุล นาคะโร ศึกษานิเทศก์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดัง เขต ๑	นางสาวปาจริย์ ต้องหุ้ย ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑	นางลาวัญญ์ ตรีเนตร ศึกษานิเทศก์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต ๒	นางอัญชลี โตอุส่าห์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรธานี เขต ๒	นางสาวกาญจนา วิริยะเจริญธรรม ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต ๑	นายสมศักดิ์ พัฒนโกครัตนา รองผู้อำนวยการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต ๑	นางนฤมล วรรณกุล ศึกษานิเทศก์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบุรี เขต ๑	นางฉวีวรรณ รื่นเรียง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบุรี เขต ๑	นางนงคันทุช อุทัยศรี ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบุรี เขต ๒	นายวิทยา ตุงคะเสน ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบุรี เขต ๑	นางพันธ์ประภา พูนสิน ศึกษานิเทศก์ คศ.๒
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก	นายประเวช สุขประสงค์ ศึกษานิเทศก์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต ๑	นางเอี่ยมพร หลอดแก้วทองแดง ศึกษานิเทศก์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต ๑	นายรามลักษณ์ อนุสุริยา ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต ๒	นายอนันต์ หอมมาลา หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๑	นางชลลดา รานอก ศึกษานิเทศก์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๑	นางรำไพ ไชยพาลี ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต ๑	นายอรุณศักดิ์ โอชารส ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต ๑	นายนิคม ชมภูหลง ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารอบราชธานี เขต ๑	นายจิรวัดณ์ สว่างวงศ์ ศึกษานิเทศก์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๑	ดร.แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย ศึกษานิเทศก์ชำนาญพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร	นายปรีชา พาลูกา ศึกษานิเทศก์

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.อำรุง จันทวานิช

ดร.สิริพร บุญญานันต์

นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล

นางสาวจิรพรรณ ปุณเกษม

เลขาธิการสภาการศึกษา

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

บรรณาธิการ

นายถวัลย์ มาศจรัส

นักวิชาการศึกษา ๘

หัวหน้ากลุ่มพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้

ผู้เขียนและผู้เรียบเรียง

นายทอง นทีพิทักษ์

ร.ศ.ดร.วิไล ตั้งจิตสมคิด

นายโกมล แพรกทอง

นางเรียม พุ่มพงษ์แพทย์

นางสาวผ่องพักตร์ พรหมช่วย

นางสาวเปรมวดี ศรีธนพล

นางสุพรรณิ สมบุญธรรม

ที่ปรึกษา

องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ข้าราชการบำนาญ

ภัณฑารักษ์ ๘ ว.

สำนักพิพิธภัณฑ

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ๖ว.

สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว

นักวิชาการสอบ ๖

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นักวิชาการศึกษา ๙ ชช.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

นายวิชัย จิตมาลีรัตน์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ (คศ.๒) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
นางสาวราณี ทับเที่ยง	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๑
นายจิระ เรืองคล้าย	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต ๑
นายอดุล นาคะโร	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากฎเกีต
นางลาวัลย์ ตรีเนตร	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรปราการ เขต ๑
นางอัญชลี โตอุส่าห์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต ๒
นางสาวกาญจนา วิริยะเจริญธรรม	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรธานี เขต ๒
นางนฤมล วรรณกุล	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต ๒
นางนงคันุช อุทัยศรี	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรี เขต ๑
นางพันธ์ประภา พูนสิน	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต ๑
นายประเวช สุขประสงค์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก
นายรามลักษณ์ อนุสุริยา	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต ๑
นางชลลดา รานอก	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๑
นางรำไพ ไชยพาลี	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๑
นายอรุณศักดิ์ โอซารส	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต ๑

นายนิคม ชมภูหลง

ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต ๑

นายจิรวุฒิ สว่างวงศ์

ศึกษานิเทศก์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต ๑

นายปรีชา พาลูกา

ศึกษานิเทศก์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร

นายอภิเดช สิงห์เสนี

หัวหน้าแผนกวางแผนและประชาสัมพันธ์

สวนสัตว์เปิดเขาเขียว

นายถวัลย์ มาศจรัส

นักวิชาการศึกษา ๘

นางสาวพุดิสารี อัครกะพู

นักวิชาการศึกษา ๘ ว.

นางสาวสมปอง สมญาติ

นักวิชาการศึกษา ๗ ว.

นายนภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม

นักวิชาการศึกษา ๖ ว.

นางสาวปิยะมาศ เม็ดไธสง

นักวิชาการศึกษา ๕

นางสาวณุตตรา แทนขำ

นักวิชาการศึกษา ๕

ประสานการจัดพิมพ์

นางสาวปิยะมาศ เม็ดไธสง

นักวิชาการศึกษา ๕

นางสาวณุตตรา แทนขำ

นักวิชาการศึกษา ๕

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ

นางสาวบุศรา บุญเกิด

นายสมชาติ สมญาติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN 974559995-6

9 789745 159995 6